I N S T Y T U T T U R Y S T Y K I
W A R S Z A W A

mgr Romana Kuszewska

TURYSTYKA MIĘDZYNARODOWA NA ŚWIECIE - TRENDY, KIERUNKI, STRUKTURA

(R-13/91)

WARSZAWA, GRUDZIEŃ 1991

BIBLIOTEKA IT
Kat...
A-1231

SPIS TRESCI

WPROWADZENIE

1. Turystyka zagraniczna w statystyce miedzynarodowej.
   1.1. Podstawowe pojecia zwiazane z miedzynarodowym ruchem osobowym.
   1.2. Znaczenie oraz stan statystyki turystyki miedzynarodowej.
   1.3. Cel i zakres statystyki turystyki miedzynarodowej.

2. Trendy i kierunki turystyki miedzynarodowej.
   2.1. Swiat.
   2.2. Europa.
   2.3. Ameryka.
   2.4. Azja i Oceania.
   2.5. Afryka.

3. Prognozowanie wielkosci i struktury swiatowego ruchu turystycznego.
   3.1. Model wielkosci swiatowego ruchu turystycznego.
   3.2. Model struktury swiatowego ruchu turystycznego.

PODSUMOWANIE

REGIONY I SOBREGIONY SWIATA WEDLUG WTO

SPIS TABLIC

SPIS RYSUNKOW

LITERATURA

WPROWADZENIE

Celem opracowania jest przedstawienie trendów, kierunków i struktury międzynarodowego ruchu osobowego w skali świata. Szczegółowa analiza wielkości i struktury turystyki międzynarodowej oraz wpływów z tego tytułu według regionów świata została poprzedzona przedstawieniem podstawowych pojęć związanych z międzynarodowym ruchem osobowym.

Ponadto na podstawie danych długookresowych o przyjazdach turystów na świecie i ich strukturze według regionów opracowany został model wielkości światowego ruchu turystycznego pozwalający na prognozowanie światowego ruchu turystycznego na najbliższe lata. Na jego podstawie opracowana została prognoza wielkości światowego ruchu turystycznego na rok 1991.

W pracy przedstawiony został również model struktury światowego ruchu turystycznego pozwalający na prognozowanie struktury światowego ruchu turystycznego według regionów świata.

Podstawowym źródłem informacji o wielkości i strukturze turystyki międzynarodowej na świecie były roczniki statystyczne oraz inne materiały opracowane przez Światową Organizację Turystyki.

Praca składa się z trzech części:

1. Turystyka zagraniczna w statystyce międzynarodowej;
2. Trendy i kierunki turystyki międzynarodowej;
3. Prognozowanie wielkości i struktury światowego ruchu turystycznego.

1. TURYSTYKA ZAGRANICZNA W STATYSTYCE MIĘDZYNARODOWEJ

1.1. Podstawowe pojecia zwiazane z miedzynarodowym ruchem osobowym

Zasadnicza czesć osób przekraczajacych granice miedzynarodowe stanowia odwiedzający z zagranicy i wyjezdzajacy w odwiedziny za granice czyli uczestnicy migracji turystycznych. Migracje turystyczne nalezy traktować jako integralna i swoista forme miedzynarodowych migracji czasowych ludnosci odbywanych poza kraj stałego zamieszkania i w swej dominujacej czesci zwiazanych z wykorzystaniem czasu wolnego lub interesami . Ich motywacja nie ma cech własciwych klasycznym migracjom ludnosci ani podrózy stricte turystycznych w tradycyjnym rozumieniu tego pojecia.

W przypadku miedzynarodowych migracji turystycznych nie ma pełnej jednolitosci pogladów co do tego, jakie rodzaje migracji nalezy zaliczyć do ruchu turystycznego, poniewaz pojecie to oraz pojecie "turysty" nie maja poszechnie przyjetej , jednoznacznej tresci i nie zostały dotychczas zdefiniowane nawet w prawie miedzynarodowym w sposób nie budzacy kontrowersji, a samo ich ujecie w statystyce rodzi wiele nieporozumien.

W potocznym rozumieniu tkwi u nas nadal pojecie turysty ukształtowane w dalekiej przeszłosci i panujace do pierwszych dziesiecioleci XX wieku. Wówczas dosć powszechnie turystyka była identyfikowana z wedrowkami krajoznawczymi oraz podrozami dla przyjemnosci i dla zaspokojenia ciekawosci swiata. Tak rozumiana podróz turystyczna była dostepna tylko dla nielicznych. Miała charakter elitarny, poniewaz dostepne wówczas środki transportu wymagały duzej ilosci czasu i znacznych środków pienieznych. Zjawisko to nie miało wtedy charakteru powszechnego i nie zwracano wiekszej uwagi na jego konsekwencje ekonomiczne. W tej sytuacji władze państw interesowały sie ruchem turystycznym jedynie dla celów ewidencji policyjnej i bezpieczeństwa politycznego. Od drugiej połowy XIX wieku zaczeły działać czynniki, które juz w okresie miedzywojennym doprowadziły do przekształcenia elitarnej, indywidualnej turystyki w ruch ciagle i dynamicznie rozwijajacy sie, który po drugiej wojnie swiatowej uczynił z turystyki zjawisko masowe.

Proces ten był zwiazany z dynamicznym rozwojem juz isniejacych środków transportu (kolej zelazna, statek parowy) oraz pojawienie sie całkiem nowych środków lokomocji (samochód,

samolot). Otworzyło to szerokie możliwości rozwoju turystyki masowej poprzez zwiększenie zdolności przewozowej środków transportu oraz redukcję kosztu i czasu podróży.

W krajach wysoko rozwiniętych rozwojowi turystyki jako zjawiska masowego sprzyjał również szybki wzrost dochodów realnych ludności, wprowadzenie i upowszechnienie ustawodawstwa socjalnego (płatne urlopy), podniesienie poziomu kulturalnego ludności oraz wywołana przez proces uprzemysłowienia i urbanizacji potrzeba regeneracji sił psychofizycznych.

Turystyka, dawniej uważana za zjawisko ilościowo marginalne stopniowo stała się zjawiskiem masowym. Dawna elitarna turystyka istniała oczywiście nadal, ale stała się ona marginesem masowych migracji turystycznych ludności. W miarę rozwoju zjawiska migracji turystycznych nastąpił ich wyraźny podział na dwie odrębne grupy, turystykę wewnętrzną czyli krajową oraz turystykę zagraniczną. Obok turystów w dawnym znaczeniu coraz większy udział w międzynarodowych migracjach turystycznych miały osoby, których cele podróży były inne niż poznawcze, wypoczynkowe czy zdrowotne. Rozwój współpracy międzynarodowej we wszystkich niemal dziedzinach przyczynił się do zwiększenia ilości podróży odbywanych zarówno przez uczestników międzynarodowych spotkań i zjazdów naukowców, sportowców, artystów, jak i przedstawicieli życia gospodarczego i młodzieży studiującej. W związku z tym pojęcie turysty międzynarodowego uległo rozszerzeniu i coraz powszechniej mianem tym określano wszystkich cudzoziemców przyjeżdżających na pobyt czasowy w jakimkolwiek celu, poza osiedleniem się lub podjęciem pracy zarobkowej.

Znalazło to odbicie w próbach zdefiniowania pojęcia "turysty" w obrocie międzynarodowym. F.W. Ogilve w 1934 roku pisał,że wyraz "turysta" "jest obecnie używany (...) dla określenia osoby, której podróż odpowiada dwóm warunkom: po pierwsze, że jej nieobecność w domu jest względnie krótka i po drugie, że pieniądze wydawane w czasie tej nieobecności są pieniędzmi z domu zabranymi, nie zaś zarobionymi w odwiedzanych miejscowościach. Tak więc turystami mogą być zwiedzający, spędzający urlop, pielgrzymi różnych religii, chorzy szukający poprawy zdrowia, studenci, słowem wszyscy podróżnicy, którzy w odróżnieniu od emigrantów i imigrantów , zamierzają powrócić do domu w okresie nie przekraczającym na przykład dwunastu miesięcy i którzy,w przeciwieństwie do migracji pracowniczych, podróżują

w charakterze konsumentów, a nie producentów" ([9] s.261).

Również państwa, na których terytoria przyjeżdżali cudzoziemcy na pobyt czasowy wobec zwiększania się ich ilości zaczęły zwracać uwagę na skutki ekonomiczne tego zjawiska. Z punktu ekonomicznych interesów państwa istotny był tylko podział przybywających czasowo na jego terytorium cudzoziemców na tych, którzy przybywają w celu podjęcia pracy zarobkowej oraz pozostałych. Z kolei podział drugiej grupy podróżnych na turystów w tradycyjnym tego słowa znaczeniu oraz osoby przybywające w celach naukowych, handlowych, prywatnych itp. nie był z punktu widzenia kraju przyjmującego istotny, ponieważ każdy z tych cudzoziemców był w jednakowym stopniu konsumentem dóbr i usług opłacanych środkami pochodzącymi z zagranicy. Zatem każdy taki cudzoziemiec był źródłem dopływu dewiz, co miało istotne znaczenie dla bilansu płatniczego danego kraju.

Ekonomiczna ocena skutków przyjazdów cudzoziemców na pobyt czasowy dla gospodarki kraju przyjmującego stała się przyczyną jednakowego traktowania wszystkich uczestników migracji turystycznych i zaliczania ich do jednorodnej grupy "przybyszów czasowych" określanych wspólnym mianem turystów (por.[6] str. 190). Takie ujęcie całych międzynarodowych migracji ludności, poza migracjami stałymi i czasowymi migracjami zarobkowymi, w jedną wspólną kategorię oparta na kryterium ekonomicznym wpłynęło w decydujący sposób na treść przyjętej definicji turysty jako międzynarodowego odwiedzającego, całkowicie odmienna od tradycyjnego pojęcia wykształconego jeszcze w XIX wieku.

Ostateczna, obowiązująca do chwili obecnej definicja "odwiedzającego" została przyjęta a międzynarodowej konferencji ONZ w sprawach turystyki, która odbyła się w Rzymie w 1963 roku. Konferencja ta z udziałem 87 państw i 26 organizacji międzynarodowych zaleciła Komisji Statystycznej ONZ rozważenie przyjęcia terminu "odwiedzający" jako określenia ogólnego, obejmującego w zasadzie wszystkie osoby przebywające na terytorium państwa na pobyt czasowy oraz rozpatrzenie następującej definicji odwiedzającego:

" Dla celów statystycznych określenie 'odwiedzający' obejmuje wszystkie osoby przybywające do kraju nie będącego miejscem ich stałego zamieszkania w jakimkolwiek celu innym niż wykonywanie w tym państwie odpłatnie zawodu.

Definicja ta obejmuje:

- turystów, tzn. odwiedzajacych, którzy przebywaja w kraju co najmniej 24 godziny i których cele moga być ujete w nastepujace grupy:

a) wykorzystanie wolnego czasu, rozrywka, wakacje, zdrowie, studia, religia i sporty;

b) interesy, sprawy rodzinne, misje, zjazdy;

- wycieczkowiczów, tzn. odwiedzajacych czasowo, którzy przebywaja w odwiedzanym kraju krócej niz 24 godziny (łacznie z uczstnikami rejsów morskich).

Statystyka nie powinna obejmować podróznych, którzy z punktu widzenia prawa nie przekraczaja granicy panstwowej (podrózujacy droga lotnicza, którzy nie opuszczaja strefy tranzytowej w porcie lotniczym lub inne analogiczne przypadki)". (por. [6], str.211)

W 1968 roku Komisja Statystyczna ONZ zaakceptowała powyzsza definicje i zaleciła do stosowania przy sporzadzaniu statystyki turystyki miedzynarodowej. Powinna ona być stosowana przez kraje członkowskie Światowej Organizacji Turystyki (World Travel Organization).

Definicja "odwiedzajacych" moze być lepiej rozumiana w kontekście odróżniania ich spośród wszystkich innych uczestników miedzynarodowego ruchu osobowego przez zaliczanie ich do głównych kategorii przyjazdów i wyjazdów podanych w zaleceniach ONZ dotyczacych statystyki turystyki miedzynarodowej [10]. Zgodnie z tą klasyfikacja dla odróznienia "odwiedzajacego z zagranicy" spośród innych typów podróznych powinny być zastosowane trzy typy ograniczeń:

- długość pobytu w odwiedzanym kraju;

- cel podróży, zawierajacy możliwość wyłaczenia pewnych kategorii podróznych, którzy na podstawie konwencji miedzynarodowych lub z przyczyn ekonomicznych, politycznych i spolecznych nie sa uwazani za odwiedzajacych dla celów statystycznych;

- w przypadku odwiedzajacych z zagranicy wyłaczenie osób określanych dla celów statystycznych jako stali mieszkańcy danego kraju , a w przypadku wyjazdów w odwiedziny za granice wyłaczenie osób określanych jako stali mieszkańcy innych krajów.

Biorac pod uwagę wymienione ograniczenia pojęcie "odwiedzajacy" moze być zilustrowane poprzez nastepujace

kategorie osób, które ze względu na planowana lub wykonywana w danym kraju działalność oraz długość pobytu powinny być uważane za odwiedzających:

1.Osoby odwiedzające dany kraj na czas nie dłuższy niż jeden rok w takich celach jak: wakacje i wypoczynek, zdrowotne, religijne, rodzinne, dla uczestnictwa w imprezach sportowych, konferencjach i innych spotkaniach, podróżach studyjnych, naukowe oraz tranzytu do innego kraju. Do grupy tej nie zalicza się przedstawicieli dyplomatycznych i konsularnych oraz członków sił zbrojnych podróżujących między placówkami służbowymi za granicą a krajem zamieszkania oraz podobnie podróżujących osób pozostających na ich utrzymaniu.

2.Członkowie załóg zagranicznych statków i samolotów.

3.Obcokrajowcy podróżujący w celach handlowych i interesach, którzy przebywają w danym kraju nie dłużej niż rok oraz obcokrajowcy zatrudnieni w przedsiębiorstwach nie będących własnością mieszkańców tego kraju, którzy przyjechali na czas nie dłuższy niż jeden rok w celu instalowania maszyn.

4.Zwykle przedstawiciele dyplomatyczni i konsularni oraz członkowie sił zbrojnych nie są uważani za odwiedzających. Jednak kiedy odwiedzają oni kraj trzeci w celach wymienionych w punkcie 1. lub w celach służbowych na czas krótszy niż jeden rok powinni być uważani za odwiedzających.

5.Funkcjonariusze organizacji międzynarodowych przybywający służbowo na czas krótszy niż jeden rok, włączając w to obywateli danego kraju, którzy są długoterminowymi emigrantami przybywającymi z kraju, z którego wyemigrowali (por. [ ], str.8).

W rozważaniach definicyjnych nie należy zapominać, że podstawowe pojęcie z zakresu międzynarodowych migracji turystycznych - "odwiedzającego", jest przede wszystkim umownym pojęciem statystycznym, a nie prawnym. Zostało ono zdefiniowane dla odróżnienia tak logicznie i niedwuznacznie, jak to było tylko możliwe, jednostek migrujących w celach turystycznych od innych typów migracji międzynarodowych ludności.

1.2. Znaczenie oraz stan statystyki turystyki międzynarodowej

Niedoskonałości metodologiczne wyodrębniania migracji turystycznych z całokształtu migracji zagranicznych ludności doprowadziły do braku wiarygodnej statystyki migracji w ogóle. Wzrastająca jednak rola procesu migracji turystycznych w kształtowaniu dochodów gospodarki niektórych krajów stanowiła powód stworzenia takiej statystyki i wyodrębnienia turystyki jako gałęzi gospodarki narodowej.

Wpływy z turystyki międzynarodowej odgrywają istotną rolę w bilansach płatniczych wielu krajów, często przewyższając swoim znaczeniem import i eksport dóbr materialnych, a gospodarki niektórych regionów tych krajów są w dużym stopniu uzależnione od turystyki. Ponadto wiele gałęzi gospodarki narodowej służy tam turystyce. W przypadku niektórych branż cała lub prawie cała ich działalność jest uzależniona od turystyki, na przykład w hotelarstwie, przedsiębiorstwach lotniczych, biurach podróży, natomiast dla wielu innych branż wpływy z turystyki mają podstawowe znaczenie w ich dochodach.

Z tych powodów rządy, agencje oraz przedsiębiorstwa turystyczne muszą poświęcać wiele uwagi analizie struktury ruchu turystycznego i trendów w międzynarodowych migracjach turystycznych z punktu widzenia popytu na usługi turystyczne oraz ich podaży. Narodowe administracje turystyki i inne związane z nimi ciała starają się przygotować właściwą krótko-, średnio- i długookresową politykę oraz odpowiednie plany a także śledzą zmiany, jakie następują na różnych rynkach turystycznych. Statystyka turystyki międzynarodowej powinny stanowić podstawę tych studiów i analiz. Rzeczywistość jest jednak wielce niedoskonała.

Wiadomo, że obecny stan statystyki międzynarodowych migracji turystycznych nie jest satysfakcjonujący w przypadku wielu krajów, w tym również Polski. Stąd porównania międzynarodowe są bardzo trudne z powodu ograniczonej zgodności między definicjami i klasyfikacjami stosowanymi przez różne kraje. Niedostatki statystyki turystyki międzynarodowej wynikają nie tylko z trudności definicyjnych, ale również ze sposobu gromadzenia dostatecznie wiarygodnych danych i ich upowszechniania. Prace nad statystyką międzynarodowych migracji

turystycznych sa prowadzone stosunkowo krótko w porównaniu do statystyki ludnosciowej czy handlu miedzynarodowego badź działalnosci przemysłowej itd., które poparte sa długoletnim doswiadczeniem. Kazdy kraj ma swoje geograficzne i administracyjne uwarunkowania, które niewatpliwie oddziałuja na statystyke zagranicznego ruchu turystycznego. Ponadto ta statystyka miała czesto niewielkie znaczenie dla rozwoju narodowych systemów statystycznych i nie była w nich uwzgledniana.

Wiele rodzajów danych musi być zbieranych od samych obcokrajowców odwiedzajacych dany kraj lub od przesiebiorstw majacych z nimi do czynienia. Obcokrajowcy nie sa najłatwiejszymi obiektami badań statystycznych; czesciowo z tego powodu, ze ich transakcje prowadzone sa w róznych walutach, do tego nie zawsze zgodnie z obowiazujacymi przepisami oraz z powodu czestego ukrywania prawdziwego celu przyjazdu przez nielegalnych migrantów zarobkowych. Uniemozliwia to ich prawidłowa klasyfikacje z punktu widzenia statystyki migracji w ogóle.

Importowi i eksportowi towarów towarzyszy zazwyczaj właściwa dokumentacja, która stanowi podstawe zestawień statystyki handlu miedzynarodowego. W przeciwienstwie do tego wiele krajów w celu pobudzenia turystyki zagranicznej zminimalizowało lub wyeliminowało formalnosci graniczne oraz rejestracje danych dotyczacych przyjezdzajacych obcokrajowców na granicach lub w innych punktach kontaktu. W takich wypadkach szczegółowa rejstracja podróznych została zastapiona szacunkami na podstawie badań reprezentacyjnych.

Nawet w krajach majacych rozwinięty system statystyki oraz odpowiednie doswiadczenie na tym polu osiagalna statystyka turystyki jest daleka od pełnej, wystepuja tu równiez trudnosci w uzgodnieniu danych pochodzacych z róznych źródeł. Tym wieksze trudnosci w gromadzeniu statystyki turystyki ma wiele krajów rozwijajacych sie, dla których rozwój przemysłu turystycznego ma podstawowe znaczenie.

Wiele krajów publikuje okresowe opracowania dotyczace statystyki zagranicznych migracji turystycznych. Niektóre miedzynarodowe i regionalne organizacje poświecaja wiele wysiłku gromadzeniu, analizie oraz poprawie statystyki turystyki miedzynarodowej. Główna role odgrywa tu afiliowana przy ONZ

Swiatowa Organizacja Turystyki (WTO). Publikuje ona roczniki statystyczne turystyki miedzynarodowej zawierajace dane o migracjach turystycznych we wszyskich krajach i regionach swiata oraz wiele opracowan i analiz metodologicznych. Rowniez Organizacja Wspólpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) skupiajaca kraje wysoko rozwiniete publikuje roczniki statystyczne turystyki zagranicznej w tych krajach. Statystyka turystyki miedzynarodowej jest ponadto publikowana w Roczniku Statystycznym ONZ, a dane o wplywach z turystyki w Roczniku Bilansów Platniczych Miedzynarodowego Funduszu Walutowego.

1.3. Cel i zakres statystyki turystyki miedzynarodowej

Statystyka turystyki zagranicznej danego kraju dotyczy zarówno osób odwiedzajacych ten kraj z zagranicy jak i osob wyjezdzajacych z tego kraju za granice. Statystyka tych dwóch typów migracji zewnetrznych - emigracji i imigracji - przewaznie sluzy scisle zwiazanym ze soba celom, to jest budowie bilansu ludnosciowego, ale powinny być one analizowane odrebnie.

Statystyka dotyczaca obcokrajowców przyjezdzajacych do danego kraju powinna sluzyć przede wszystkim potrzebom rzadu dla okreslenia polityki oraz dzialan dotyczacych turystyki zagranicznej oraz zwiazanych z nia usług. Chodzi tu o takie dzialania jak: zachety finansowe oraz opodatkowanie dla sfery gospodarki zwiazanej z obsluga turystyki zagranicznej. Statystyka turystyki przyjazdowej do danego kraju pomaga ocenić jej ekonomiczne i spoleczne znaczenie.

Sa zatem potrzebne mozliwie dokladne dane o wielkosci i strukturze przyjazdów turystycznych i zwiazanej z nimi dzialalnosci gospodarczej, poniewaz popyt na usługi noclegowe oraz inne usługi turystyczne ze strony turystów zagranicznych oraz ich podaz powinny byc mierzone zarówno dla celów srednio- i dlugookresowego planowania oraz promocji jak i dla biezacej kontroli i studiów. Interesujacym byloby (w uzupelnieniu tematyki) rozpoznanie samej struktury spoleczno-demograficznej uczestnikow tego procesu migracyjnego.

Tego typu dane statystyczne sa przydatne dla opracowywania dlugofalowej polityki przewozników pasazerów (linii lotniczych i zeglugowych) oraz calej sfery usług dla turystów zagranicznych (hoteli i biur podrozy). Ta statystyka jest rowniez przydatna

dla planowania zagospodarowania przestrzennego kraju, jezeli zawiera dane dostatecznie szczegółowe by określić rozmieszczenie przestrzenne przyjazdów wewnatrz kraju. Ponadto szczegółowe dane charakteryzujace przyjezdzajacych oraz cele ich wizyt moga stanowić baze informacyjna dla polityki marketingowej.

Statystyka turystyki międzynarodowej dotyczaca osob wyjezdzajacych z danego kraju za granice ma podobne, choc nieco ograniczone cele. Powinna ona służyć do oszacowania ekonomicznego wpływu wydatków tych osób na gospodarke odwiedzanego kraju. Ponadto powinny one być użyteczne do planowania działalnosci linii lotniczych, zeglugowych, biur podróży i wszystkich tych, którzy obsługuja osoby wyjezdzajace za granice.

2. TRENDY I KIERUNKI TURYSTYKI MIĘDZYNARODOWEJ

2.1 SWIAT

Według danych WTO (tab. 1) w latach 1960-1989 turystyka miedzynarodowa na swiecie mierzona iloscia przyjazdow turystow zagranicznych wzrosła prawie 6-krotnie z poziomu 69.3 mln w 1960 roku do 414.2 mln w roku 1989. Szacunkowa liczba przyjazdow w roku 1990 wynosiła 425 mln.

W tym samym okresie swiatowe wpływy z turystyki miedzynarodowej wzrosły ponad 30-krotnie z 6.9 mld USD w 1960 roku do 209.4 mld USD w 1989 roku. Ponadto z szacunkow WTO wynika, ze w 1990 roku wpływy te wyniosły 230 mld USD.

Zatem w roku 1990 na swiecie codziennie okolo 1.2 mln osob poza granice swojego kraju wydajac rownoczesnie 630 mln USD na noclegi, posiłki, rozrywke i zakupy (nie licząc kosztow transporu, ktore nie sa we wpływach z turystyki ujmowane).

Srednioroczne tempo wzrostu przyjazdow zmniejszało sie stopniowo w kolejnych dekadach (tab. 2) z poziomu 8.4% w latach 1960-1969 do 4.2% w latach 1980-1989. Z kolei w ostatniej dekadzie lata 1980-1984 charakteryzowały sie najniższym tempem wzrostu przyjazdow turystow zagranicznych (sredno 2.7% rocznie), ponieważ w latach 1982-1983 nastąpił spadek przyjazdow w porownaniu do lat poprzednich.

Z kolei sredniroczne tempo wzrostu wpływow z turystyki miedzynarodowej było znacznie wyższe niz tempo wzrostu przyjazdow. Najwyższa dynamike wzrostu (17.4% rocznie) zanotowano w dekadzie 1970-1979 . Bardzo wysokie tempo wzrostu wpływow z turystyki miedzynarodowej zanotowano rownież w latach 1980-1989 (13.8% rocznie).

Podczas analizy dynamiki wzrostu wpływów z turystyki miedzynarodowej na swiecie nie należy zapominać o spadku realnej wartosci dolara w ciagu 30 lat, ponieważ dane WTO podawane sa w cenach biezacych. W związku z tym rzeczywiste tempo wzrostu wpływów było o wiele niższe.

WTO dzieli świat na szesc podstawowych regionow, ktore z kolei dzieli sie na subregiony[1)]. Sa to:

1. Europa

---

1) Lista krajow wchodzacych w skład regionow i subregionow znajduje sie na końcu opracowania.

2. Ameryki
3. Azja Wsch./Azja Pd - Wsch./Oceania
4. Bliski wschod (Azja Zachodnia)
5. Azja Poludniowa
6. Afryka

Powyzszy podzial stosowany jest w statystykach turystyki miedzynarodowej.

W 1989 roku najwiekszy udzial w turystyce na swiecie miala Europa, koncentrujac 64.4% przyjazdow oraz 52.1% wplywow, oraz Ameryki (16.9% przyjazdow oraz 27% wplywow. Od 1960 roku udzial Europy i Ameryk w turystyce swiatowej stopniowo sie zmniejszal z poziomu 96.3% w 1960 roku do 83.3% w 1989 roku na rzecz regionu obejmujacego Azje Wschodnia i Poludniowo-Wschodnia oraz Oceanie, ktorego udzial w przyjazdach swiatowych zwiekszyl sie z 1% w 1960 roku do 10.7% w 1989 roku. W tym samym okresie udzial tego regionu we wplywach z turystyki wzrosl z 2.9% do 15.5% (tab. 5 - 6).

Znaczenie ekonomiczne turystyki miedzynarodowej dla gospodarki swiatowej ilustruje relacja miedzy wplywami z turystyki a eksportem swiatowym (tab. 7). Odsetek ten od 1960 roku zwiekszyl sie z poziomu 5.1% do 6.9% w latach 1987-1989. Wskaznik ten byl zroznicowany w poszczegolnych regionach swiata (tab. 8), najwyzszy w Amerykach (9.2% w 1989 roku), a najnizszy w Azji Wsch./Po-wsch./Oceanii (4.8% w 1989 roku).

Wykres na rysunku 5 pozwala porownac dynamike wzrostu przyjazdow na swiecie, wplywow z turystyki oraz eksportu swiatowego w porownaniu do poziomu z roku 1960. Do roku 1972 dynamika wzrostu tych trzech kategorii byla niemal jednakowa, ale juz od roku 1973 czyli od momentu recesji , jaka wystapila w USA a co za tym idzie spadku wartosci dolara w stosunku do innych walut, dynamiki wyraznie sie rozeszly, ponieważ w cenach biezacych wplywy z turystyki i eksport rosly znacznie szybciej niz przyjazdy.

Wyraźne załamanie eksportu oraz wplywow z turystyki nastapilo na poczatku lat 80-tych w zwiazku z napieta sytuacja miedzynarodowa (m.in. wojna w Afganistanie), przy czym spadek wplywow z turystyki byl glebszy niz eksportu, co swiadczy o jej szczegolnej wrazliwosci na tego typu czynniki. Od 1985 roku nastapil wyrazny wzrost zarowno wplywow z turystyki jak i eksportu, z tym, ze dynamika wzrostu wplywow

z turystyki była znacznie wyższa niż eksportu. Dla porównania w 1989 roku wpływy z turystyki były ok. 30-krotnie wyższe niż w 1960 roku, natomiast wpływy z eksportu w tym samym okresie wzrosły 25-krotnie.

Kraje, które w 1989 roku przyjęły najwięcej turystów zagranicznych to kolejno: Francja, USA, Hiszpania, Włochy i Austria. Skoncentrowały one 39.6% ogółu przyjazdów światowych, a cała pierwsza dziesiątka krajów przyjmujących - 56.4%. W porównaniu do 1985 roku kolejność pierwszej dziesiątki była dość stabilna. Nastąpiła tylko zamiana miejsc na pozycji drugiej i trzeciej między USA i Hiszpanią (tab. 9).

Z kolei pierwsza piątka krajów, które w 1989 roku najwięcej zarobiły na turystyce, to kolejno: USA, Francja, Hiszpania, Włochy i Wielka Brytania. Skoncentrowały one 43% ogółu światowych wpływów z turystyki, a cała pierwsza dziesiątka - 58.8% (tab. 10). W porównaniu do 1985 roku należy zauważyć istotny awans Francji z drugiego miejsca na czwarte oraz równoczesny spadek Włoch z drugiej pozycji na czwartą. Nie bez znaczenia dla tak wysokiej pozycji Francji w 1989 roku były huczne obchody 200-lecia Rewolucji Francuskiej, które przyciągnęły miliony turystów zagranicznych.

Przytoczone wyżej dane świadczą o bardzo dużej koncentracji turystyki międzynarodowej na świecie, ponieważ tylko 10 krajów koncentruje niemal 60% zarówno przyjazdów jak i wpływów z turystyki.

Główne kraje, które w 1989 roku zanotowały największe wydatki swoich obywateli na turystykę zagraniczną to kolejno: USA, RFN, Japonia, Wielka Brytania i Francja. Wydatki turystów z wymienionych krajów stanowiły 54.1% ogółu światowych wpływów z turystyki, a wydatki pierwszej dziesiątki - 68.7% (tab. 11).

W porównaniu do 1985 roku nie nastąpiły wyraźne zmiany w kolejności pierwszej dziesiątki. Należy jednak zwrócić uwagę na awans Japonii z miejsca czwartego na trzecie, co świadczy o wzroście turystyki wyjazdowej z Japonii, ponieważ wydatki Japończyków na turystykę zagraniczną wzrosły 4.7 raza. Uwagę zwraca również zmiana pozycji Włoch z miejsca 14 w 1985 roku na 6 w 1989 roku. Związane jest to z dynamicznym wzrostem gospodarczym Włoch, a co za tym idzie, wzrostem

dobrobytu mieszkańców tego kraju, co znalazło odbicie we wzroście wydatków na turystykę zagraniczną.

Tab. 1 Turystyka miedzynarodowa na swiecie w latach 1960-1990

Lata	Przyjazdy turystów zagranicznych (mln)	Wpływy z turystyki miedzynarodowej (mld USD)
1960	69.3	6.9
1965	112.7	11.6
1970	159.7	17.9
1975	214.4	40.7
1980	284.8	102.4
1985	322.7	116. 2
1986	330.5	139.2
1987	356.8	170.5
1988	381.9	196.5
1989	414.2	209.4
1990	425,0 1)	230.0 1)

1) przewidywane szacunki

Źrodło: Dane WTO [2]

Tab.2 Trendy w turystyce miedzynarodowej na swiecie w latach 1960-1989 (sredniroczne tempa wzrostu) (%%)

Okres	Przyjazdy turystów zagranicznych	Wpływy z turystyki miedzynarodowej
1960 - 1969	8.4	10.5
1970 - 1979	6.7	17.4
1980 - 1989	4.2	9.6
1980 - 1984	2.7	5.7
1985 - 1989	5.8	13.8

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych WTO

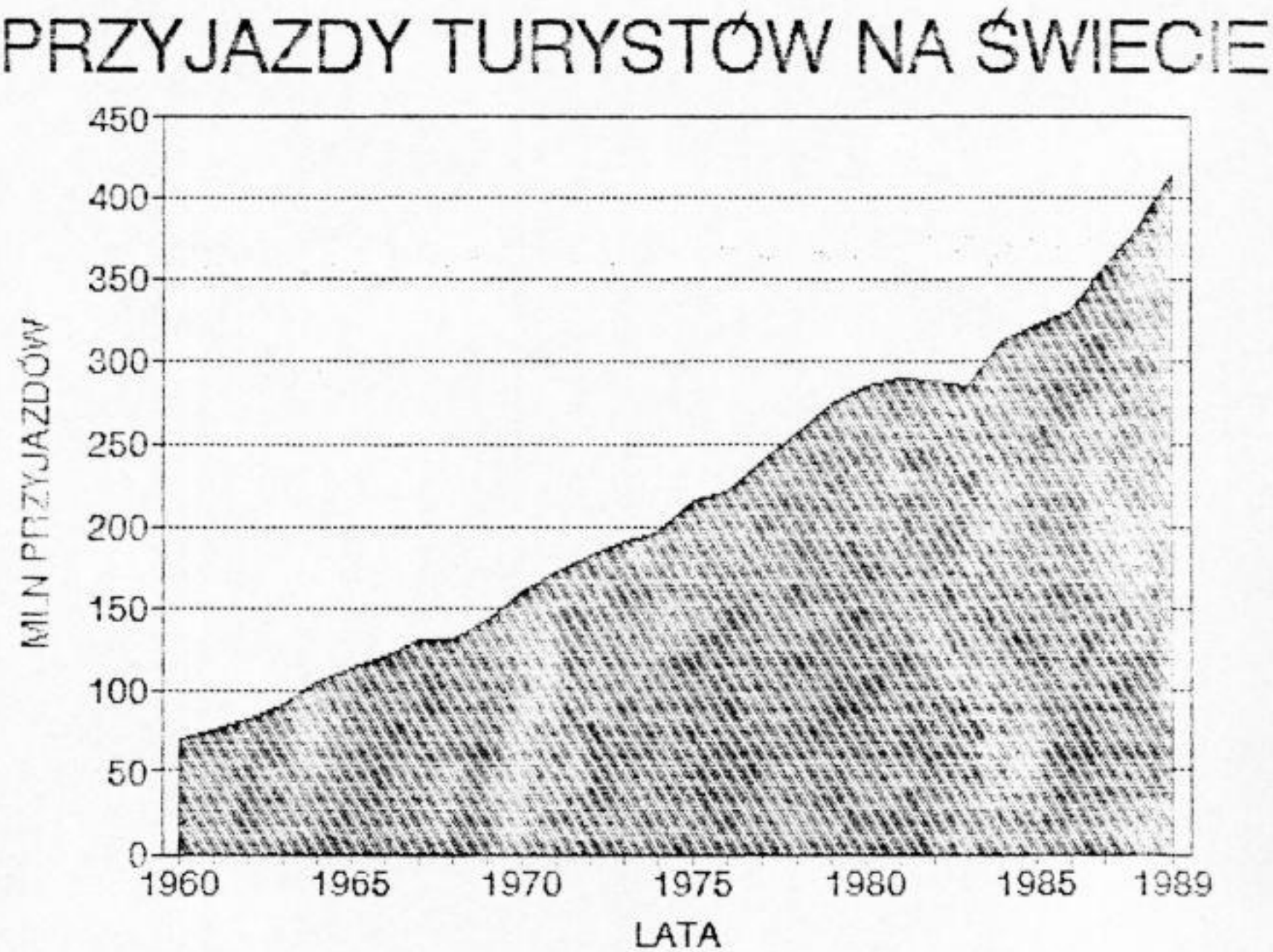
PRZYJAZDY TURYSTÓW NA ŚWIECIE
MLN PRZYJAZDÓW
450
400
350
300
250
200
150
100
50
0
1960
1965
1970
1975
1980
1985
1989
LATA

Rys. 1

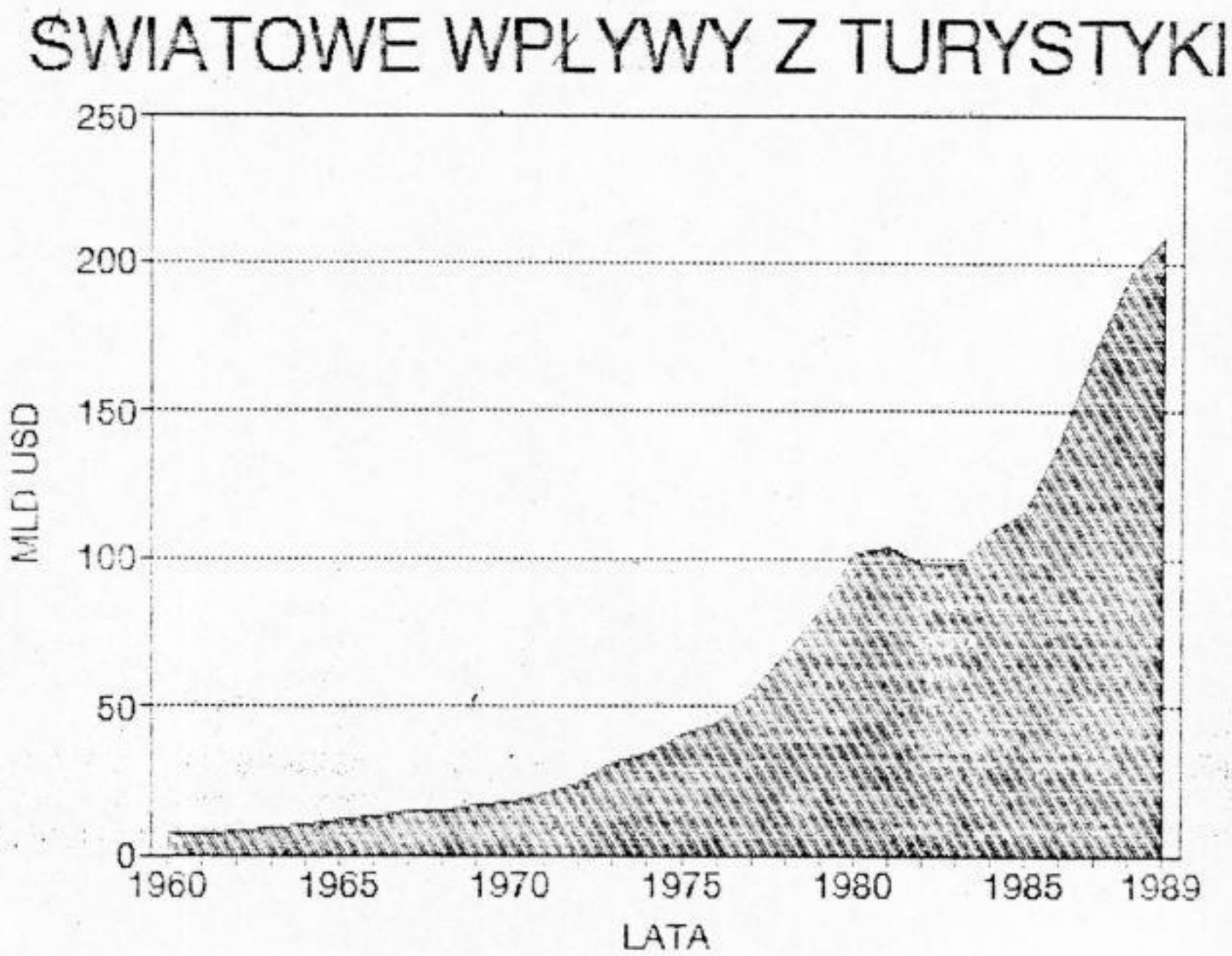
ŚWIATOWE WPŁYWY Z TURYSTYKI
250
200
150
100
50
0
MLD USD
1960
1965
1970
1975
1980
1985
1989
LATA

Rys. 2

Tab.3 Przyjazdy turystów zagranicznych wg regionów świata w latach 1985 - 1989 (mln)

Regiony świata	1985	1986	1987	1988	1989
Świat ogółem	322.7	330.5	356.8	381.9	414.2
Europa	214.3	215.4	230.8	239.3	266.9
Ameryki	58.7	62.9	68.0	75.0	78.5
Azja Wsch/Pd-Wsch/Ocean.	29.4	33.1	38.4	44.7	44.4
Bliski Wschód	8.0	6.9	7.0	7.4	7.8
Azja Pd	2.5	2.7	2.7	2.9	3.1
Afryka	9.8	9.5	10.0	12.6	13.6

Źrodło: Dane WTO [2]

Tab.4 Struktura przyjazdów turystów zagranicznych wg regionów świata w latach 1960 - 1989 (%%)

Regiony świata	1960	1970	1980	1985	1989
Świat ogółem	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Europa	72.3	70.1	68.0	66.4	64.4
Ameryki	24.0	22.9	18.9	18.2	18.9
Azja Wsch/Pd-Wsch/Ocean.	1.0	3.1	7.0	9.1	10.7
Bliski Wschód	0.9	1.5	2.4	2.5	1.9
Azja Pd	0.3	0.6	0.8	0.8	0.7
Afryka	1.4	1.8	2.9	3.0	3.3

Źrodło: Obliczenia własne na podstawie danych WTO

STRUKTURA PRZYJAZDÓW
(WG REGIONÓW ŚWIATA)

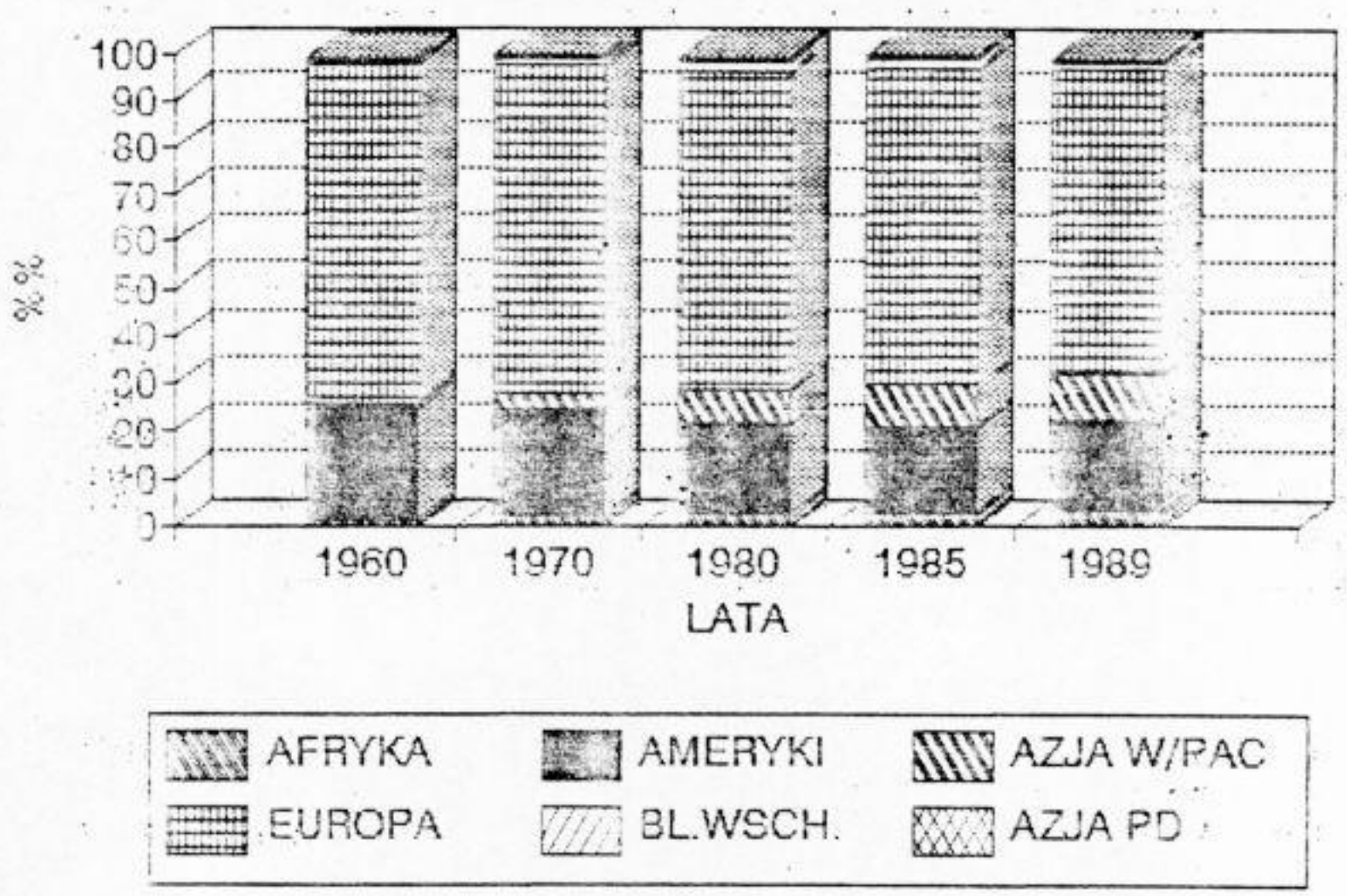

Rys.3

Tab. 5 Wpływy z turystyki międzynarodowej wg regionów świata w latach 1985 - 1989 (mld USD)

Regiony świata	1985	1986	1987	1988	1989
Świat ogółem	116.2	139.2	170.5	196.5	209.4
Europa	61.2	77.0	96.3	106.7	109.0
Ameryki	33.3	37.4	42.0	49.6	56.6
Azja Wsch/Pd-Wsch/Ocean.	12.9	16.1	21.3	28.4	32.4
Bliski Wschód	4.8	4.0	5.3	5.2	4.9
Azja Pd	1.4	1.7	1.9	1.9	2.0
Afryka	2.6	3.0	3.7	4.6	4.5

Źródło: Dane WTO [2]

Tab.6 Struktura wpływów z turystyki międzynarodowej wg regionów świata w latach 1960 - 1989 (%%)

Regiony świata	1960	1970	1980	1985	1989
Świat ogółem	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Europa	56.5	61.5	58.8	52.7	52.1
Ameryki	36.2	26.3	24.9	28.7	27.0
Azja Wsch/Pd-Wsch/Ocean.	2.9	6.1	7.3	11.1	15.5
Bliski Wschód	1.4	2.2	4.0	4.1	2.4
Azja Pd	0.0	0.6	1.5	1.2	0.9
Afryka	2.9	2.8	3.4	2.2	2.1

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych WTO

STRUKTURA WPŁYWOW
(WG REGIONOW ŚWIATA)

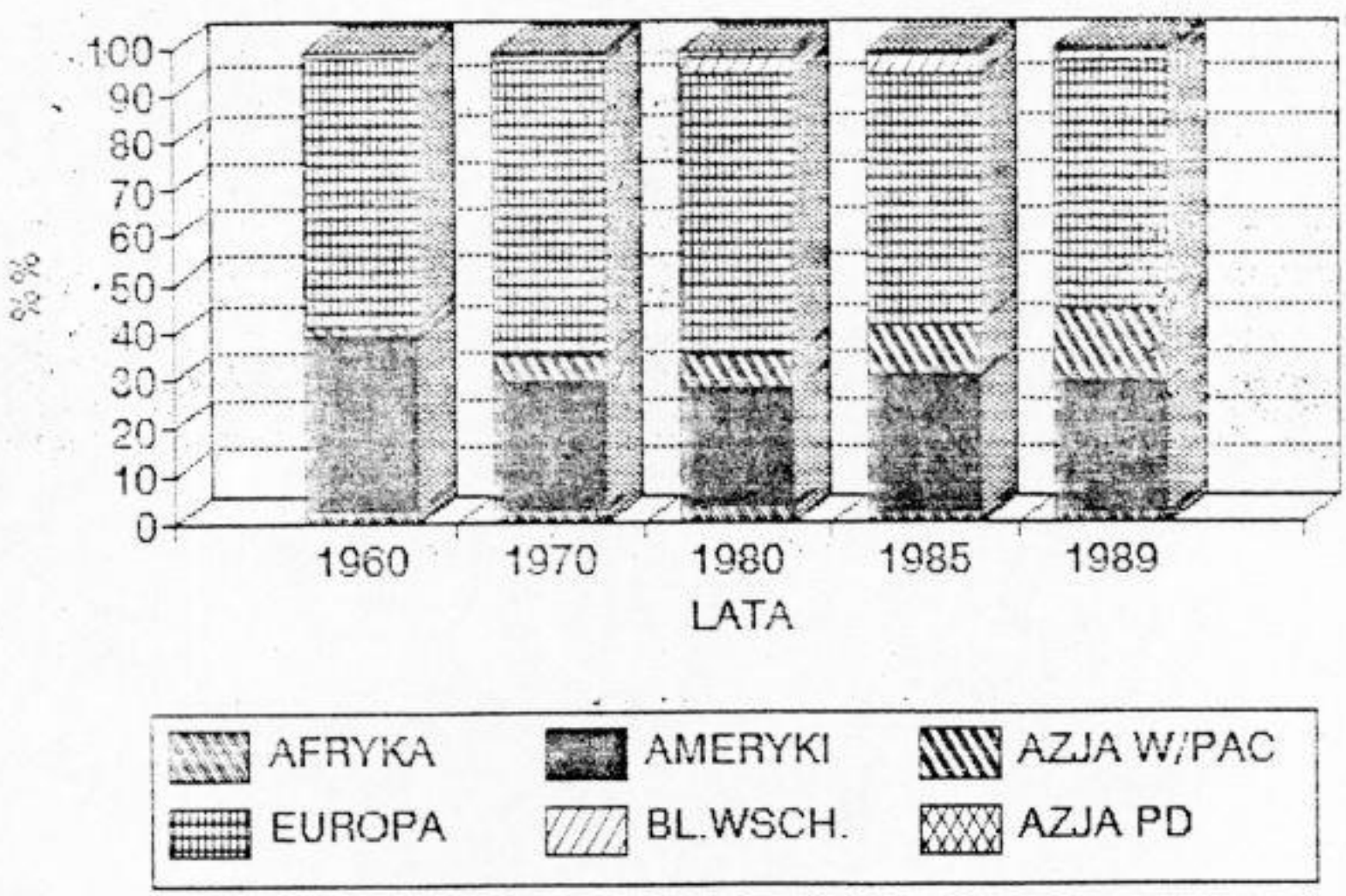

Rys.4

Tab. 7 Relacje miedzy wplywami z turystyki miedzynarodowej a eksportem swiatowym w latach 1980 - 1989

Lata	wplywy z turystyki mld USD	1980=100.0	eksport swiatowy mld USD	1980=100.0	wplywy z tur/eksport (%%)
1980	102.4	100.0	1989.8	100.0	5.1
1981	104.3	101.9	1971.8	99.1	5.3
1982	98.6	96.3	1829.3	91.9	5.4
1983	98.4	96.1	1804.6	90.7	5.5
1984	109.8	107.2	1900.7	95.5	5.8
1985	116.2	113.5	1926.4	96.8	6.0
1986	139.2	135.9	2117.4	106.4	6.6
1987	170.5	166.5	2482.4	128.4	6.9
1988	196.5	191.9	2833.5	142.4	6.9
1989	209.4	204.5	3030.7	152.3	6.9

Źródło: Dane WTO [2], Rocznnik Statystyczny 1990, GUS, W-wa 1990 oraz obliczenia własne.

Tab.8 Relacje miedzy wplywami z turystyki miedzynarodowej a eksportem w regionach swiata w latach 1985 - 1989 (%%)

Regiony swiata	1985	1986	1987	1988	1989
Świat ogółem	6.0	6.6	6.9	6.9	6.9
Europa	6.1	6.6	6.9	6.8	7.0
Ameryki	7.9	8.9	9.2	9.0	9.2
Azja Wsch/Pd-Wsch/Oceania	3.4	3.8	4.2	4.7	4.8
Bliski Wschód	8.6	8.6	9.6	9.5	6.4
Azja Pd	6.0	6.5	5.9	5.6	5.2
Afryka	4.5	6.1	7.0	6.7	8.1

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych WTO

PRZYJAZDY, WPŁYWY, EKSPORT
dynamiki, 1960=100
3500
3000
2500
2000
1500
1000
500
0
%%
1961
1965
1970
1975
1980
1985
1989
LATA
PRZYJAZDY
WPŁYWY
EKSPORT

Rys.5

WPŁYWY Z TURYSTYKI W EKSPORCIE
(WG REGIONOW W 1989 ROKU)

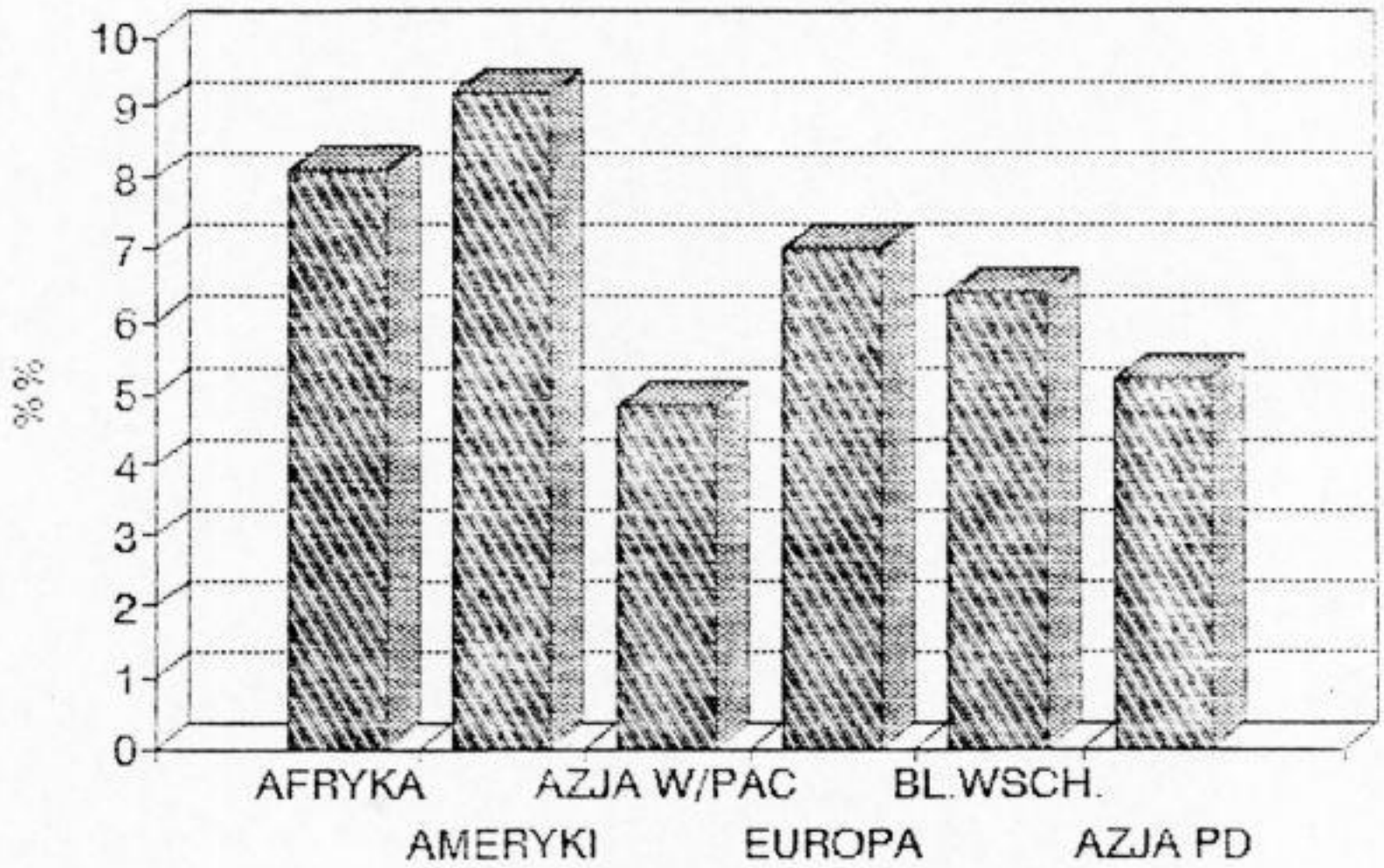

Rys.6

Tab. 9 Pierwsza dzisatka krajów, które przyjęły najwiecej turystów w 1989 roku.

Nr kol. 1989	Kraj	Przyjazdy (mln) 1989	1985	Nr kol. 1985	Udział w przyj. światowych 1989	1985
1	Francja	43.0	36.7	1	10.6	11.3
2	USA	36.6	25.4	3	9.0	7.8
3	Hiszpania	35.6	27.5	2	8.8	8.4
4	Włochy	27.0	25.0	4	6.7	7.7
5	Austria	18.2	15.2	5	4.5	4.7
6	Wlk Brytania	17.2	14.4	6	4.2	4.4
7	Kanada	15.1	13.6	7	3.7	4.2
8	RFN	14.7	12.7	8	3.6	3.9
9	Szwajcaria	12.6	11.9	9	3.1	3.6
10	Jugosławia	8.6	8.4	11	2.1	2.6

Źródło: Dane WTO [12]

Tab. 10 Pierwsza dziesiatka krajów, które zanotowały najwieksze wpływy z turystyki zagranicznej w 1989 roku.

Nr kol. 1989	Kraj	Wpływy (mld USD) 1989	1985	Nr kol. 1985	Udział we wpływach świat. 1989	1985
1	USA	34.4	17.9	1	16.5	15.6
2	Francja	16.5	7.9	4	7.9	6.9
3	Hiszpania	16.2	8.2	3	7.7	7.1
4	Włochy	11.5	8.4	2	5.5	7.3
5	Wlk Brytania	11.2	7.1	5	5.4	6.2
6	Austria	9.3	5.1	6	4.5	4.4
7	RFN	8.7	4.7	7	4.1	4.1
8	Szwajcaria	5.6	3.1	8	2.7	2.7
9	Kanada	4.7	3.1	9	2.3	2.7
10	Hong Kong	4.6	1.8	11	2.2	1.6

Źródło: Dane WTO [12]

Tab. 11 Pierwsza dziesiatka krajów, które zanotowały najwieksze wydatki na turystyke zagraniczna w 1989 roku.

Nr kol. 1989	Kraj	Wydatki (mld USD) 1989	1985	Nr kol. 1985	Udział we wpływach świat. 1989	1985
1	USA	35.0	24.5	1	17.6	24.6
2	RFN	24.2	12.8	2	12.2	12.9
3	Japonia	22.5	4.8	4	11.4	4.8
4	Wlk Brytania	15.2	6.4	3	7.7	6.4
5	Francja	10.3	4.6	5	5.2	4.6
6	Włochy	6.7	1.9	14	3.4	1.9
7	Holandia	6.5	3.4	7	3.3	3.5
8	Kanada	5.7	4.1	6	2.9	4.2
9	Austria	5.0	2.7	8	2.5	2.7
10	Szwajcaria	4.9	2.4	9	2.5	2.4

Źródło: Dane WTO [12]

2.1 EUROPA

W 1989 roku w Europie zanotowano 266.9 mln przyjazdów turystów zagranicznych. Stanowiło to około 2/3 ogółu przyjazdów światowych. W okresie 1960-1989 Europa odrywała zdecydowanie dominującą rolę w turystyce światowej i wszystko wskazuje na to, że w najbliższych latach stan ten nie ulegnie zmianie, choć jej udział stopniowo się zmniejszał z 72.3% przyjazdów w 1960 roku do 64.4% w 1989 roku.

Z kolei udział Europy w światowych wpływach z turystyki był nieco mniejszy i w 1989 roku wynosił 52.1% (109 mld USD) Również on się stopniowo zmniejszał od 1970 roku z poziomu 61.5%.

Dynamika wzrostu liczby przyjazdów w Europie w kolejnych dekadach zmniejszała się z 8.0% rocznie w latach 1960-1969 do 3.5% rocznie w latach 80-tych, z tym, że najniższa była w latach 1980-1984 (1.4% rocznie). Z kolei wpływy z turystyki międzynarodowej charakteryzowały się najwyższą dynamiką wzrostu w latach 70-tych (średnio 18.3% rocznie) oraz w latach 1985-1989 (średnio 14.6% rocznie) (tab. 13).

Spośród subregionów Europy największy udział w recepcji całego regionu w roku 1989 miały : Europa Zachodnia (35.3% przyjazdów) oraz Europa Południowa (35.3%). W następnej kolejności można wymienić Europę Wschodnią (19.1%) oraz Europę Północną (9.8%) (tab.14).

Struktura wpływów z turystyki międzynarodowej według subregionów Europy przedstawia się nieco inaczej (tab. 15). Na dwóch pierwszych miejscach , podobnie jak w przypadku przyjazdów, Europa Zachodnia (42%) oraz Europa Południowa (36.2%). Istotnie różnią się, w porównaniu do przyjazdów, udziały pozostałych regionów Europy. Europa Północna w 1989 roku skupiła 19.9% europejskich wpływów z turystyki, natomiast Europa Wschodnia tylko 1.9% (porównując do 19.1% przyjazdów). Tak niskie wpływy z turystyki zagranicznej krajów Europy Wschodniej wynikały w dużej mierze z faktu, że większość ruchu międzynarodowego odbywała się między krajami tego subregionu, a rozliczenia między nimi odbywały się w rublach transferowych, a nie walutach wymienialnych. Niewymienialność walut, administracyjne ustalanie kursów

wymiany walut czesto niewiele majace wspólnego z ich realna wartoscia, istnienie czarnego rynku dewizowego oraz zawyzona sila nabywcza walut wymienialnych czynily niemozliwym obliczenie rzeczywistych wplywow z turystyki zagranicznej w krajach Europy Wschodniej.

Ilustruja to rowniez relacje miedzy wplywami z turystyki zagranicznej a eksportem w subregionach Europy latach 1985-1988. Wielokrotnie nizszy niz w innych regionach udzial w eksporcie mialy wplywy z turystyki w Europie Wschodniej (0.9% -1.0%). Z kolei najwyzszy odsetek, swiadczacy o ogromnym znaczeniu turystyki dla tego regionu zanotowano w Europie Poludniowej (18.4% w 1988 roku) (tab. 16).

W turystyce miedzynarodowej w Europie najwieksze znaczenie ma ruch turystyczny odbywajacy sie miedzy krajami tego regionu. W 1988 roku udzial turystow europejskich w przyjazdach do Europy wynosil 81%. W nastepnej kolejnosci nalezy wymienic turystow z Ameryk (1988 - 7.1%). Przyjazdy z pozostalych regionow swiata stanowily tylko niewielki odsetek w ogolnej liczbie przyjazdow w Europie (tab. 17).

Tablica 18 przedstawia strukture przyjazdow z poszczegolnych regionow swiata do subregionow Europy w 1988 roku. Przedstawione tu dane wskazuja na duze jej zroznicowanie. Najwiekszy udzial Europejczykow w przyjazdach zanotowano w Europie Poludniowej (88%), natomiast najmniejszy w Europie Polnocnej (54%) przy rownoczesnym najwyzszym odsetku przyjazdow z Ameryk (17.5%). Z kolei znikomy odsetek stanowili Amerykanie wsrod turystow przyjezdzajacych do Europy Wschodniej (0.9%).

Tab. 12 Turystyka międzynarodowa w Europie w latach 1960-1990

Lata	Przyjazdy turystów zagranicznych (tys)	Wpływy z turystyki międzynarodowej (mln USD)
1960	50 117	3 884
1965	83 047	7 199
1970	112 008	11 023
1975	151 609	25 854
1980	193 610	60 221
1985	214 263	61 181
1986	215 396	77 024
1987	230 752	96 341
1988	239 347	106 746
1989	266 946	109 007

Źródło: Dane WTO [2], [3]

Tab.13 Trendy w turystyce międzynarodowej w Europie w latach 1960-1989 (średnioroczne tempa wzrostu) (%%)

Okres	Przyjazdy turystów zagranicznych	Wpływy z turystyki międzynarodowej
1960 - 1969	8.0	10.8
1970 - 1979	6.6	18.3
1980 - 1989	3.5	7.6
1980 - 1984	1.4	1.0
1985 - 1989	5.5	14.6

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych WTO

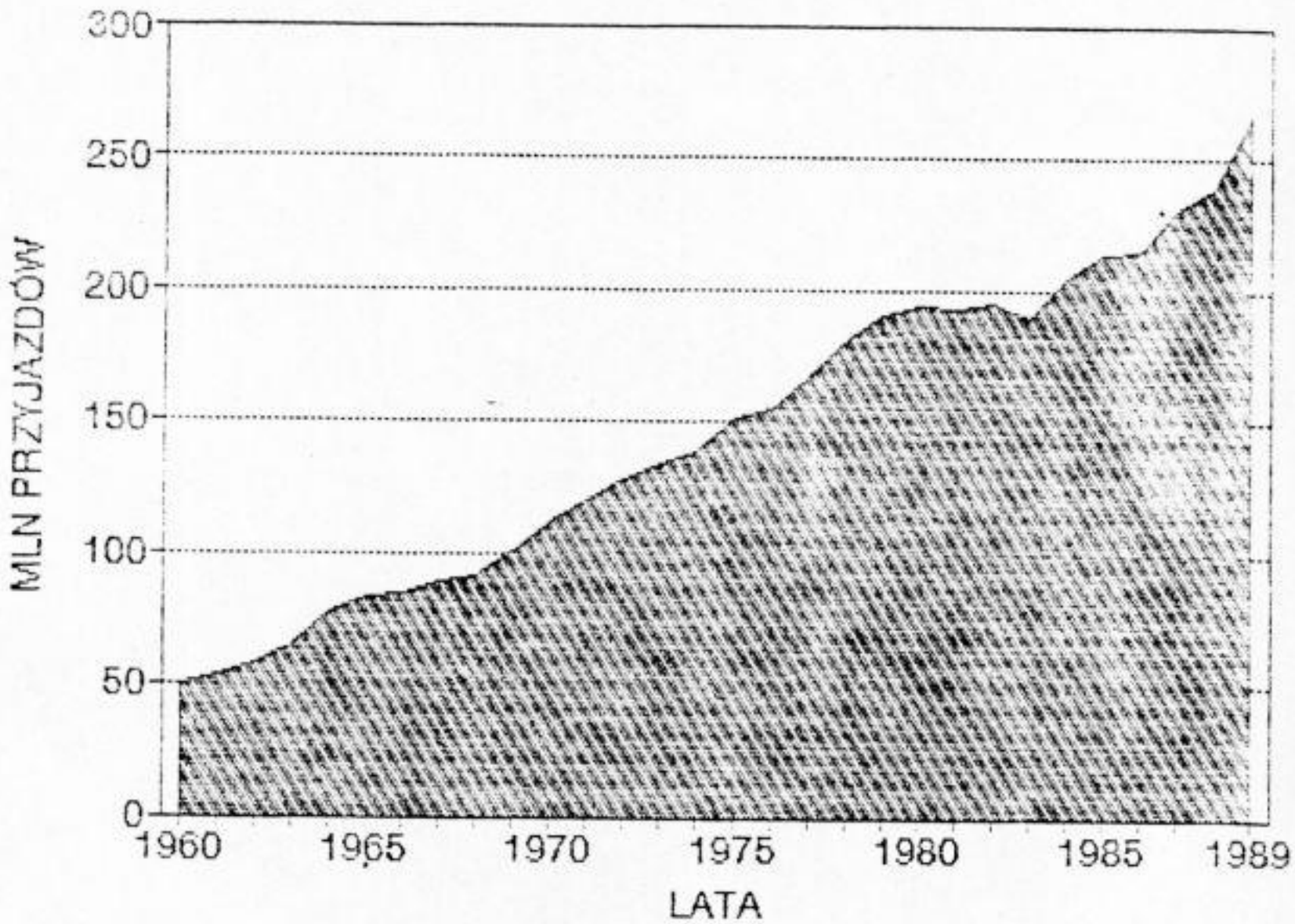
PRZYJAZDY DO EUROPY
300
250
200
150
100
50
0
MLN PRZYJAZDÓW
1960
1965
1970
1975
1980
1985
1989
LATA

Rys.7

WPŁYWY Z TURYSTYKI
EUROPA

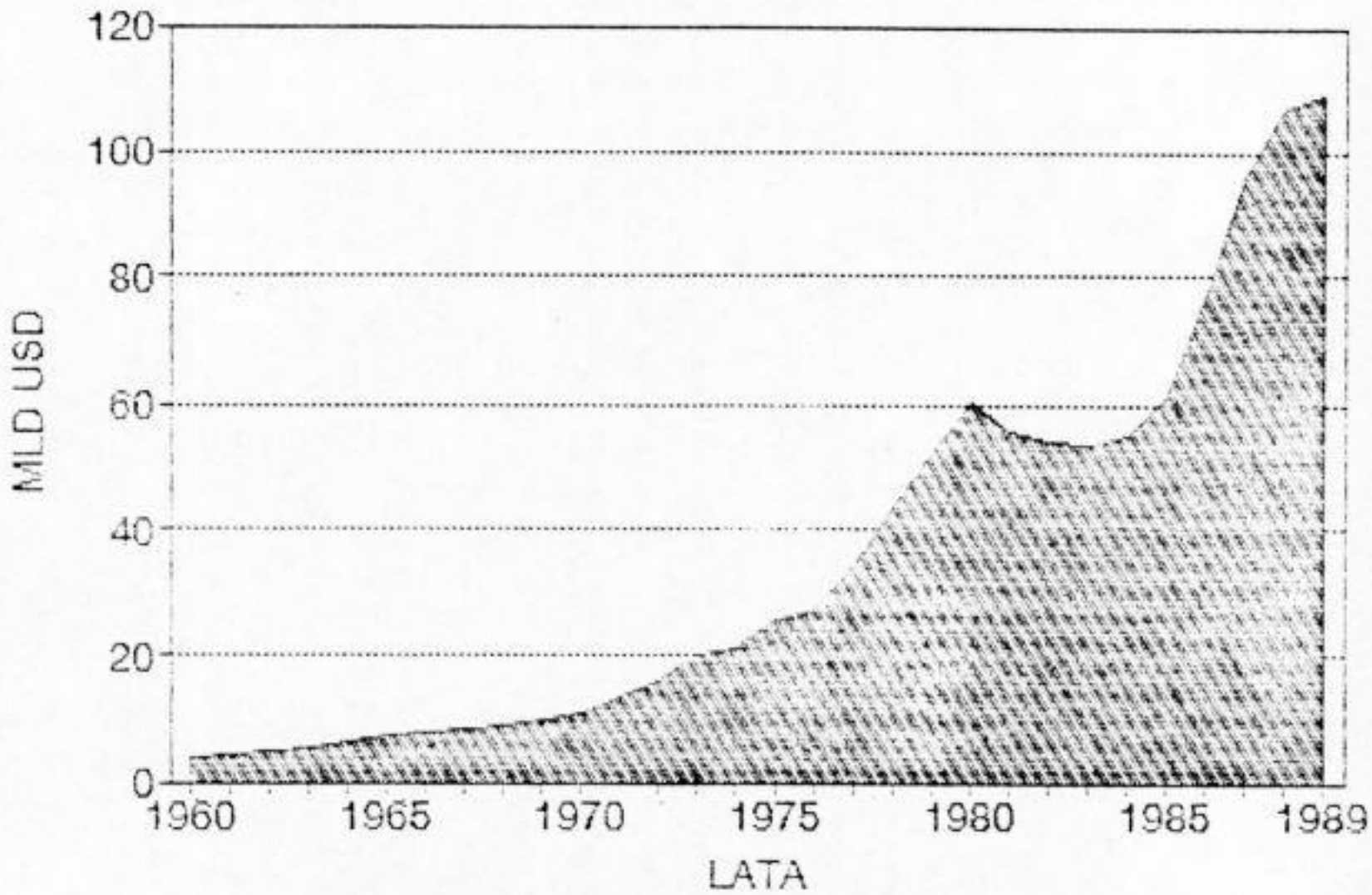

Rys.8

Tab. 14 Struktura przyjazdów turystów zagranicznych według subregionów Europy w latach 1985 - 1989 (%%)

Wyszczególnienie	1985	1986	1987	1988	1989
Europa ogółem	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
w tym:					
Europa Wschodnia	16.5	16.9	17.3	19.7	19.1
Europa Północna	10.2	9.7	10.0	9.6	9.8
Europa Południowa	34.4	35.7	36.1	35.2	35.3
Europa Zachodnia	38.9	37.8	36.7	35.5	35.8

Źródło: Dane WTO [3]

Tab. 15 Struktura wpływów z turystyki zagranicznej według subregionów Europy w latach 1985 - 1989 (%%)

Wyszczególnienie	1985	1986	1987	1988	1989
Europa ogółem	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
w tym:					
Europa Wschodnia	2.8	2.4	2.3	2.1	1.9
Europa Północna	19.9	18.6	18.9	19.1	19.9
Europa Południowa	35.1	36.1	36.0	36.1	36.2
Europa Zachodnia	42.2	42.9	42.8	42.7	42.0

Źródło: Dane WTO [3]

Tab. 16 Relacje miedzy wpływami z turystyki zagranicznej a eksportem wg subregionów Europy w latach 1985-1989.

Wyszczególnienie	1985	1986	1987	1988	1989
Europa ogółem	6.1	6.6	6.9	6.8	7.0
Europa Wsch.	0.9	0.9	1.0	1.0	.
Europa Pn	6.0	6.5	6.7	6.7	.
Europa Pd	16.2	18.0	18.7	18.4	.
Europa Zach.	5.4	5.6	5.8	5.6	.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych WTO [4]

PRZYJAZDY W EUROPIE
(STRUKTURA WG SUBREGIONÓW)

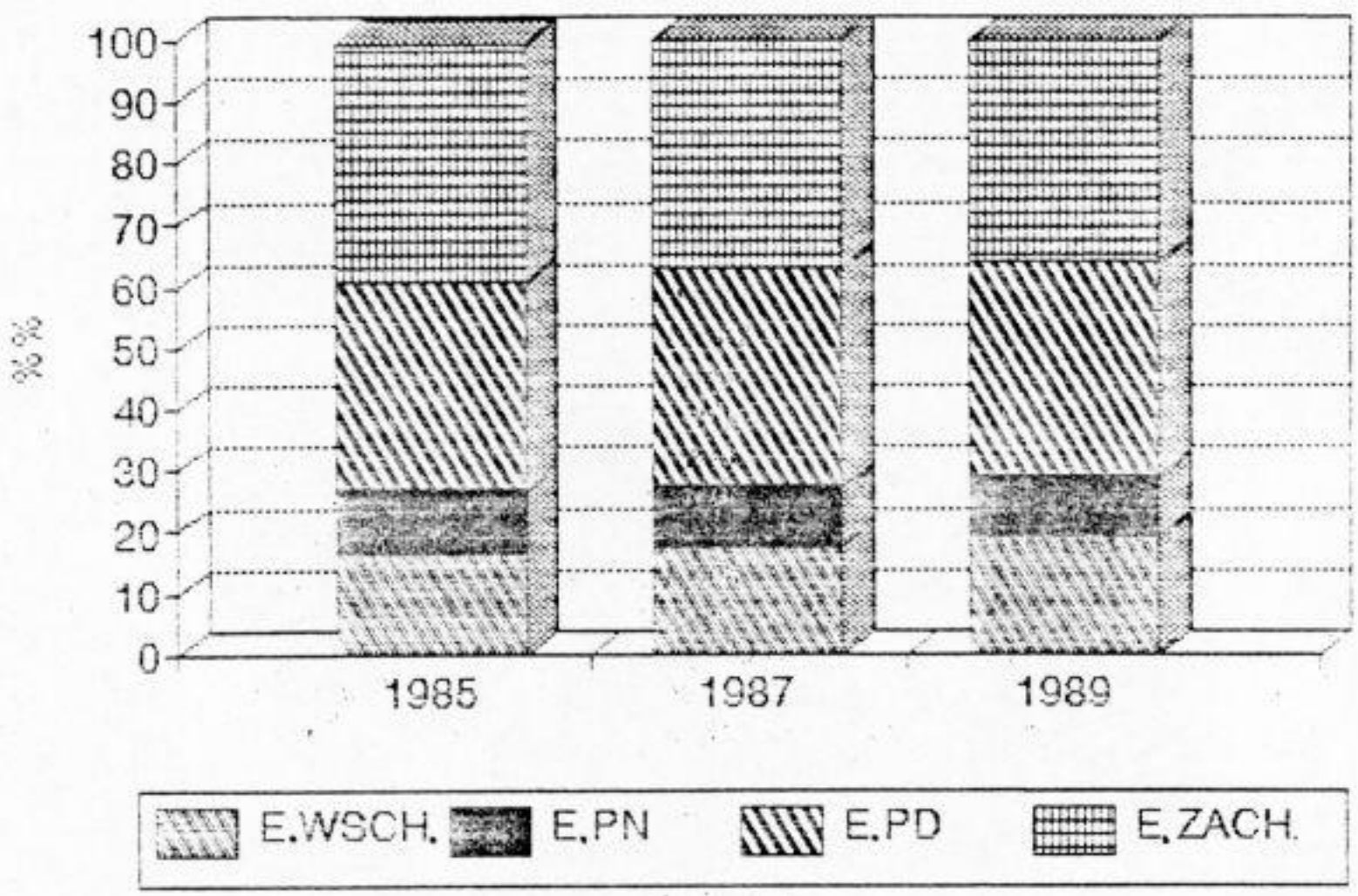

Rys.9

WPŁYWY Z TURYSTYKI W EUROPIE
(STRUKTURA WG SUBREGIONÓW)

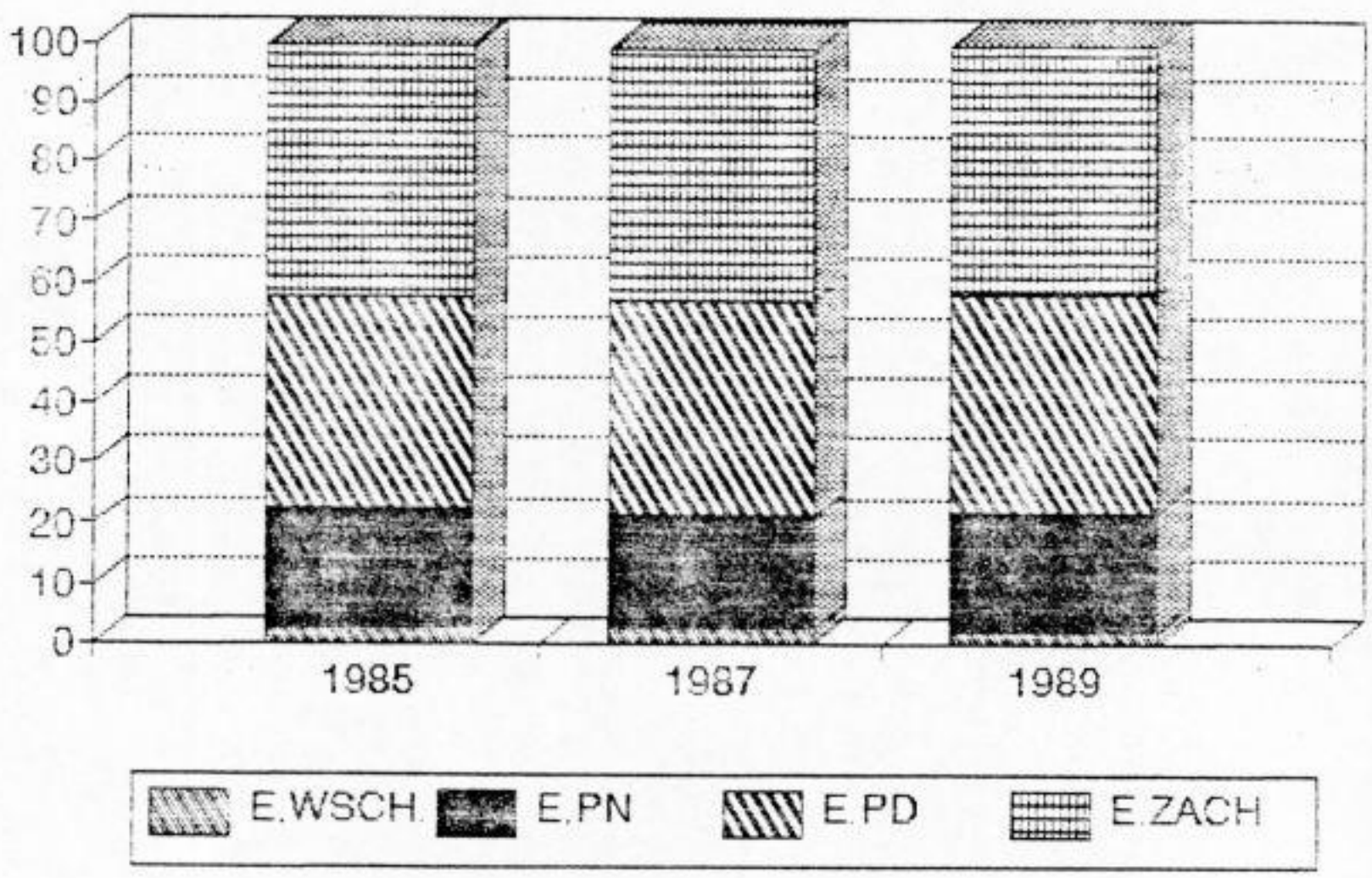

Rys.10

Tab. 17 Struktura przyjazdów do Europy wg regionów świata w latach 1984 - 1988 (%%)

Wyszczególnienie	1984	1985	1986	1987	1988
Przyjazdy ogółem	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
w tym z:					
Afryki	2.7	2.5	2.4	2.2	2.2
Ameryk	9.9	10.2	7.6	7.9	7.1
Europy	78.7	76.0	81.2	80.2	81.0
Azji Wsch/Pd-Wsch/Oceanii	2.4	2.4	2.4	2.4	2.3
Azji Pd	0.2	0.2	0.2	0.1	0.1
Bliskiego Wschodu	2.5	2.2	2.3	2.2	2.2

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych WTO [4].

Tab. 18 Struktura przyjazdów do subregionów Europy wg regionów świata w 1988 roku (%%)

Wyszczególnienie	Europa ogółem	Europa Wsch.	Europa Pn	Europa Pd	Europa Zach.
Przyjazdy ogółem	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
w tym z:					
Afryki	2.2	0.1	2.2	3.9	1.8
Ameryk	7.1	0.9	17.5	5.4	9.4
Europy	81.0	82.7	54.0	88.0	80.4
Azji Wsch/Pd-Wsch/Oceanii	2.3	0.4	4.4	1.4	3.8
Azji Pd	2.2	6.9	2.2	0.9	0.8
Bliskiego Wschodu	2.5	2.2	2.3	2.2	2.2

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych WTO [4]

PRZYJAZDY DO EUROPY
(STRUKTURA WG REGIONÓW ŚWIATA)

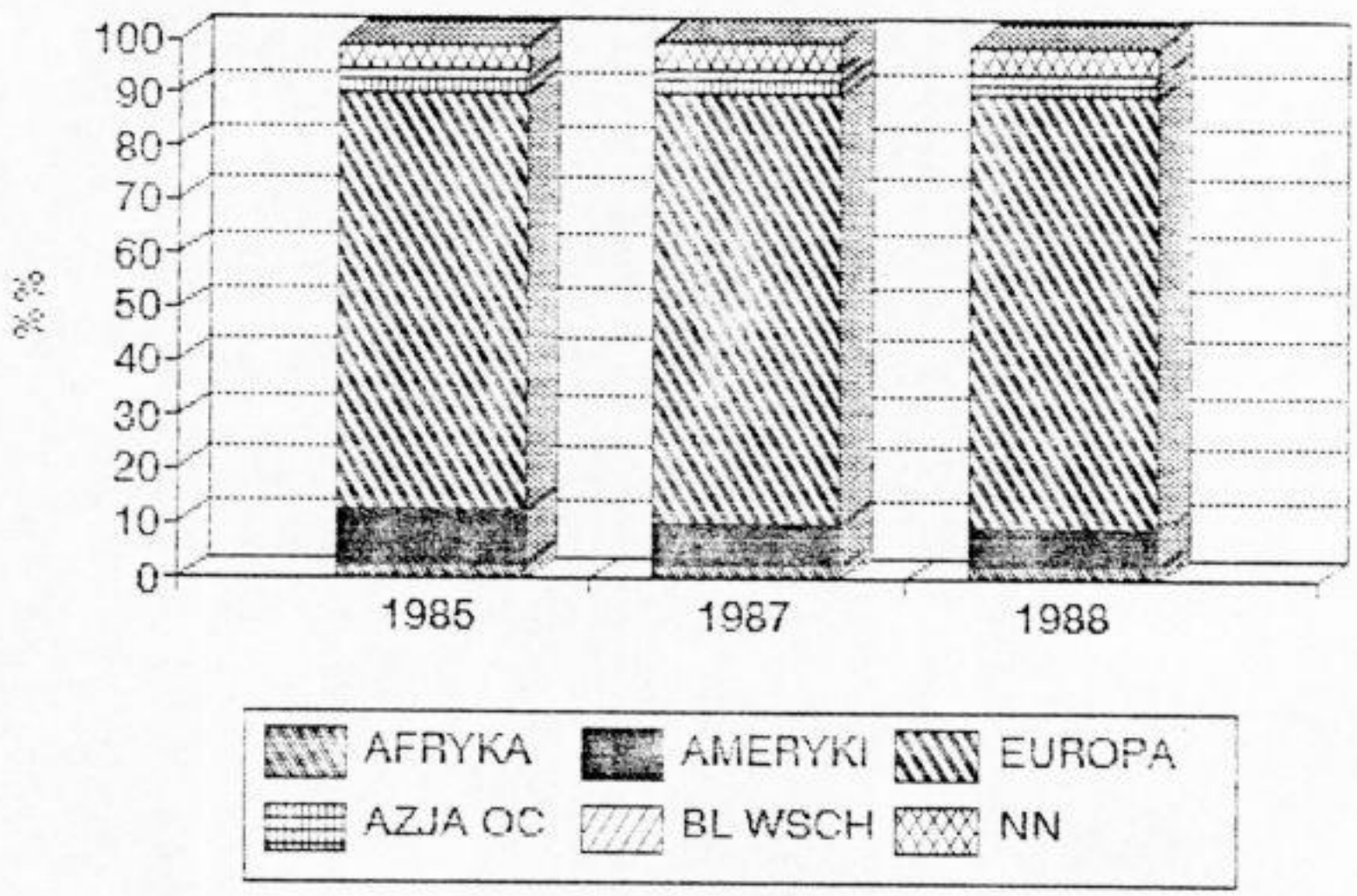

Rys.11

2.3 AMERYKI

W 1979 roku w regionie Ameryk zanotowano 76.5 mln przyjazdów turystów zagranicznych, z tego 53.4 mln w Ameryce Północnej, a wpływy z tego tytułu wynosiły 56.6 mld USD (z tego 39.5 mld USD przypadło na Ameryke Północną). Ze względu na duże zróżnicowanie całego regionu oraz zdecydowaną przewagę Ameryki Północnej zarówno w liczbie przyjazdów jak i we wpływach z turystyki międzynarodowej w analizie należy ją wyodrębnić.

Udział regionu Ameryk, obejmującego Ameryke Północną oraz Ameryke Łacińską czyli Ameryke Południową, Środkową i Karaiby w turystyce światowej od 1960 roku stopniowo się zmniejszał z poziomu 24% do 18.9% przyjazdów w 1989 roku oraz z poziomu 26.2% do 27% wpływów światowych. Wynikało to jednak z szybszego tempa rozwoju turystyki w innych regionach świata, a nie spadku liczby przyjazdów i wpływów notowanych w Amerykach.

Tempo wzrostu przyjazdów do Ameryki Północnej w latach 60-tych wynosiło średnio 6.7% rocznie, następnie nieco się obniżyło w latach 70-tych (5.7% rocznie), ale już w latach 1985-1989 wynosiło ono 6% rocznie. Odwrotna tendencja wystąpiła w przypadku wpływów z turystyki zagranicznej ponieważ w miarę upływu czasu tempo ich wzrostu stopniowo się zwiększało z 9.2% rocznie w latach 1960-1969 do 14.3% rocznie w latach 1980-1989 (tab. 20,22).

W krajach Ameryki Łacińskiej najwyższe średnioroczne tempo wzrostu przyjazdów zanotowano w latach 60-tych (13.8% rocznie), a najniższe w latach 80-tych (3% rocznie). Z kolei najwyższe tempo wzrostu wpływów z turystyki w latach 1970-1979 (13.4% rocznie), a nieco niższe w pozostałych okresach (ok. 8% rocznie) (tab. 20,22).

Jak już wcześniej wspomniano spośród subregionów Ameryk największy udział w przyjazdach całego regionu ma Ameryka Północna (68.1% w 1989 roku), a następnie Karaiby (12.6% w 1989 roku) (tab. 23). Taka sama kolejność oraz podobne udziały występują w przypadku struktury wpływów z turystyki wg subregionów Ameryk (odpowiednio 69.8% i 14.2% w 1989 roku) (tab. 24).

O znaczeniu gospodarczym turystyki dla poszczególnych subregionów Ameryk świadcza relacje między wpływami z turystyki a eksportem. W 1989 roku odsetek ten dla całego regionu wynosił 9.2%. Z danych z lat poprzednich wynika, że największe i szybko rosnące znaczenie ma turystyka zagraniczna dla gospodarek krajów subregionu Karaibów (25.1% w 1988 roku), a następnie Ameryki Środkowej (19.2% w 1988 roku) (tab. 25).

Ze struktury przyjazdów do Ameryk wg regionów świata wynika, że w 1988 roku 76.1% międzynarodowego ruchu turystycznego odbywało się między krajami tego regionu. Do 1985 roku odsetek ten stopniowo malał z poziomu 81.7%. Równocześnie wzrastał udział przyjazdów z Europy z 9.9% w1984 roku do 13.8% w1988 roku (tab. 26).

Interesujące wydaje się porównanie struktury przyjazdów wg regionów świata do poszczególnych subregionów Ameryk w 1988 roku. Przyjazdy z tego regionu miały największy udział w Ameryce Środkowej (82.2%), w pozostałych subregionach odsetek ten wynosił od 72.3% (Karaiby) do 76.1% (Ameryka Południowa). Najwyższy udział przyjazdów z Europy zanotowano w Ameryce Południowej (18.3%), a najniższy na Karaibach (3.7%). Należy ponadto zwrócić uwagę na stosunkowo wysoki (9%) odsetek przyjazdów z regionu Azji Wschodniej/Południowo-Wschodniej/Oceanii do Ameryki Północnej (tab. 27).

Tab.19 Przyjazdy turystów zagranicznych w Amerykach w latach 1960-1989 (tys.)

Lata	Ameryki ogółem	Ameryka Północna	Ameryka Łacińska
1960	16 705	14 000	2 705
1965	23 223	19 355	3 868
1970	36 648	27 400	9 248
1975	42 963	29 360	13 603
1980	53 703	35 376	18 327
1985	58 728	38 702	20 026
1986	62 894	40 944	21 950
1987	67 986	44 327	23 659
1988	74 991	49 794	25 196
1989	78 456	53 429	25 027

Źródło: Dane WTO [2] [3]

Tab. 20 Trendy w przyjazdach turystów zagranicznych w Amerykach w latach 1960 - 1989 (średnioroczne tempa wzrostu) (%%)

Okres	Ameryka Północna	Ameryka Łacińska
1960 - 1969	6.7	13.8
1970 - 1979	2.7	7.9
1980 - 1989	4.9	3.0
1980 - 1984	3.9	0.9
1985 - 1989	6.0	5.1

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych WTO

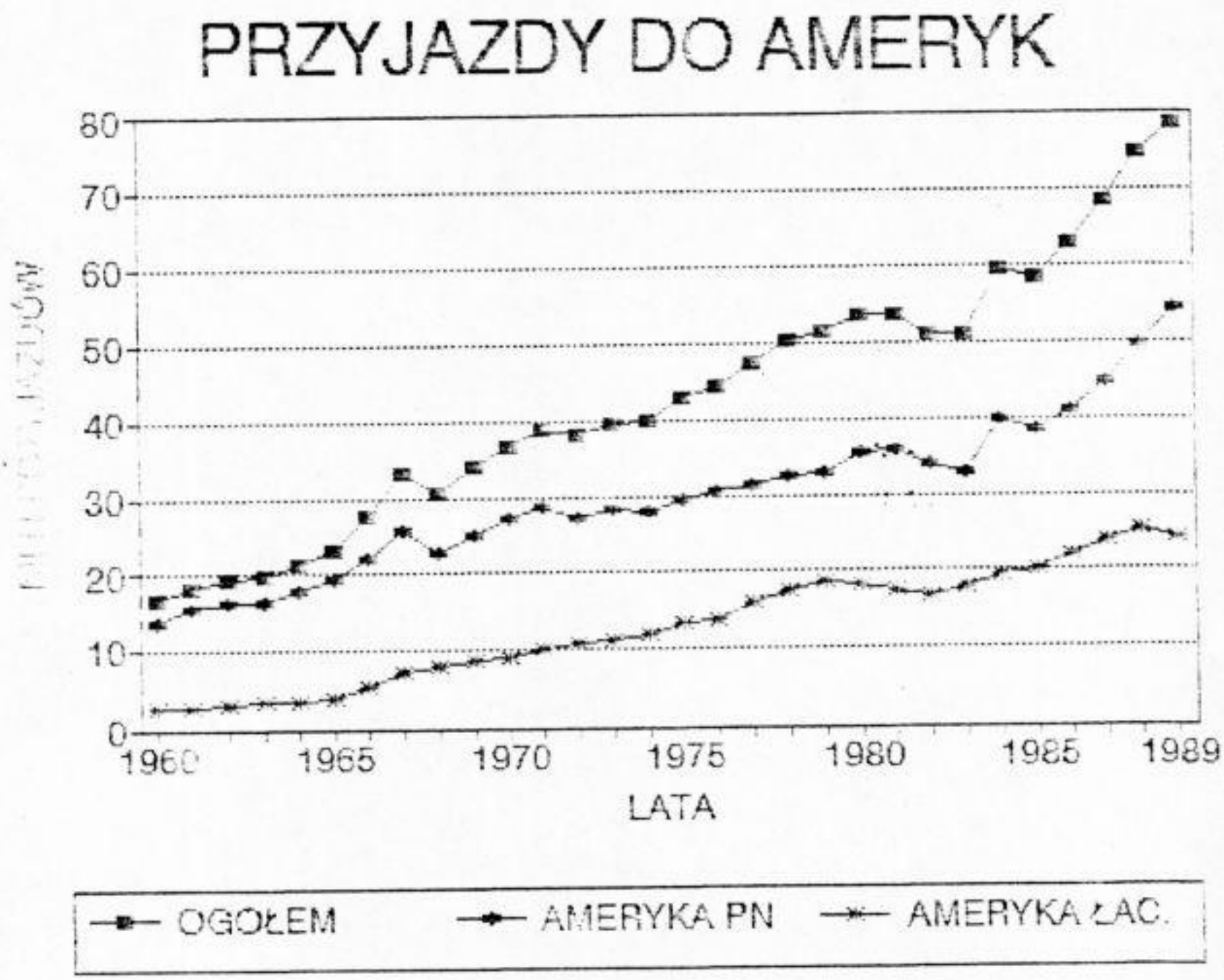
PRZYJAZDY DO AMERYK
80
70
60
50
40
30
20
10
0
1960
1965
1970
1975
1980
1985
1989
LATA
OGÓŁEM
AMERYKA PN
AMERYKA ŁAC.

Rys.12

Tab.21 Wpływy z turystyki miedzynarodowej w Amerykach w latach 1960-1989 (mln USD)

Lata	Ameryki ogółem	Ameryka Północna	Ameryka Łacińska
1960	2 452	1 388	1 064
1965	3 360	2 071	1 289
1970	4 800	3 519	1 281
1975	10 219	6 410	3 809
1980	25 505	12 342	13 163
1985	33 314	21 288	12 026
1986	37 383	24 486	12 897
1987	41 982	27 540	14 442
1988	49 632	33 700	15 932
1989	56 600	39 507	17 093

Źródło: Dane WTO [2] , [3]

Tab.22 Trendy we wpływach z turystyki zagranicznej w Amerykach w latach 1960 - 1989 (średnioroczne tempa wzrostu) (%%)

Okres	Ameryka Północna	Ameryka Łacińska
1960 - 1969	9.2	8.7
1970 - 1979	11.3	13.4
1980 - 1989	14.3	8.0
1980 - 1984	14.8	7.6
1985 - 1989	13.9	8.4

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych WTO

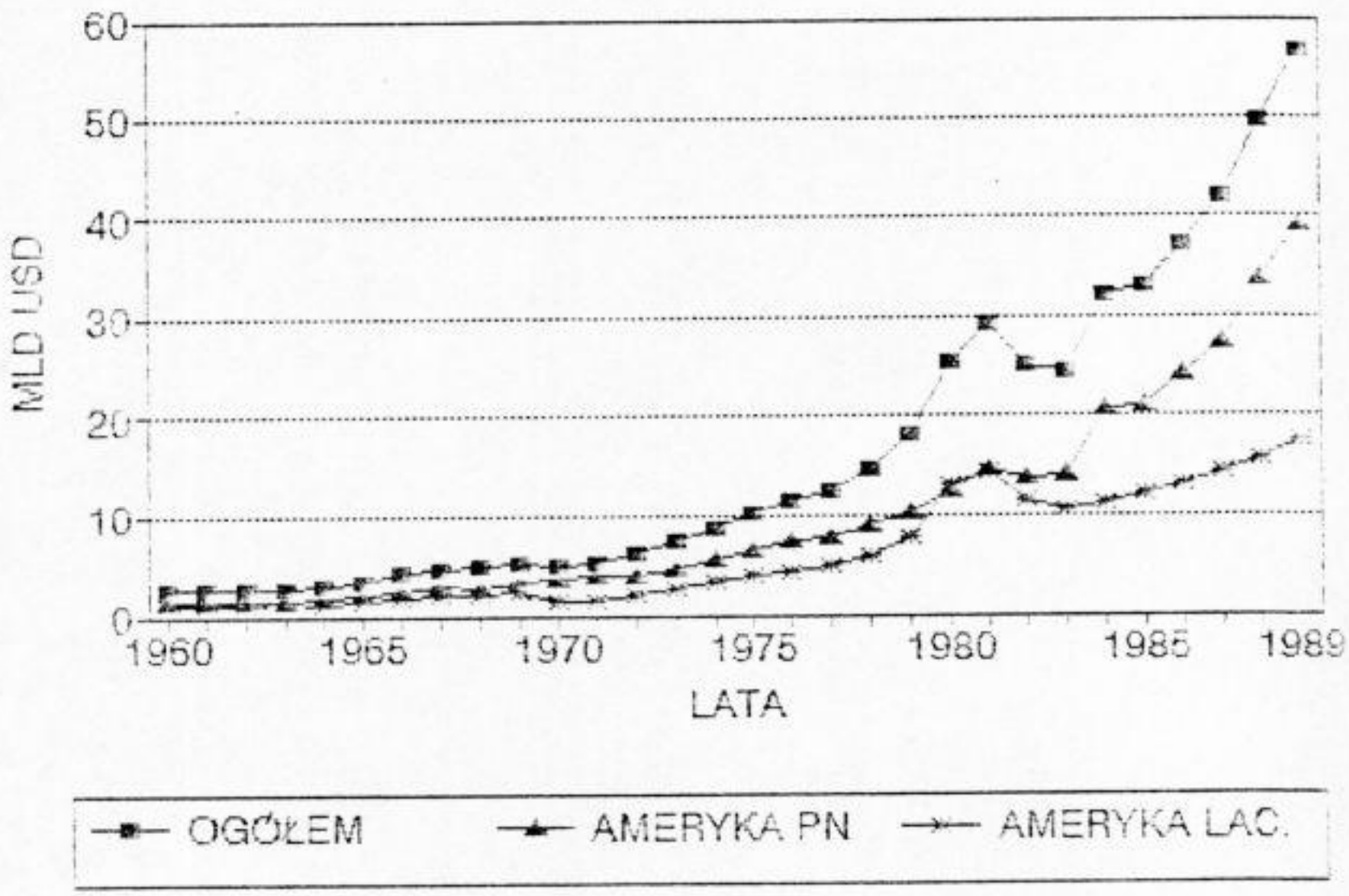
WPŁYWY Z TURYSTYKI
AMERYKI
MLD USD
60
50
40
30
20
10
0
1960
1965
1970
1975
1980
1985
1989
LATA
OGÓŁEM
AMERYKA PN
AMERYKA LAC.

Rys.13

Tab. 23 Struktura przyjazdów turystów zagranicznych według subregionów Ameryk w latach 1985 - 1989 (%%)

Wyszczególnienie	1985	1986	1987	1988	1989
Ameryki ogółem	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
w tym:					
Ameryka Północna	65.9	65.1	65.2	66.4	68.1
Ameryka Środkowa	9.4	9.4	9.9	9.6	9.0
Karaiby	13.3	13.0	13.6	13.2	12.6
Ameryka Południowa	11.5	12.5	11.4	10.8	10.3

Źródło: Dane WTO [3]

Tab. 24 Struktura wpływów z turystyki zagranicznej według subregionów Ameryk w latach 1985 - 1989 (%%)

Wyszczególnienie	1985	1986	1987	1988	1989
Ameryki ogółem	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
w tym:					
Ameryka Północna	63.9	65.5	65.6	67.9	69.8
Ameryka Środkowa	10.2	9.4	9.6	9.2	8.2
Karaiby	15.1	15.1	15.6	14.2	14.2
Ameryka Południowa	10.9	10.0	9.2	8.8	7.8

Źródło: Dane WTO [3]

Tab. 25 Relacje między wpływami z turystyki zagranicznej a eksportem w subregionach Ameryk w latach 1985-1989 (%%)

Wyszczególnienie	1985	1986	1987	1988	1989
Ameryki ogółem	7.9	8.9	9.2	9.0	9.2
Ameryka Północna	7.0	7.7	7.9	7.8	.
Ameryka Środkowa	13.3	17.8	16.7	19.2	.
Karaiby	18.2	21.2	24.9	25.1	.
Ameryka Południowa	5.5	6.6	6.6	6.3	.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych WTO [4]

PRZYJAZDY W AMERYKACH
(STRUKTURA WG SUBREGIONÓW)

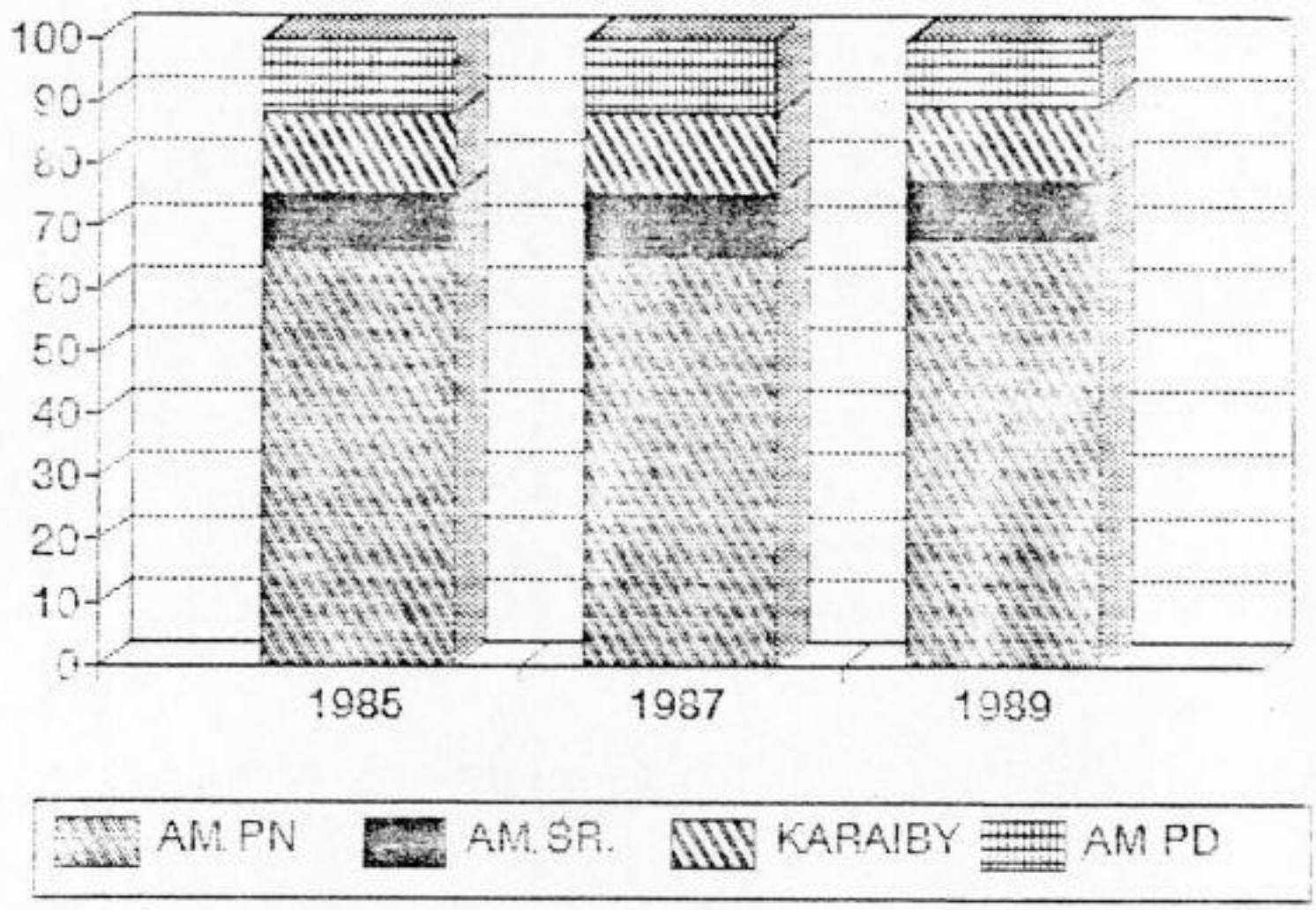

Rys.14

WPŁYWY Z TURYSTYKI W AMERYKACH
(STRUKTURA WG SUBREGIONÓW)

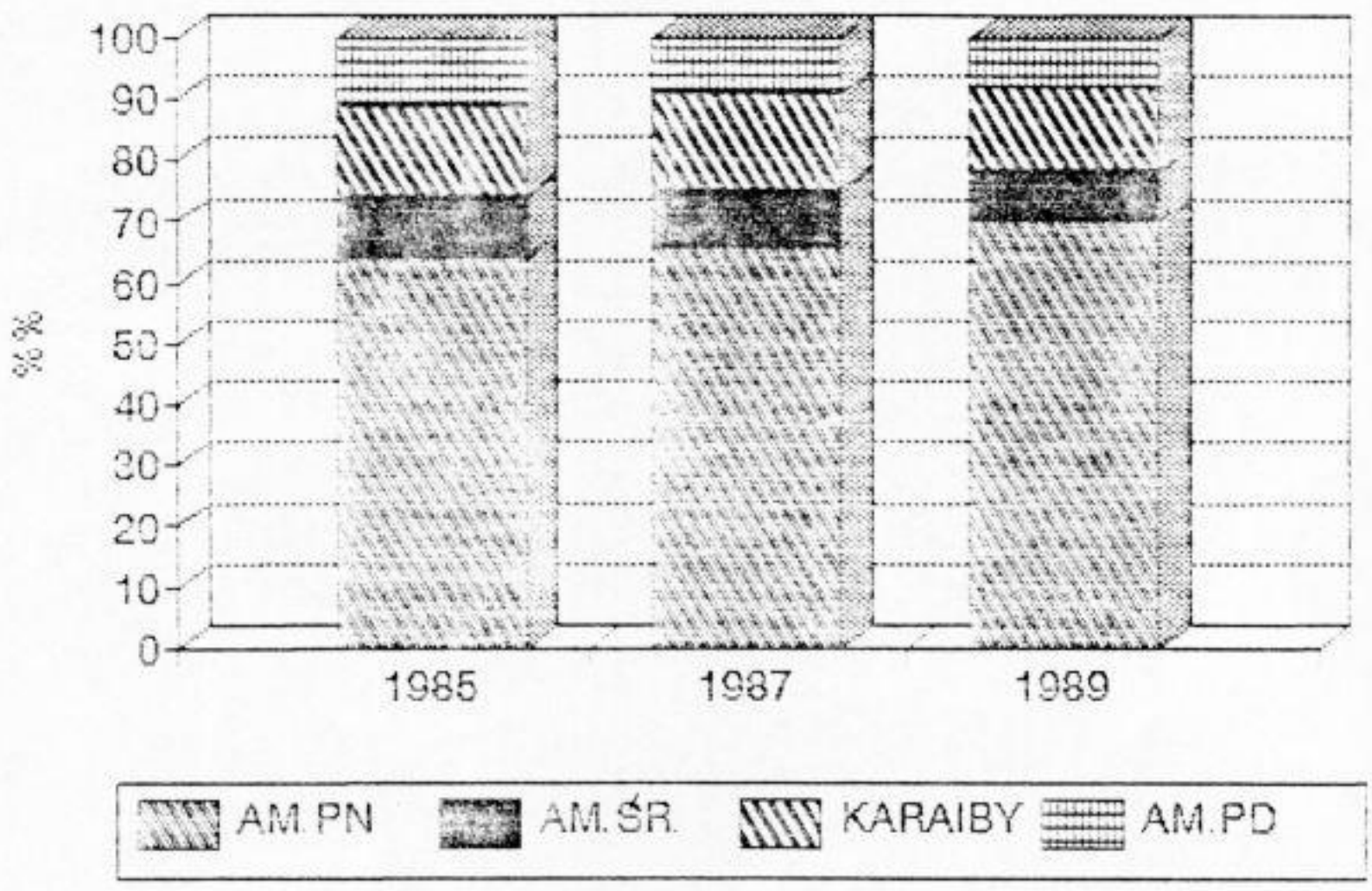

Rys.15

Tab. 26 Struktura przyjazdów do Ameryk wg regionów świata w latach 1984 - 1988 (%%)

Wyszczególnienie	1984	1985	1986	1987	1988
Przyjazdy ogółem	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
w tym z:					
Afryki	0.4	0.4	0.4	0.3	0.3
Ameryk	69.5	81.7	80.3	78.3	76.1
Europy	9.9	11.4	11.2	12.6	13.8
Azji wsch/Pd-Wsch/Oceanii	4.6	5.6	5.0	5.5	6.3
Azji Pd	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3
Bliskiego Wschodu	0.6	0.5	0.6	0.5	0.6

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych WTO [1].

Tab. 27 Struktura przyjazdów do subregionów Ameryk wg regionów świata w 1988 roku (%%)

Wyszczególnienie	Ameryki ogółem	Amer. Pn	Amer. Śr.	Kara-iby	Amer. Pd .
Przyjazdy ogółem	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
w tym z:					
Afryki	0.3	0.4	-	0.0	0.6
Ameryk	75.1	74.0	92.2	72.3	76.1
Europy	13.6	14.8	3.7	12.1	18.3
Azji Wsch/Pd-Wsch/Oceanii	6.3	9.0	0.6	0.1	2.1
Azji Pd	0.3	0.5	0.1	-	0.1
Bliskiego Wschodu	0.6	0.8	0.1	-	0.2

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych WTO [1]

PRZYJAZDY DO AMERYK
(STRUKTURA WG REGIONÓW ŚWIATA)

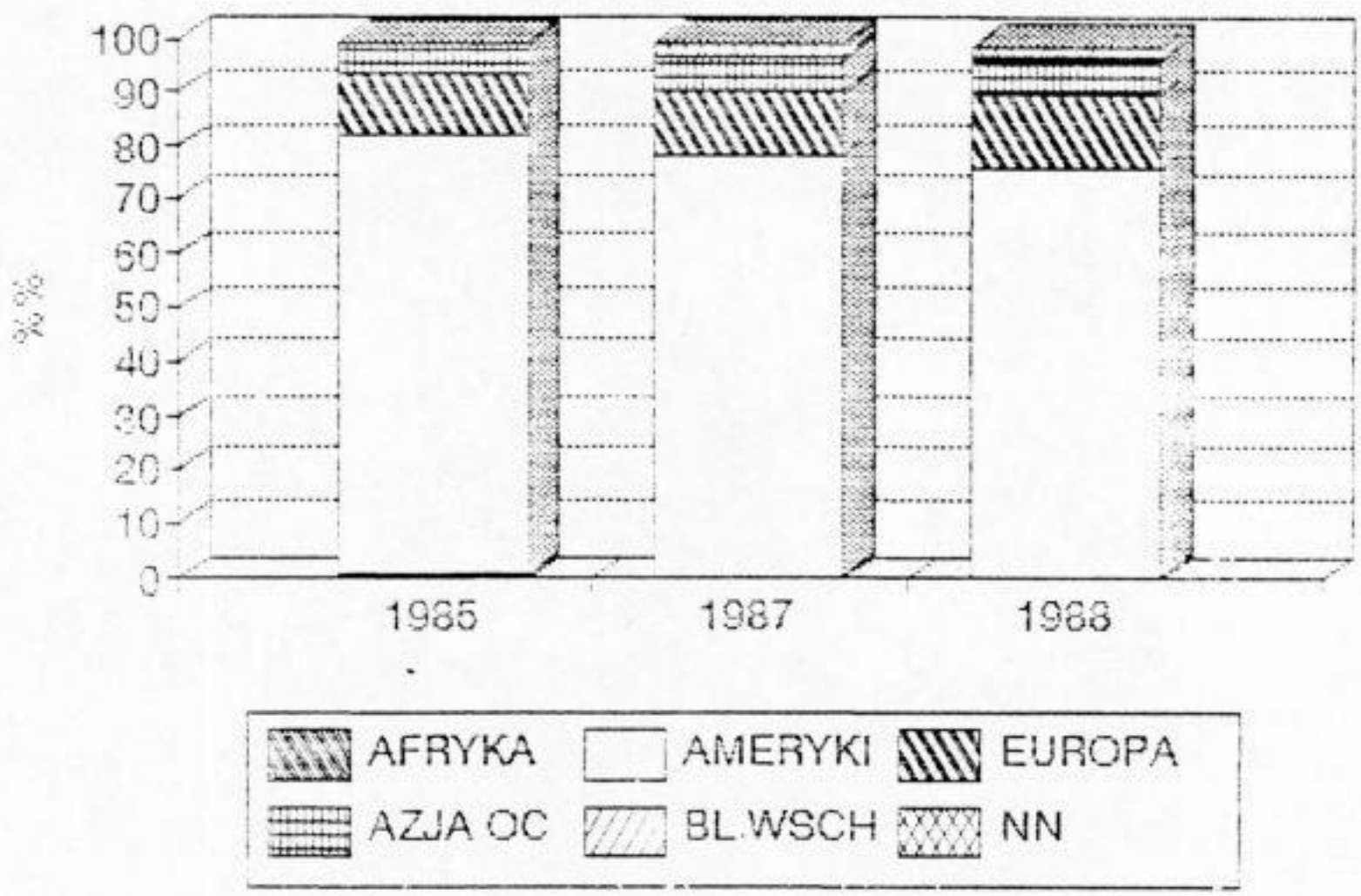

Rys.16

2.4 AZJA I OCEANIA

Przyjazdy do krajow Azji i Oceanii w 1989 roku wyniosly 55.2 mln i stanowily 13.3% ogolu przyjazdow na swiecie. Zostały tu objete trzy regiony swiata zgodnie z podziałem WTO: Azja Wschodnia/Poludniowo-Wschodnia/Oceania, Azja Poludniowa i Bliski Wschod. Sposrod tych trzech regionow ponad 80% przypadło na Azje Wsch./Pd-Wsch./Oceanie (tab. 28).

Analiza trendow, jakie wystapiły w turystyce zagranicznej w poszczegolnych regionach Azji i Oceanii wskazuje na bardzo wysokie tempo wzrostu przyjazdow tab. 29). Najwieksza dynamika wykazywal sie region Azji Wsch./Pd-Wsch./Oceanii w latach 60-tych ze wzrostem srednio 21.3% rocznie. Tempo to w nastepnych dekadach nieco zmalało, lecz nadal pozostawało bardzo wysokie (15.1% w latach 70-tych i 10.7% w latach 80-tych). Azja Poludniowa wykazywała nieco niższe, choć rownież bardzo wysokie tempo wzrostu przyjazdow (srednio 17.4% rocznie w latach 60-tych i 11.1% w latach 70-tych . W latach 1980-1989 tempo wzrostu przyjazdow w regionie Azji Poludniowej obniżyło sie do 3.5% rocznie.

Tempo wzrostu przyjazdow turystow zagranicznych do krajow Bliskiego Wschodu było zbliżone do konca lat 70-tych do tempa Azji Poludniowej. Jednak w latach 80-tych spadło ono gwałtownie do 1.4% rocznie, z tym, że w latach 1985-1989 zanotowano realny spadek przyjazdow srednio o 3.5% rocznie. Przyczyny tak gwałtownego załamania turystyki w tym bardzo atraktyjnym regionie należy upatrywać w napiętej sytuacji politycznej, wybuchających co jakiś czas konfliktach zbrojnych oraz nasilających sie aktach terroryzmu.

Dynamika wzrostu wpływow z turystyki miedzynarodowej w regionach Azji i Oceanii była bardzo wysoka w całym okresie 1960-1989 (tab.31). Do konca lat 70-tych najwyższe srednioroczne tempo wzrostu wpływów notowano w regionie Bliskiego Wschodu (23-26%). Pozostałe regiony notowały niewiele niższe tempo wzrostu wpływow. Istotne zroznicowanie nastąpiło w latach 80-tych, a szczegolnie w ich drugiej połowie. W latach 1985-1989 w regionie Azji Wsch./Pd-Wsch./Oceanii wpływy z turystyki wzrastały srednio o 22.3% rocznie, natomiast w regionie Bliskiego Wschodu zanotowano

spadek średnio o 3.7% rocznie.

Ze struktury przyjazdów turystów zagranicznych wg subregionów Azji (tab. 32) wynika,że w latach 1985-1989 największy udział w przyjazdach miała Azja Wschodnia (1989 - 45.3%), następnie niemal równorzędny był udział przyjazdów do Azji Południowo-Wschodniej (1989 - 28.1%) oraz Bliskiego Wschodu (1989 - 21.3%). Właśnie w tym 5-letnim okresie zaznaczył się wyraźny spadek udziału przyjazdów do regionu Bliskiego Wschodu (1985 - 27%). Najmniejszy udział w przyjazdach miała Azja Południowa (1989 - 5.3%).

Podobnie przedstawiała się struktura wpływów z turystyki według subregionów Azji w latach 1985-1989 (tab. 33) z tą różnicą, że wyraźnie zwiększył się udział Azji Wschodniej z 30.4% w 1985 roku do 50.2% w 1989 roku. W tym samym czasie udział Bliskiego Wschodu we wpływach z turystyki zmniejszył się z 36.7% do 21.9%.

Znaczenie gospodarcze turystyki międzynarodowej dla poszczególnych subregionów Azji ilustrują wyrażone w procentach relacje między wpływami z turystyki zagranicznej a eksportem w latach 1984-1988 (tab. 34). Odsetek ten był najmniejszy w Azji Wschodniej (3.4% w 1988 roku), a największy w regionie Bliskiego Wschodu (9.5% w 1988 roku).

Wśród turystów przyjeżdżających do krajów Azji największą grupę stanowili mieszkańcy regionu Azji Wsch./Pd-Wsch./Oceanii (ok. 40% przyjazdów). W następnej kolejności należy wymienić Europejczyków. W ciągu pięciu lat ich udział wzrósł niemal dwukrotnie z 11% w 1984 roku do 21.3% w 1988 roku. W tym samym czasie udział turystów z Ameryk zmniejszył się o połowę z 16.7% (1984) do 8.7% (1988) (tab. 35).

Z porównania struktury przyjazdów do subregionów Azji z poszczególnych regionów świata w 1988 roku (tab. 36) wynika, że Europejczycy stanowili największą grupę wśród przyjeżdżających do krajów Azji Południowej (37.7%) i Bliskiego Wschodu (37.3%). Z kolei w Azji Południowo-Wschodniej i Wschodniej - mieszkańcy tych subregionów i Oceanii.

W turystyce w regionie Oceanii dominuje zdecydowanie subregion Australii i Nowej Zelandii. W 1989 roku ten subregion skoncentrował 72.5% przyjazdów do regionu i 79.4% wpływów z turystyki. W następnej kolejności należy wymienić

Mikronezje (13.1% przyjazdów i 10.9% wpływów w 1989 roku). W okresie 1985-1989 udział Australii i Nowej Zelandii w turystyce regionu Oceanii stopniowo wzrastał przy równoczesnym spadku udziału pozostałych subregionów (tab. 37,38).

Relacje między wpływami z turystyki zagranicznej a eksportem wskazujące na znaczenie turystyki dla poszczególnych regionów w Mikronezji są niemal astronomiczne. W 1988 roku wpływy z turystyki przekroczyły tam wartość eksportu ponad 200-krotnie, co wynikało ze znikomego eksportu w tym subregionie. Stąd tak niesamowite relacje. Również w regionie Polinezji odsetek ten był wysoki i wynosił 41.2% w 1988 roku.

W przyjazdach do Oceanii z poszczególnych regionów świata w latach 1984-1989 (tab. 40) największy udział miał turysta z Azji Wsch./Po-Wsch./Oceanii (60.8% w 1988 r.), następnie z Ameryki (19.2% w 1988 r.) i Europy (17% w 1988 r.).

Tab.28 Przyjazdy turystów zagranicznych w Azji i Oceanii w w latach 1960-1989 (tys.)

Lata	Azja i Oceania ogółem	Azja Wsch./ Pd-Wsch/Ocean.	Azja Pd	Bliski Wschód
1960	1 493	680	180	579
1965	4 494	1 600	400	2 494
1970	8 192	4 859	912	2 421
1975	14 100	7 804	1 557	4 739
1980	29 079	20 005	2 242	6 832
1985	39 927	29 408	2 540	7 979
1986	42 749	33 128	2 731	6 890
1987	48 063	38 372	2 707	6 984
1988	54 962	44 703	2 880	7 379
1989	55 217	44 387	3 055	7 775

Źródło: Dane WTO [2], [3]

Tab. 29 Trendy w przyjazdach turystów zagranicznych w Azji i Oceanii w latach 1960 - 1989.
(średnioroczne tempa wzrostu) (%%)

Okres	Azja Wsch./ Pd-Wsch/Ocean.	Azja Pd	Bliski Wschód
1960 - 1969	21.3	17.4	15.5
1970 - 1979	15.1	11.1	12.4
1980 - 1989	10.7	3.5	1.4
1980 - 1984	10.5	2.2	6.5
1985 - 1989	10.8	4.7	-3.5

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych WTO

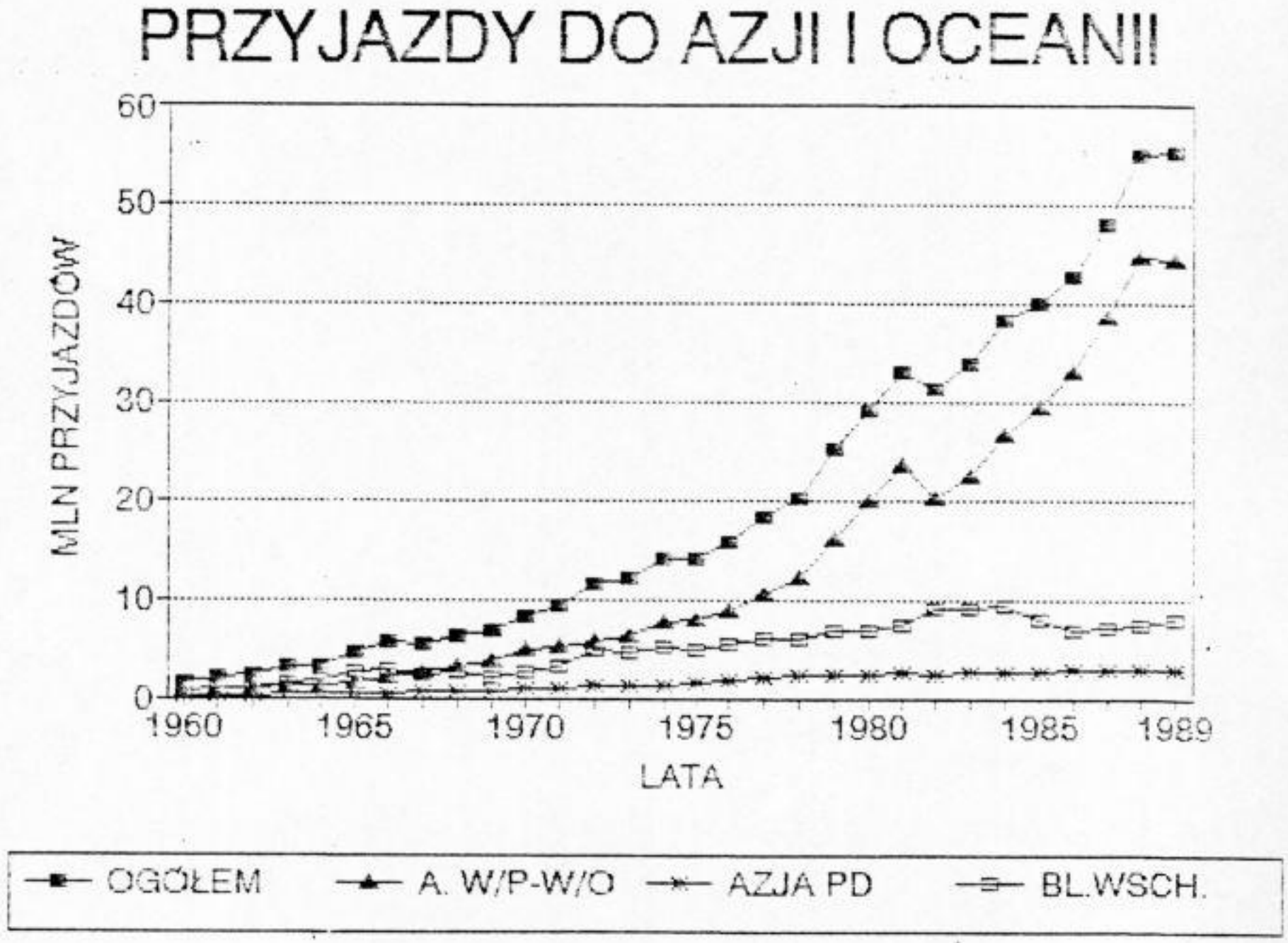
PRZYJAZDY DO AZJI I OCEANII
MLN PRZYJAZDÓW
60
50
40
30
20
10
0
1960
1965
1970
1975
1980
1985
1989
LATA
OGÓŁEM
A. W/P-W/O
AZJA PD
BL.WSCH.

Rys.17

Tab.30 Wpływy z turystyki zagranicznej w Azji i Oceanii w latach 1960-1989 (mln USD)

Lata	Azja i Oceania ogółem	Azja Wsch./ Pd-Wsch/Ocean.	Azja Pd	Bliski Wschod
1960	288	195	35	58
1965	765	411	73	281
1970	1 595	1 100	100	395
1975	3 360	2 164	329	867
1980	13 109	7 4815	1 539	4 089
1985	19 062	12 851	1 400	4 811
1986	21 834	16 118	1 680	4 036
1987	28 446	21 281	1 854	5 311
1988	35 518	28 394	1 891	5 233
1989	39 330	32 405	1 981	4 944

Zrodlo: Dane WTO [2] , [3]

Tab. 31 Trendy we wolywach z turystyki zagranicznej w Azji i Oceanii w latach 1960 - 1989.
(sredniorocznie tempa wzrostu) (%%)

Okres	Azja Wsch./ Pd-Wsch/Ocean.	Azja Pd	Bliski Wschod
1960 - 1969	17.0	12.4	22.9
1970 - 1979	22.4	22.7	25.8
1980 - 1989	18.3	9.8	3.0
1980 - 1984	14.5	14.5	10.3
1985 - 1989	22.3	5.4	-3.7

Zrodlo: Obliczenia własne na podstawie danych WTO

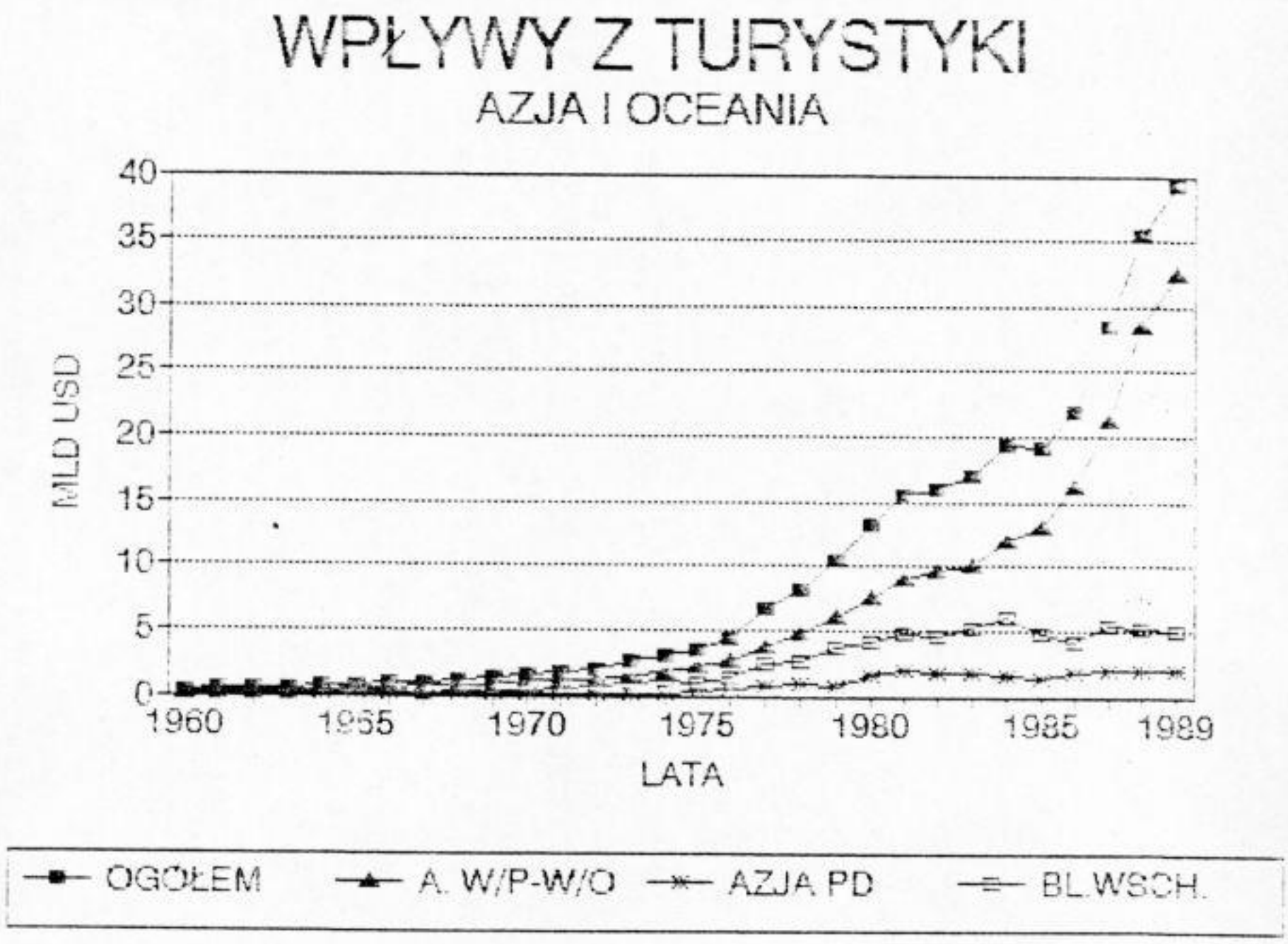
WPŁYWY Z TURYSTYKI
AZJA I OCEANIA
MLD USD
40
35
30
25
20
15
10
5
0
1960
1965
1970
1975
1980
1985
1989
LATA
OGÓŁEM
A. W/P-W/O
AZJA PD
BL.WSCH.

Rys.18

PRZYJAZDY W AZJI I OCEANII
(STRUKTURA WG SUBREGIONÓW)

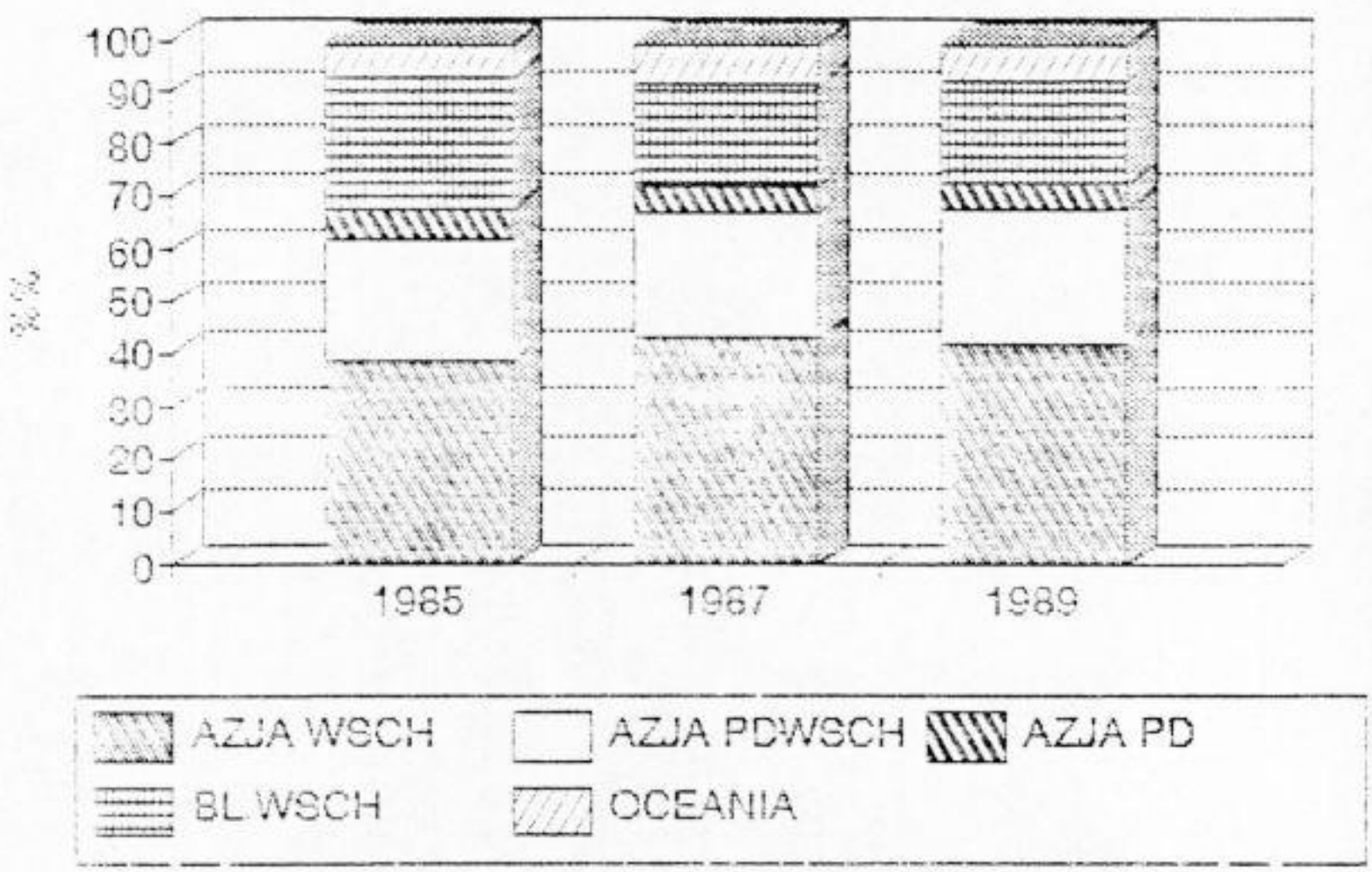

Rys.19

WPŁYWY Z TURYST. W AZJI I OCEANII
(STRUKTURA WG SUBREGIONÓW)

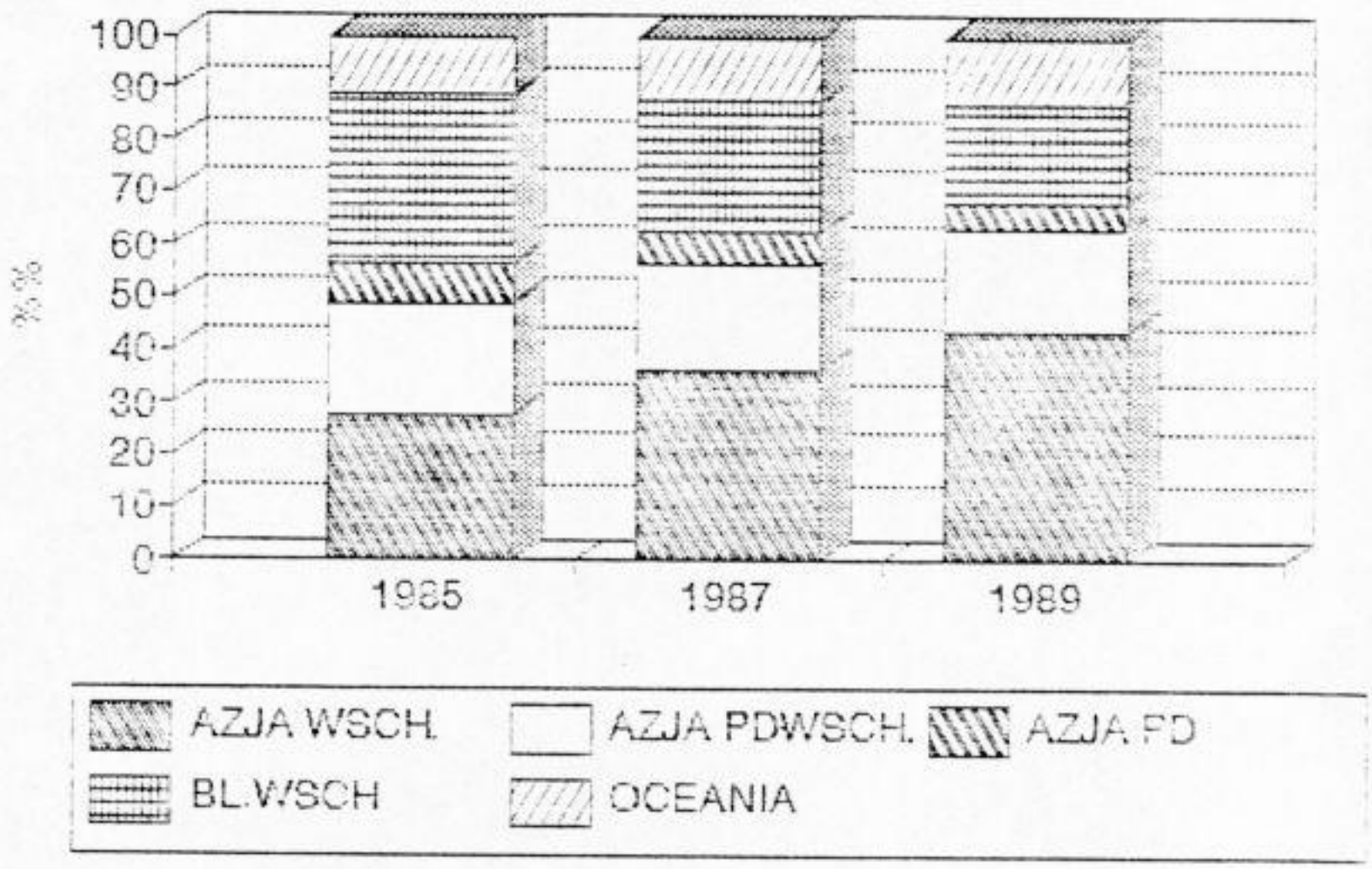

Rys.20

Tab. 32 Struktura przyjazdów turystów zagranicznych wg subregionów Azji w latach 1985 - 1989 (%%)

Wyszczególnienie	1985	1986	1987	1988	1989
Azja ogółem	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
w tym:					
Azja Wschodnia	41.3	44.9	46.7	47.3	45.3
Azja Pd - Wsch	25.4	25.8	26.3	26.4	28.1
Azja Południowa	6.3	6.4	5.7	5.3	5.3
Bliski Wschod	27.0	22.8	21.3	21.1	21.3

Źródło: Dane WTO [3]

Tab. 33 Struktura wpływów z turystyki zagranicznej wg subregionów Azji w latach 1985 - 1989 (%%)

Wyszczególnienie	1985	1986	1987	1988	1989
Azja ogółem	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
w tym:					
Azja Wschodnia	30.4	44.9	37.7	41.5	50.2
Azja Pd - Wsch	24.3	24.9	23.0	24.0	22.4
Azja Południowa	8.6	8.7	7.1	5.8	5.6
Bliski Wschod	36.7	28.7	28.4	24.0	21.9

Źródło: Dane WTO [3]

Tab. 34 Relacje miedzy wpływami z turystyki zagranicznej a eksportem w Azji w latach 1984 - 1988 (%%)

Wyszczególnienie	1984	1985	1986	1987	1988
Azja ogółem	3.8	4.2	4.4	4.7	4.9
Azja Wschodnia	2.3	2.1	2.5	3.0	3.4
Azja Pd - Wsch	5.7	6.3	7.7	7.30	7.4
Azja Południowa	5.3	6.0	6.5	5.9	5.6
Bliski Wschod	6.6	8.6	8.6	9.6	9.5

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych WTO [1]

Tab. 35 Struktura przyjazdów do Azji wg regionów świata w latach 1984 - 1988 (%%)

Wyszczególnienie	1984	1985	1986	1987	1988
Przyjazdy ogółem	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
w tym z:					
Afryki	5.7	5.3	4.7	4.0	4.0
Ameryk	16.7	10.7	10.0	10.0	8.7
Europy	11.0	18.9	19.4	19.8	21.3
Azji Wsch/Pd-Wsch/Oceanii	41.3	38.2	37.5	38.0	39.3
Azji Pd	5.6	8.6	5.5	4.2	4.0
Bliskiego Wschodu	10.6	10.3	9.9	9.3	8.6

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych WTO [4].

Tab. 36 Struktura przyjazdów do subregionów Azji wg regionów świata w 1988 roku (%%)

Wyszczególnienie	Azja ogółem	Azja Wsch.	Azja Pd-Ws.	Azja Pd	Bliski wsch.
Przyjazdy ogółem	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
w tym z:					
Afryki	4.0	0.3	0.5	2.6	12.8
Ameryk	8.7	10.7	6.9	9.1	4.9
Europy	21.1	9.0	17.3	37.7	37.3
Azji Wsch/Pd-Wsch/Oceanii	39.3	35.5	68.4	13.7	13.7
Azji Pd	4.0	0.9	4.5	29.5	3.0
Bliskiego Wschodu	8.6	0.2	1.7	6.0	28.2

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych WTO [4]

Tab. 37 Struktura przyjazdów turystów zagranicznych wg subregionów Oceanii w latach 1985 - 1989 (%%)

Wyszczególnienie	1985	1986	1987	1988	1989
Oceania ogółem	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
w tym:					
Australia i N.Zelandia	61.9	63.3	67.2	68.0	72.5
Melanezja	11.8	11.0	8.0	7.4	7.9
Mikronezja	18.2	17.1	17.7	18.6	13.1
Polinezja	8.2	8.6	7.1	6.0	6.4

Źródło: Dane WTO [3]

Tab. 38 Struktura wpływów z turystyki zagranicznej wg subregionów Oceanii w latach 1985 - 1989 (%%)

Wyszczególnienie	1985	1986	1987	1988	1989
Oceania ogółem	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
w tym:					
Australia i N.Zelandia	67.5	68.8	75.1	75.1	79.4
Melanezja	10.3	8.6	6.0	5.4	5.9
Mikronezja	16.2	16.1	13.4	15.7	10.9
Polinezja	6.1	6.6	5.5	3.7	3.9

Źródło: Dane WTO [3]

Tab. 39 Relacje miedzy wpływami z turystyki zagranicznej a eksportem w Oceanii w latach 1984 - 1988 (%%)

Wyszczególnienie	1984	1985	1986	1987	1988
Oceania ogółem	6.6	7.2	9.2	10.1	11.6
Australia i N.Zelandia	4.8	5.1	6.7	8.1	9.3
Melanezja	15.8	15.0	15.1	11.6	12.2
Mikronezja	5920.0	11766.7	11225.0	12175.0	20300.0
Polinezja	33.8	49.3	57.4	50.5	41.2

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych WTO [1]

PRZYJAZDY DO AZJI
(STRUKTURA WG REGIONÓW SWIATA)

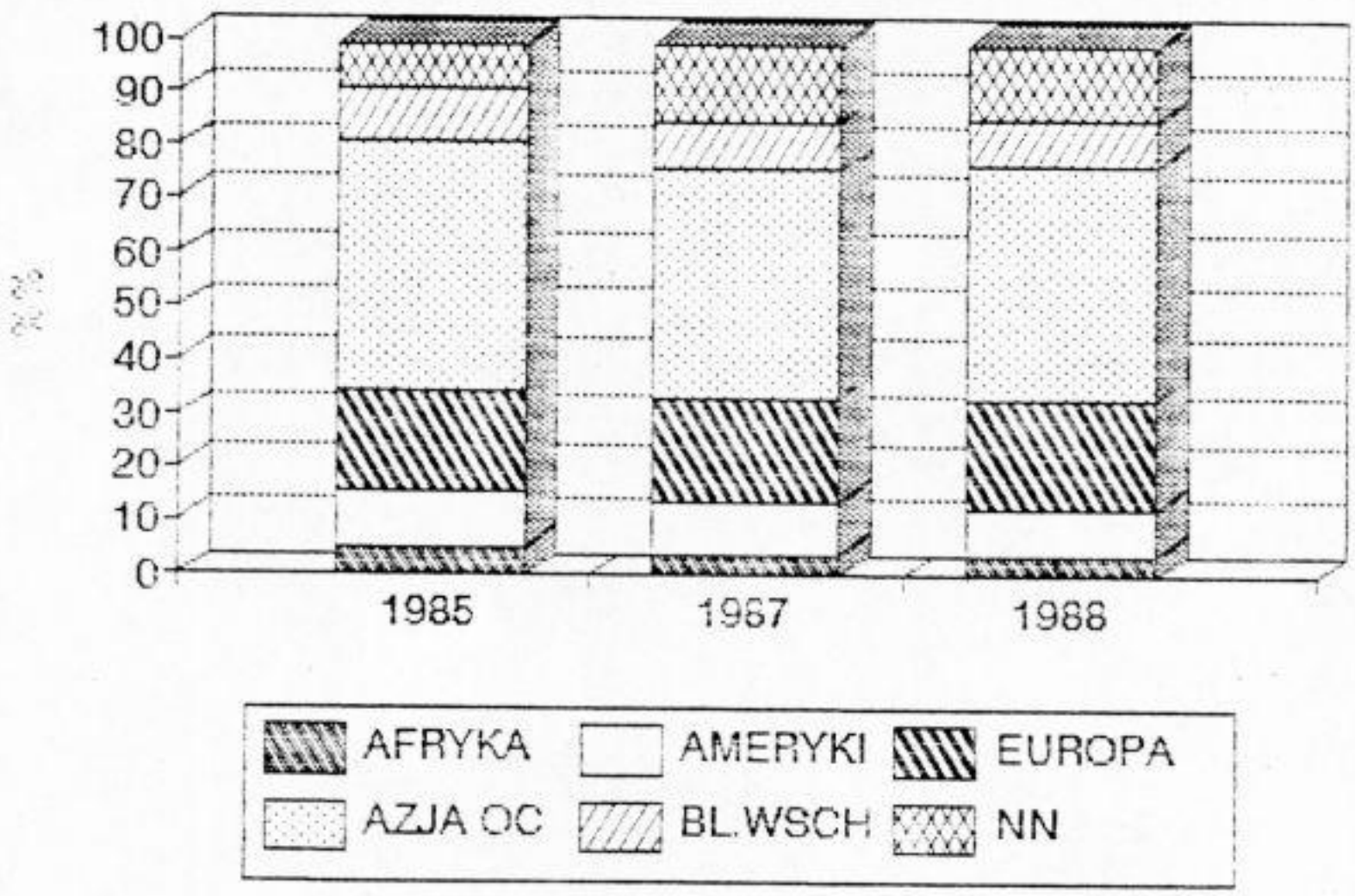

Rys.21

Tab. 40 Struktura przyjazdów do Oceanii wg regionów świata w latach 1984 - 1988 (%%)

Wyszczególnienie	1984	1985	1986	1987	1988
Przyjazdy ogółem	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
w tym z:					
Afryki	0.7	0.6	0.6	0.6	0.5
Ameryk	19.5	21.6	21.4	21.9	19.2
Europy	15.9	15.8	14.2	16.1	17.0
Azji Wsch/Pd-Wsch/Oceanii	63.0	59.8	53.4	59.6	60.8
Azji Pd	0.4	0.4	0.4	0.4	0.5
Bliskiego Wschodu	0.6	0.6	0.5	0.5	0.5

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych WTO [4].

Tab. 41 Struktura przyjazdów do subregionów Oceanii wg regionów świata w 1988 roku (%%)

Wyszczególnienie	Oceania ogółem	Austr. N.Zel.	Mela-nezja	Mikro-nezja	Poli-nezja
Przyjazdy ogółem	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
w tym z:					
Afryki	0.5	0.7	-	-	-
Ameryk	19.2	20.5	20.1	11.0	37.1
Europy	17.0	21.4	16.2	0.4	20.7
Azji Wsch/Pd-Wsch/Oceanii	60.8	53.8	61.1	87.7	57.1
Azji Pd	0.5	0.6	0.3	-	-
Bliskiego Wschodu	0.5	0.7	-	-	0.4

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych WTO [1]

PRZYJAZDY DO OCEANII
(STRUKTURA WG REGIONÓW SWIATA)

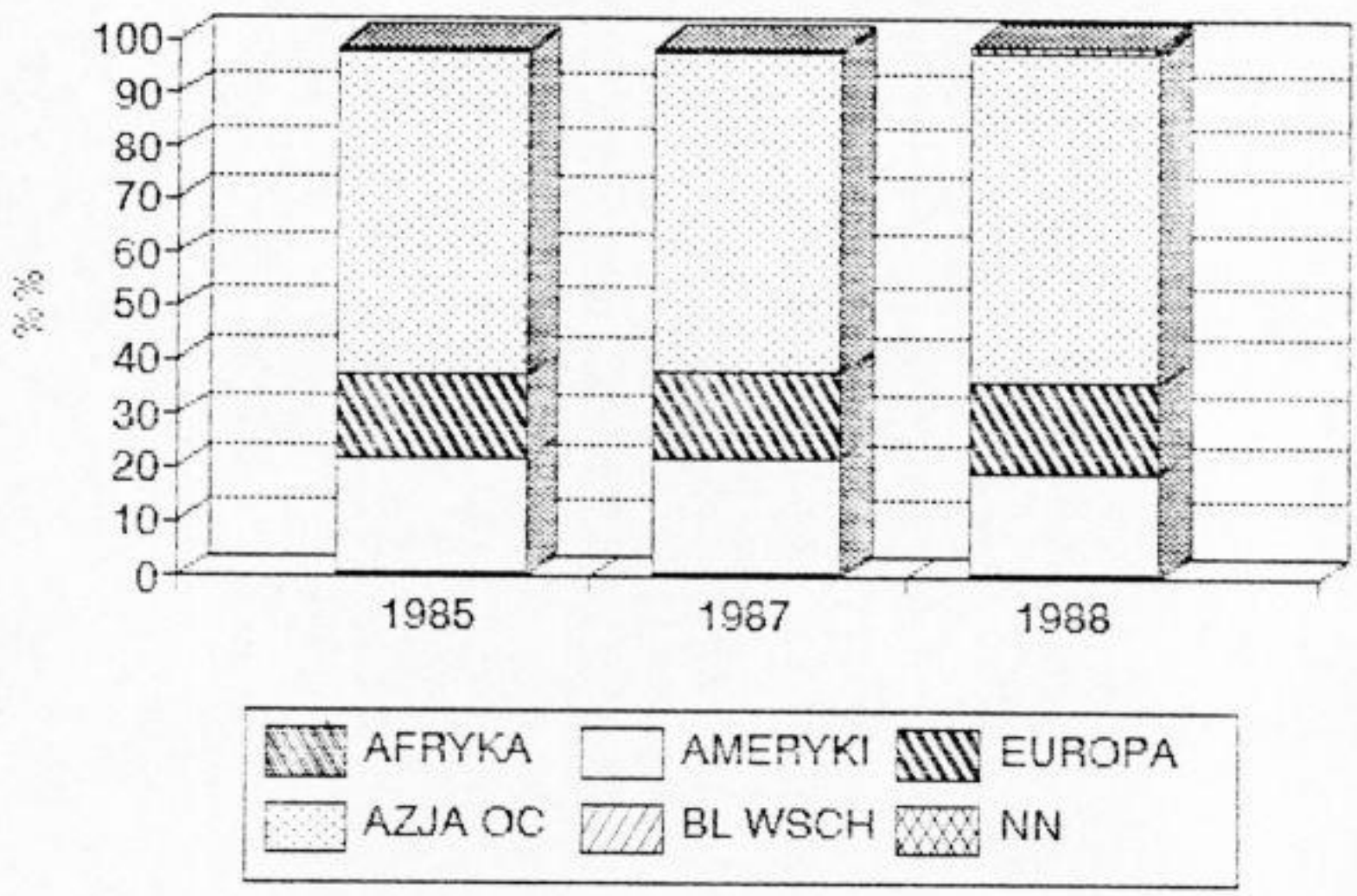

Rys.22

2.5 AFRYKA

Przyjazdy turystów zagranicznych notowane w regionie Afryki w 1989 roku wynosiły 13.6 mln i stanowiły 3.3% ogółu przyjazdów światowych, a wpływy z tego tytułu wynosiły 4.5 mld USD (2.1% wpływów światowych).

W latach 1960-1989 przyjazdy do krajów Afryki charakteryzowały się równomiernym wzrostem (tab. 43). W okresie 1960-1979 średnioroczne tempo wzrostu przyjazdów wynosiło 10-11%, a w latach 80-tych było ono nieco niższe i wynosiło 6.5% rocznie. Wpływy z turystyki w tym samym okresie rosły w porównywalnym tempie (wyjątek stanowią lata 70-te ze wzrostem wpływów średnio o 16.3% rocznie).

Pewien spadek przyjazdów do Afryki nastąpił w latach 1984-1986. Z kolei wpływy dewizowe z turystyki w latach 1980-1981 gwałtownie wzrosły. W roku 1981 wpływy w porównaniu do roku 1979 były wyższe o 78%. W latach 1982-1985 nastąpił równie gwałtowny spadek wpływów z turystyki. Spadek zarówno przyjazdów jak i wpływów był niewątpliwie związany z wybuchem w tym czasie epidemii AIDS w wielu krajach afrykańskich.

Turyści zagraniczni odwiedzali przede wszystkim położony nad Morzem Śródziemnym region Afryki Północnej (w 1989 roku 64% przyjazdów), a jego udział w ogólnej liczbie przyjazdów do Afryki od 1985 roku stopniowo wzrastał z poziomu 58%. W następnej kolejności turyści zagraniczni odwiedzali Afrykę Wschodnią (1989 - 15.1%) i Południową (1989 - 10.5%) (tab 44).

W 1989 roku udział Afryki Północnej we wpływach był nieco wyższy niż w przyjazdach i wynosił 70%. Również on stopniowo wzrastał z poziomu 63.7% w 1985 roku (tab. 45).

Relacje między wpływami z turysty a eksportem wypadają najkorzystniej na rzecz turystyki w subregionie Afryki Północnej (14.8% w 1988 roku), co świadczy o jej dużym znaczeniu gospodarczym (tab. 46).

Wśród turystów odwiedzających kraje Afryki największą grupę stanowią mieszkańcy Europy (tab. 47). W latach 1984-1987 ich udział w przyjazdach ogółem wzrósł z 41.4% do 48.4%, ale w roku 1988 obniżył się do 41.6%. W tym samym okresie zmniejszył się udział przyjazdów z Ameryk z 6.4% do 4.2%. Wzrósł natomiast udział przyjazdów wewnątrz regionu Afryki z

27.7% w 1984 roku do 34.5% w 1988 roku.

Z porównania struktury przyjazdów do poszczególnych subregionów w 1988 roku wynika, że przyjeżdżający z Europy stanowili zdecydowaną większość wśród przyjeżdżających do Afryki Środkowej (67.8%) oraz największą grupę w Afryce Północnej (44.5%) i Afryce Zachodniej (41.2%). Z kolei przyjazdy z krajów afrykańskich dominowały w Afryce Południowej (67.2%) (tab. 48).

Tab. 42 Turystyka międzynarodowa w Afryce w latach 1960-1990

Lata	Przyjazdy turystów zagranicznych (tys)	Wpływy z turystyki międzynarodowej (mln USD)
1960	1 035	243
1965	1 965	280
1970	2 842	482
1975	5 685	1 269
1980	8 449	3 528
1985	9 805	2 601
1986	9 488	2 993
1987	9 986	3 687
1988	12 646	4 625
1989	13 604	4 479

Źródło: Dane WTO [2] , [3]

Tab.43 Trendy w turystyce międzynarodowej w Afryce w latach 1960-1989 (średnioroczne tempa wzrostu) (%%)

Okres	Przyjazdy turystów zagranicznych	Wpływy z turystyki międzynarodowej
1960 - 1969	10.4	7.8
1970 - 1979	11.0	16.3
1980 - 1989	6.3	7.5
1980 - 1984	7.9	9.4
1985 - 1989	5.2	5.7

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych WTO

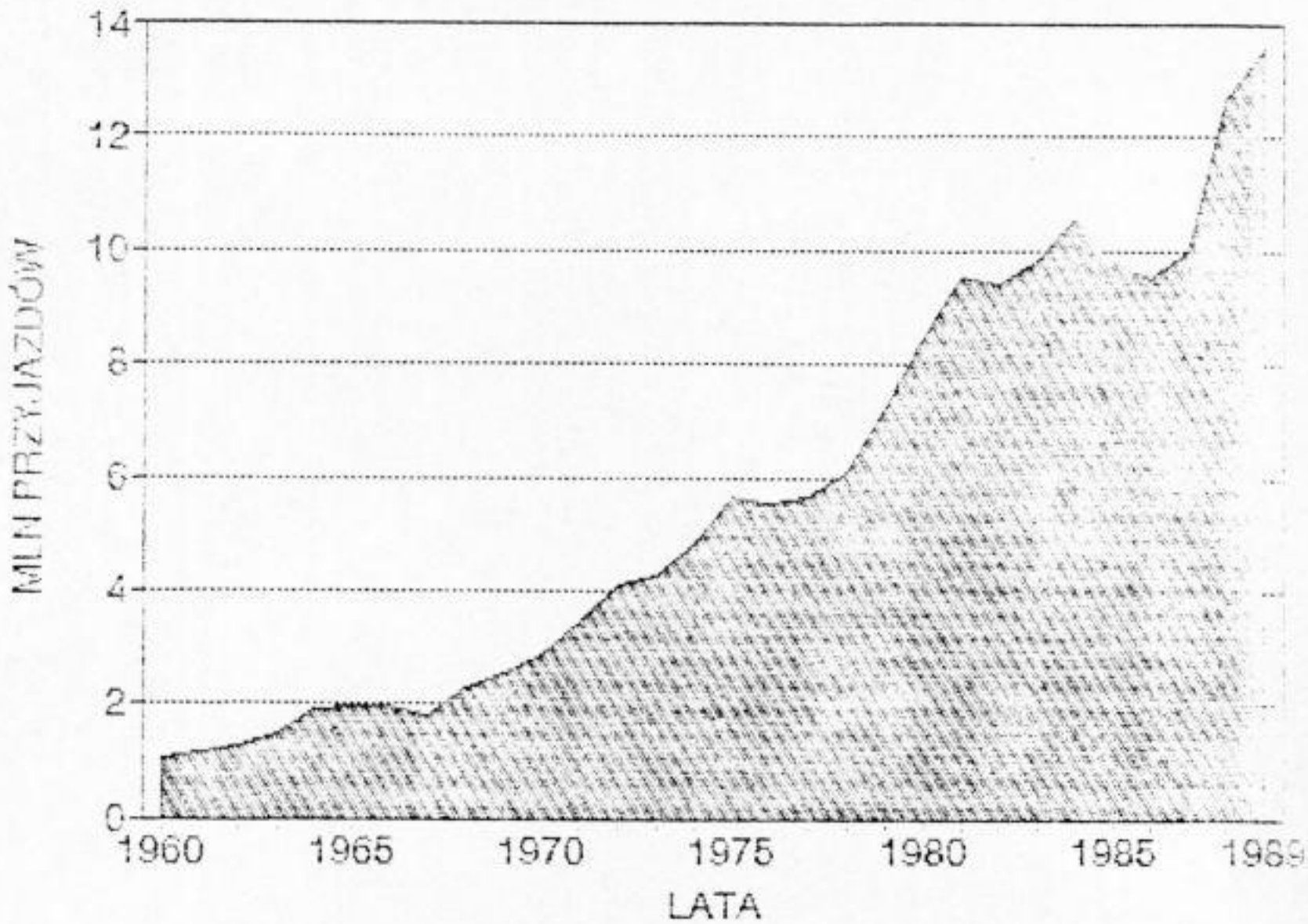
PRZYJAZDY DO AFRYKI
MLN PRZYJAZDÓW
14
12
10
8
6
4
2
0
1960
1965
1970
1975
1980
1985
1989
LATA

Rys.23

WPŁYWY Z TURYSTYKI
AFRYKA

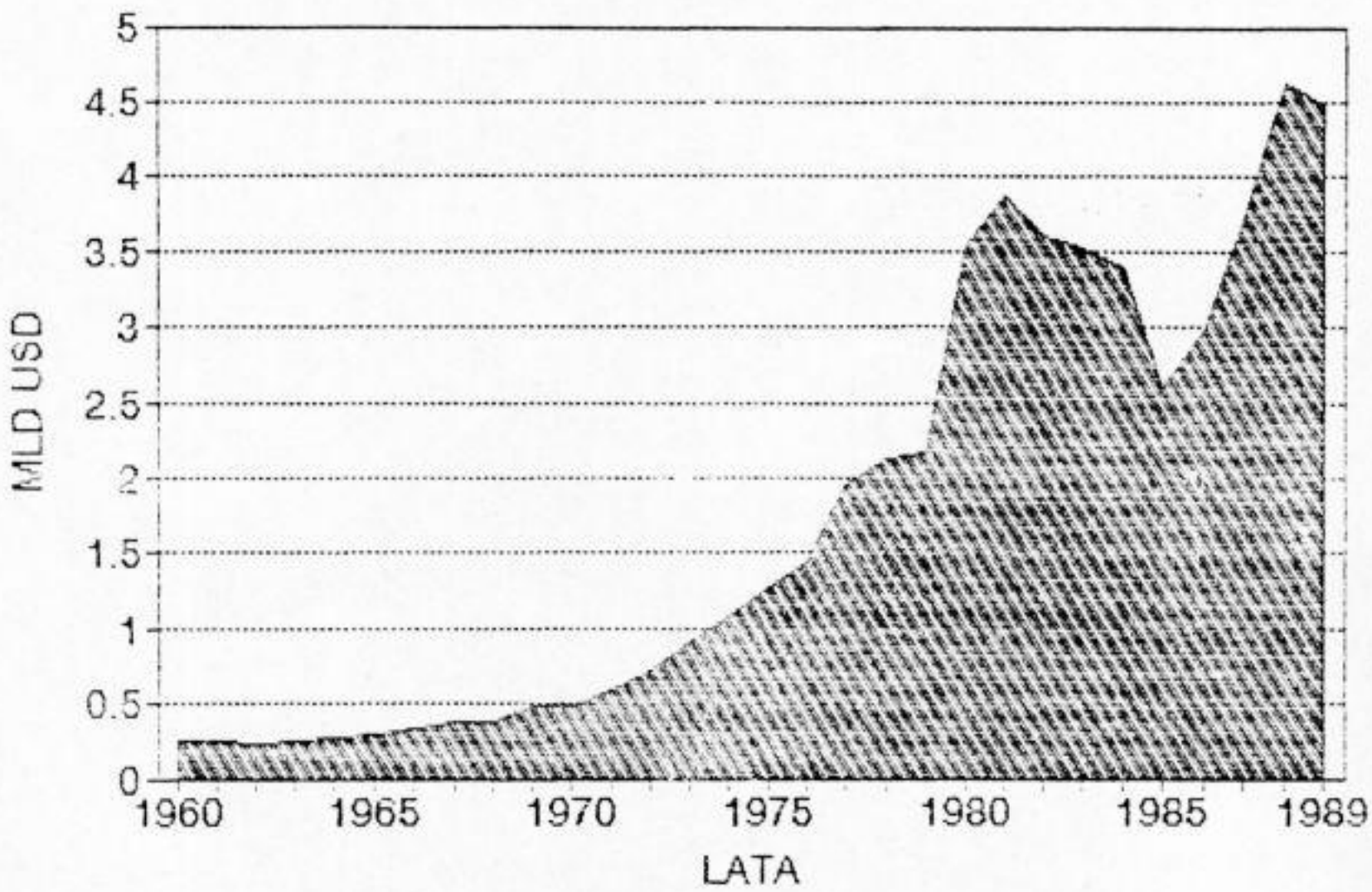

Rys.24

Tab. 44 Struktura przyjazdów turystów zagranicznych według subregionów Afryki w latach 1985 - 1989 (%%)

Wyszczególnienie	1985	1986	1987	1988	1989
Europa ogółem	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Afryka Wschodnia	14.7	16.8	17.0	15.3	15.1
Afryka Środkowa	2.2	2.5	2.3	1.8	1.7
Afryka Północna	58.7	54.8	56.9	63.2	64.0
Afryka Południowa	12.7	13.0	12.8	10.6	10.5
Afryka Zachodnia	11.7	12.9	10.9	9.1	8.7

Źródło: Dane WTO [3]

Tab. 45 Struktura wpływów z turystyki zagranicznej według subregionów Afryki w latach 1985 - 1989 (%)

Wyszczególnienie	1985	1986	1987	1988	1989
Afryka ogółem	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Afryka Wschodnia	12.8	14.8	12.8	12.0	11.0
Afryka Środkowa	2.2	2.4	1.8	1.6	1.5
Afryka Północna	63.7	57.6	64.1	68.0	70.0
Afryka Południowa	13.5	12.6	12.8	11.4	11.0
Afryka Zachodnia	7.8	12.7	8.5	7.0	6.4

Źródło: Dane WTO [3]

Tab. 46 Relacje miedzy wpływami z turystyki zagranicznej a eksportem wg subregionów Afryki w latach 1985-1989.

Wyszczególnienie	1985	1986	1987	1988	1989
Afryka ogółem	4.5	6.1	7.0	6.7	8.1
Afryka Wschodnia	8.9	9.5	10.8	11.4	.
Afryka Środkowa	1.7	1.7	2.2	2.5	.
Afryka Północna	7.7	8.3	11.6	14.8	.
Afryka Południowa	4.7	4.1	4.9	5.2	.
Afryka Zachodnia	1.5	4.0	3.3	3.5	.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych WTO [4]

PRZYJAZDY W AFRYCE
(STRUKTURA WG SUBREGIONÓW)

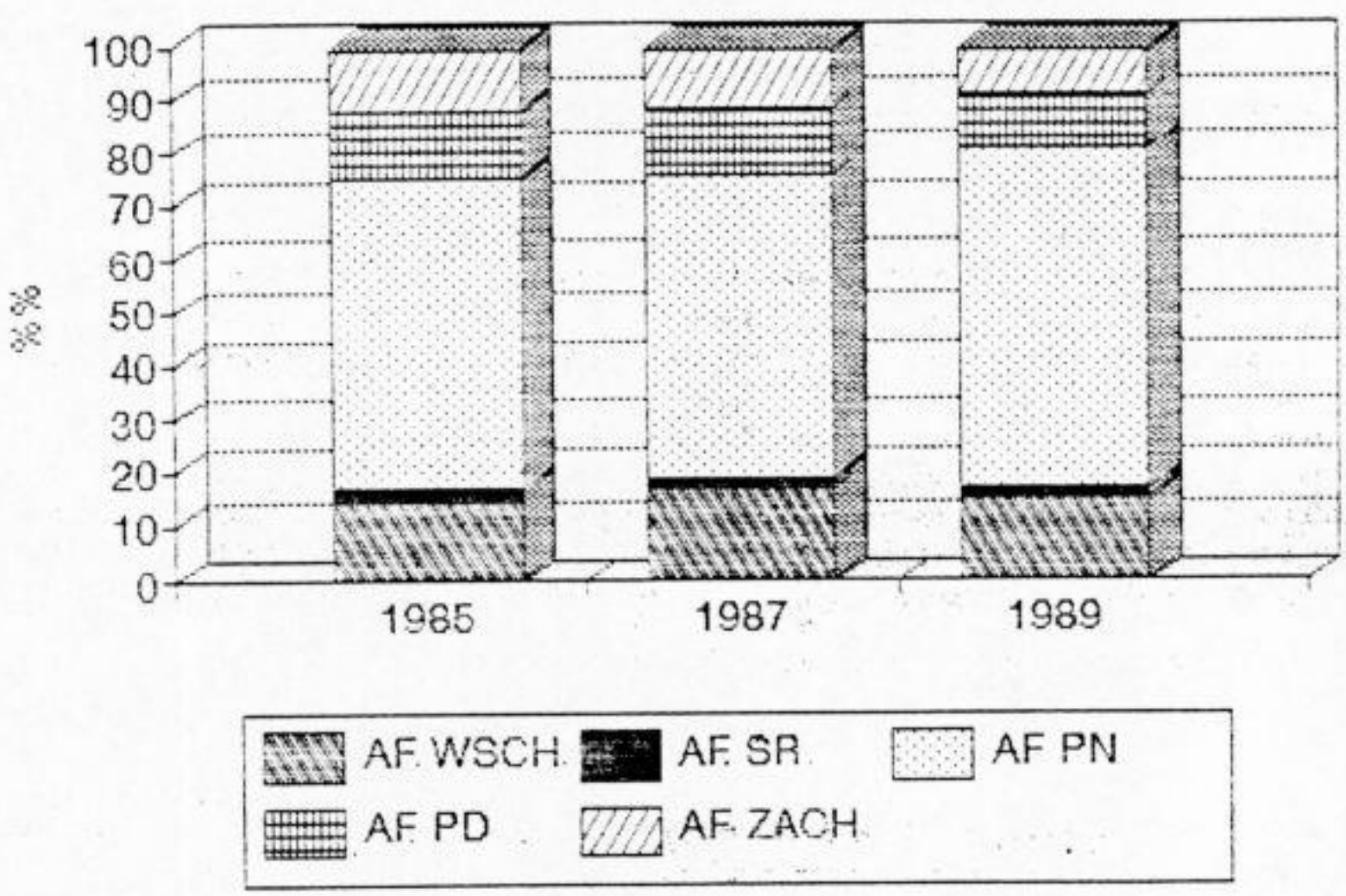

Rys.25

WPŁYWY Z TURYSTYKI W AFRYCE
(STRUKTURA WG SUBREGIONÓW)

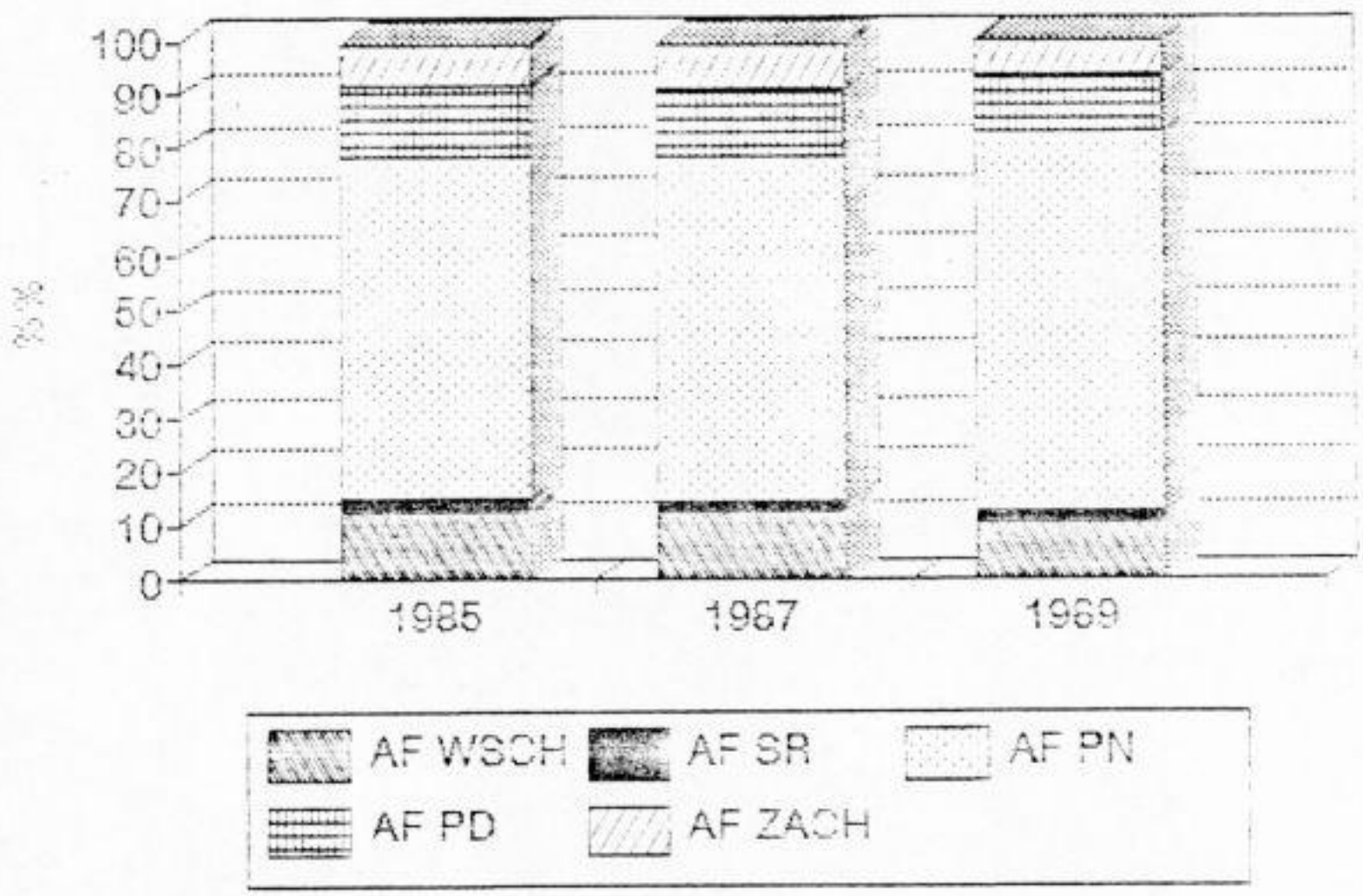

Rys.26

Tab. 47 Struktura przyjazdów do Afryki wg regionów świata w latach 1984 - 1988 (%%)

Wyszczególnienie	1984	1985	1986	1987	1988
Przyjazdy ogółem	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
w tym z:					
Afryki	27.7	30.3	26.6	25.2	34.5
Ameryk	6.4	5.9	4.2	4.6	4.2
Europy	41.4	42.2	44.0	48.4	41.6
Azji Wsch/Pd-Wsch/Oceanii	2.4	2.3	2.1	2.3	2.0
Azji Pd	1.0	1.0	1.0	1.0	0.8
Bliskiego Wschodu	6.1	4.8	5.1	4.7	4.0

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych WTO [4].

Tab. 48 Struktura przyjazdów do subregionów Afryki wg regionów świata w 1988 roku (%%)

Wyszczególnienie	Afryka Wsch.	Afryka Śr.	Afryka Pn	Afryka Pd	Afryka Zach.
Przyjazdy ogółem	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
w tym z:					
Afryki	40.1	29.6	28.7	67.2	28.4
Ameryk	6.4	9.7	3.4	4.5	5.4
Europy	39.5	67.8	44.5	23.4	41.2
Azji Wsch/Pd-Wsch/Oceanii	4.1	1.1	1.4	1.5	3.5
Azji Pd	1.3	-	0.2	2.4	2.4
Bliskiego Wschodu	0.7	2.2	5.9	-	1.5

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych WTO [4]

PRZYJAZDY DO AFRYKI
(STRUKTURA WG REGIONÓW ŚWIATA)

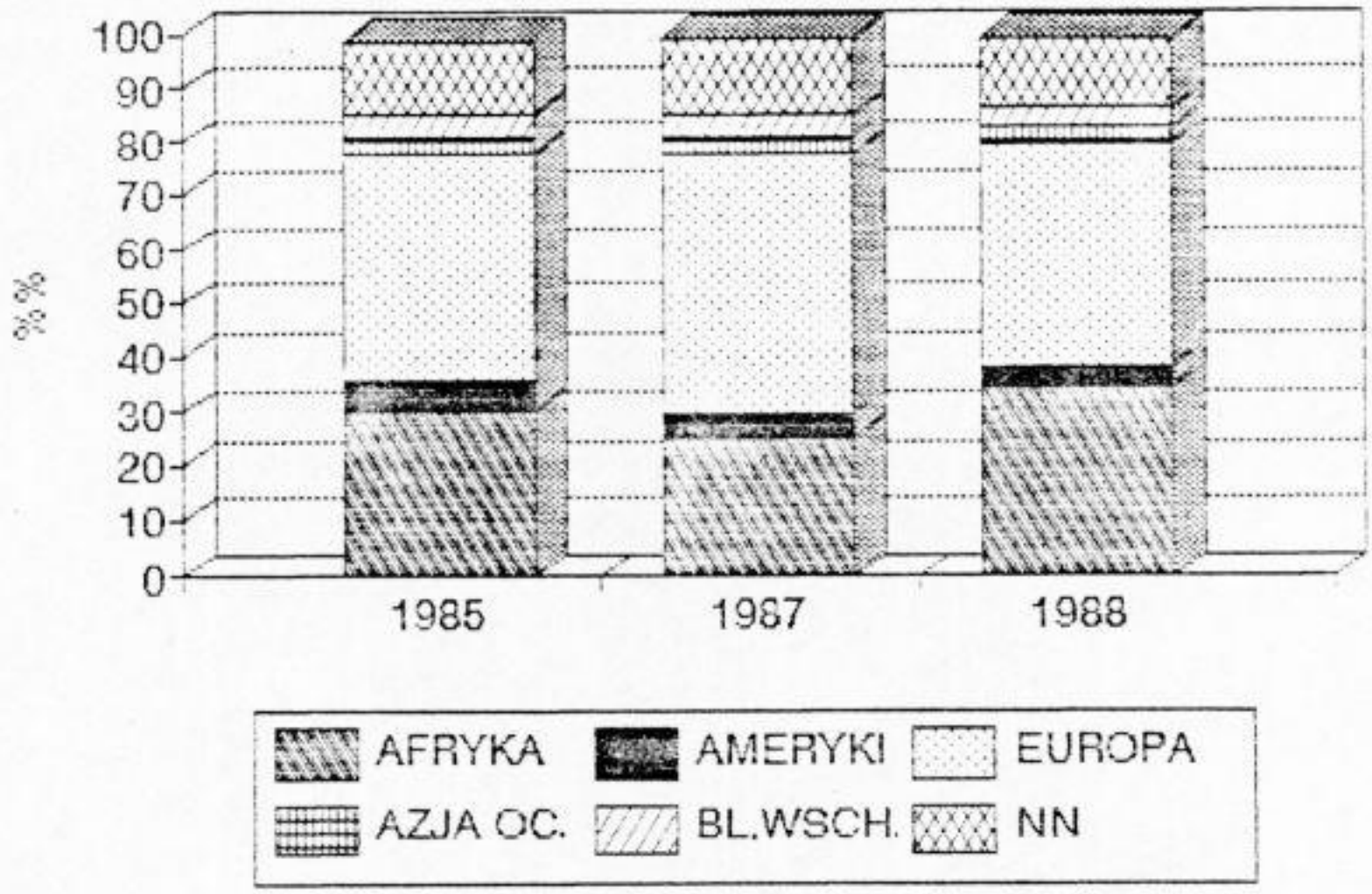

Rys.27

3. PROGNOZOWANIE WIELKOSCI I STRUKTURY SWIATOWEGO RUCHU TURYSTYCZNEGO

3.1. Model wielkości światowego ruchu turystycznego

Rozmiary światowego ruchu turystycznego zależą od dużej liczby czynników obserwowalnych albo nieobserwowalnych. Czynnikami obserwowalnymi są np. dostępność komunikacyjna danego regionu, ceny i poziom usług turystycznych. Czynnikami nieobserwowalnymi ex ante są preferencje indywidualne wyjeżdżających. Z kolei wśród czynników obserwowalnych można wyróżnić kategorie mierzalne (ilościowe) i niemierzalne (jakościowe). Kategoria mierzalna jest np. liczba miejsc hotelowych, a kategoria niemierzalna - sytuacja polityczna w danym regionie świata.

Pierwszym zadaniem podczas konstruowania modelu ekonometrycznego jest zdefiniowanie tzw. zmiennej objaśnianej, inaczej kategorii mierzalnej, określającej analizowane zjawisko. Ponieważ przedmiotem rozważań jest globalny ruch turystyczny, to jego miarą jest liczba przyjazdów w skali świata. Kolejną barierą na jaką napotyka się w czasie budowy modelu wyjaśniającego kształtowanie się liczby przyjazdów jest potrzeba określenia zbioru tzw. zmiennych objaśniających, to znaczy tych czynników które mają istotne znaczenie dla wyjaśnienia mechanizmu kształtowania się zmiennej objaśnianej. Charakter opisywanego zjawiska pozwala na stwierdzenie, że sporządzenie listy wszystkich czynników determinujących światowy ruch turystyczny nie jest możliwe. W takim przypadku sensowny wybór zmiennych objaśniających powinien podlegać dodatkowym kryteriom, a nawet subiektywnym ograniczeniom.

Celem budowy modelu wielkości światowego ruchu turystycznego jest chęć wyodrębnienia najistotniejszych czynników determinujących ten ruch oraz sporządzenie prognoz wielkości ruchu turystycznego. Jednocześnie przyjmowane jest założenie, iż role zmiennych objaśniających powinny pełnić tylko takie zmienne, których wartości w okresie prognozy są znane. Ponadto model winien uwzględniać takie czynniki jakościowe ruchu turystycznego jak konflikty zbrojne, trzęsienia ziemi, katastrofy ekologiczne, itp.

---

1) Model został szerzej przedstawiony w artykule:
R. Kuszewska, T. Kuszewski, Prognozowanie światowego ruchu turystycznego, który ukaże się w nr 3,4/91 Probl. Turyst., IT

Najwazniejszym z postulatów dotyczacych budowy modelu jest rezygnacja z duzej liczby zmiennych objaśniajacych i ograniczenie sie do co najwyzej kilku kategorii wyjaśniajacych kształtowanie sie wielkosci swiatowego ruchu turystycznego. Ponadto zakłada sie zaleznośc liniowa pomiedzy wartoscia zmiennej objaśnianej a wartościami zmiennych objaśniajacych.

Przyjmuje sie nastepujaca procedure konstrukcji modeli, szacowania parametrów oraz weryfikacji ich przydatnosci dla prognozowania wielkosci swiatowego ruchu turystycznego:

- wyspecyfikowanie kilku zestawów zmiennych objaśniajacych;
- oszacowanie parametrow zdefiniowanych modeli ekonometrycznych na podstawie danych statystycznych z lat 1960-1984;
- wykonanie prognozy wielkosci ruchu turystycznego na lata 1985-1990 i analiza bledów prognoz przez porównanie z rzeczywista liczba przyjazdów z lat 1985-1990;
- wytypowanie modelu prognostycznego;
- prognoza wielkosci swiatowego ruchu turystycznego na 1991 rok.

Niech:

t - czas;

ARV_t - liczba przyjazdów w roku t;

RCR_t - wpływy z turystyki w roku t (w cenach biezacych);

DIS_t - zmienna jakosciowa (przyjmuje wartosć "0", gdy w ocenie badacza w roku t nie zaszły niekorzystne zjawiska takie jak konflikty zbrojne, kleski zywiołowe, katastrofy ekologiczne albo wartosc "1", gdy takie zjawiska miały miejsce).

Metoda najmniejszych kwadratów oszacowano parametry pieciu modeli ekonometrycznych (t=1960,...,1984). W kwadratowych nawiasach podane sa srednie bledy szacunku parametrów.

$$\text{A.}\quad ARV_t = \underset{[3.29]}{47.33} + \underset{[0.24]}{10.67}\,(t-1959) - \underset{[4.69]}{7.70}\,DIS_t \qquad R^2=0.989$$

$$\text{B.}\quad ARV_t = \underset{[2.88]}{54.13} + \underset{[0.43]}{8.94}\,(t-1959) - \underset{[3.78]}{15.34}\,DIS_t +$$

$$+\ \underset{[0.10]}{0.46}\,RCR_{t-1} \qquad R^2=0.994$$

C. $ARV_t = 23.72 + 3.49\ (t-1959) - 15.29\ DIS_t +$
[6.61] [1.17] [2.70]

$+ 0.17\ RCR_{t-1} + 0.64\ ARV_{t-1}$ $R^2 = 0.997$
[0.09] [0.13]

D. $ARV_t = 14.93 + 2.57\ (t-1959) - 13.58\ DIS_t +$
[4.76] [1.11] [2.66]

$+ 0.79\ ARV_{t-1}$ $R^2 = 0.997$
[0.11]

E. $ARV_t = 14.87 + 2.53\ (t-1959) - 13.67\ DIS_t +$
[4.95] [1.29] [3.05]

$+ 0.78\ ARV_{t-1} + 0.01\ ARV_{t-2}$ $R^2 = 0.997$
[0.17] [0.19]

Interpretacja zdefiniowanych zaleznosci jest nastepujaca:

- w modelu A liczba przyjazdow zalezy tylko od zmiennej czasowej i zmiennej okreslajacej warunki bezpieczenstwa turystyki swiatowej; te zmienne objasniajace wystepuja we wszystkich pozostalych modelach;
- w modelu B liczba przyjazdow w danym roku zalezy od takich zmiennych jak w modelu A oraz od globalnych wplywow z turystyki z roku poprzedniego; wyroznienie zmiennej opoznionej o jeden okres (rok) ma oddawac efekt przyzwyczajen turystow (inercji ruchu turystycznego);
- w modelu C pogleblono modelowanie efektu inercji przez dolaczenie do zestawu zmiennych objasniajacych liczby przyjazdow z roku poprzedniego;
- w modelu D efekt przyzwyczajen jest objasniany przez liczbe przyjazdow z roku poprzedniego;
- w modelu E badano dlugosc w czasie efektu inercji przez dolaczenie do zestawu zmiennych objasniajacych z modelu D wielkosci przyjazdow opoznionych o dwa lata.

Wartosci srednich bledow szacunku okreslaja stopien statystycznej dokladnosci estymacji wartosci parametrow modeli. Jesli np. wartosc sredniego bledu szacunku parametru stojacego przy zmiennej DIS w modelu D wynosi 2.66, to mozna powiedzieć, ze szacujac parametr o wartosci 13.58 pomylono sie srednio o okolo

Opisane postępowanie w przypadku modeli D i E jest prognozowaniem na jeden okres do przodu.

Prognozy wykonywane na podstawie modeli D i E obarczone są takim samym średnim błędem predykcji. Ze względu na to, że w modelu E występuje zmienna ARV_{t-2} ze stojącym przy niej parametrem oszacowanym z dużym błędem, do dalszych rozważań wybrany zostaje model D. W kolejnym etapie procedury weryfikacyjnej parametry modelu D przeszacowywano, dodając do szeregów czasowych po jednej obserwacji. Jeśli więc pierwotnie estymowano parametry modelu D na podstawie danych z lat 1960 - 1984, to teraz powtórzono estymacje dla szeregów czasowych z lat 1960-1985, 1960-1986, itd. aż do 1960-1990.

Światowe przyjazdy turystyczne są wielkością kształtowaną przez procesy stabilne w czasie. Do takiego wniosku skłania analiza zawartości tablicy 49.

Tablica 49. Charakterystyka oszacowań modelu D

Dane z lat	Parametry modelu D				R^2
	Stała modelu	Parametry przy zmiennych			
		t-1959	DIS_t	ARV_{t-1}	
1960 - 1984	14.93 [4.76]	2.57 [1.11]	-13.58 [2.66]	0.75 [0.11]	0.997
1960 - 1985	15.57 [4.22]	2.63 [1.05]	-13.14 [2.54]	0.76 [0.11]	0.998
1960 - 1986	17.65 [4.42]	2.92 [1.13]	-12.06 [2.56]	0.75 [0.11]	0.998
1960 - 1987	15.97 [4.77]	2.77 [1.22]	-13.15 [2.74]	0.77 [0.12]	0.997
1960 - 1988	9.13 [5.57]	1.36 [1.33]	-15.1[illegible] [3.1[illegible]]	0.9[illegible] [0.12]	0.997
1960 - 1989	11.18 [5.50]	1.85 [1.06]	-14.76 [3.01]	0.87 [0.10]	0.997
1960 - 1990	12.89 [5.47]	2.26 [0.93]	-14.43 [2.97]	0.83 [0.08]	0.997

Źródło: oszacowania własne

Nawet niewielkie roznice w wartosciach parametrów modelu D powoduja zmiany w wartosciach prognoz otrzymywanych na podstawie poszczególnych wariantów modelu D. Dla porównania obliczono prognozy dla 3 kolejno doszacowywanych wersji modelu D. Prognoza dla lat objetych brana pod uwage przy szacowaniu danego modelu informacja statystyczna jest prognoza ex post. Wartosci prognoz podano w tablicy 50.

Tablica 50. Prognozy liczby przyjazdów turystycznych na lata 1985-1991 (mln przyjazdów)

Rok	Przyjazdy	Prognozy na podstawie szacunków		
		1960-88	1960-89	1960-90
1985	322.7	331.3	331.0	330.7
1986	330.5	342.1	341.8	341.5
1987	356.8	350.6	350.4	350.2
1988	381.9	376.2	375.3	374.2
1989	414.2	400.6	398.8	397.3
1990	425.0	431.6	428.7	426.4
1991		442.9	440.0	437.6
Średni blad prognoz na lata 1985-1990		10.9	10.7	10.6

Zrodlo: dane WTO i obliczenia wlasne

Najnizsze sredne bledy prognozy ex post uzyskuje sie w przypadku modelu D szacowanego na podstawie danych z lat 1960 - 1990.

Prognozy wielkości przyjazdów na rok 1991 dokonano przy załozeniu, ze zmienna $DIS_{1991}=0$. W roku prognozy nie przewiduje sie zdarzen oddziałowujacych zdecydowanie negatywnie na turystyke w wymiarze globalnym. Wojna na Bliskim Wschodzie dobiegla końca. Tlacy sie tam dalej konflikt spowoduje tylko zmiany kierunków turystyki światowej, ale raczej nie jej dynamiki. Jesli brać pod uwage modele dostarczajace prognoz o najmniejszym średnim błędzie predykcji, to liczba przyjazdów w 1991 roku powinna być bliska 440 mln. Horyzont prognozy mozna oczywiście zwiększyć.

3.2 Model struktury swiatowego ruchu turystycznego

Model omowiony w poprzedniej czesci pracy dostarcza mozliwosci prognozowania swiatowego ruchu turystycznego mierzonego liczba przyjazdow w ciagu roku. Naturalnym, kolejnym pytaniem jest pytanie o strukture swiatowego ruchu turystycznego. Przez strukture swiatowego ruchu turystycznego mozna rozumieć zestaw wspólczynników udziału liczby przyjazdów do pewnego regionu świata w liczbie przyjazdow ogółem dla danego roku.

Pierwszoplanowym problemem jest podzial swiata na regiony turystyczne. Upodobania turystow i tendencje w swiatowym ruchu turystycznym kształtowane przez wielkie biura podróży powodują, ze podział na regiony stosowany przez WTO nie jest stały. W pewnym okresie czasu dany region jest szczególnie atrakcyjny, a w innym - moze tracic na znaczeniu. Jesli analiza dokon ana jest w tak duzej skali agregacji jak w tym opracowaniu, to rola mody nie jest zbyt wielka. Mozna obserwowac trwale tendencje w kierunkach ruchu turystycznego i wtedy im dluzszy okres analizy, tym lepiej. Kierowanie sie kryterium dlugosci szeregu czasowego danych statystycznych implikuje nastepujacy, dostepny w statystyce WTO, podzial na regiony: Afryka (1), Ameryka Północna (2), Ameryka Poludniowa i Srodkowa (3), Bliski Wschod (4), pozostała czesc Azji, Australia i Oceania (5) i Europa (6).

Opracowanie modelu struktury swiatowego ruchu turystycznego jest zadaniem o wiele trudniejszym i bardziej zlozonym od modelowania wielkosci przyjazdow ogółem. O wielkosci przyjazdow do kazdego regionu swiata decyduja inne czynniki, wystarczy wspomnieć o relacjach ekonomicznych pomiedzy rozpatrywanymi regionami a glownymi krajami generujacymi swiatowy ruch turystyczny, o problemach politycznych w samych regionach.

Uniwersalnym narzedziem ilosciowego opisu omawianej struktury jest modelowanie ekonometryczne. Teza o duzej inercji swiatowego ruchu turystycznego jest rownież prawdziwa co do struktury tego ruchu. Przemiany dokonuja sie, ale powoli. Modele podziału swiatowej turystyki powinny umozliwiac dokonywanie prognoz, bez potrzeby dodatkowego zakładania (prognozowania) wartosci zmiennych objasniajacych w okresie prognozy. Wymienione postulaty spełnia poniższy zestaw 6 liniowych modeli ekonometrycznych, w których:

AF_t - udział przyjazdów do Afryki w liczbie przyjazdów ogółem w roku t (%%),

AMP_t - udział przyjazdów do Ameryki Północnej w liczbie przyjazdów ogółem w roku t (%%),

AMR_t - udział przyjazdów do Ameryki Południowej i Środkowej w liczbie przyjazdów ogółem w roku t (%%),

AZZ_t - udział przyjazdów do krajów Bliskiego Wschodu w liczbie przyjazdów ogółem w roku t (%%),

AZR_t - udział przyjazdów do Azji (pozostałej), Australii i Oceania w liczbie przyjazdów ogółem w roku t (%%),

EU_t - udział przyjazdów do Europy w liczbie przyjazdów ogółem w roku t (%%).

Modele opisujące strukturę przyjazdów turystycznych zbudowano dla wszystkich regionów w jednakowy sposób. Zmiennymi objaśniającymi dla wskaźnika struktury danego regionu w roku t są wskaźniki struktury przyjazdów w roku poprzednim (t-1) do wszystkich regionów oprócz opisywanego. Taka konstrukcja modeli oddaje inercję procesu, a jednocześnie redukuje wpływ autokorelacji. Jakość oszacowań nie jest całkiem zadowalająca.

Wykonanie prognozy wskaźników struktury wymaga dwóch operacji. Pierwsza polega na wyliczeniu wartości teoretycznych zmiennych objaśniających. Ich suma dla danego roku może być różna od 100. Wobec tego, druga operacja jest standaryzacją wartości wskaźników struktury, tutaj przeprowadzona przez podzielenie każdego wskaźnika przez sumę wszystkich wskaźników dla danego roku prognozy.

Dokładność prognostyczna modeli jest duża. Średnie błędy prognozy nie przekraczają 1%, a zbliżają się do tej wielkości tylko dla wskaźników struktury o dużych wartościach. Jeśli w prognozie wskaźnika struktury dla Ameryki Południowej i Środkowej popełnia się błąd średnio o 0.15%, przy udziale tego regionu ponad 6% w ruchu światowym, to rezultat można uznać za zadowalający.

Tablica 51 Prognozy struktury przyjazdów do wyróżnionych regionów świata na lata 1985-1989 uzyskane z modeli szacowanych na podstawie danych statystycznych z lat 1960-1984

Rok prognozy	Wskaźniki struktury (%%)					
	AF	AMP	AMR	AZZ	AZR	EU
1985	3.48	12.60	6.29	2.99	9.42	65.22
1986	3.62	11.95	6.34	3.23	10.02	64.84
1987	3.68	11.80	6.55	3.03	11.05	63.89
1988	3.79	11.77	6.52	3.01	11.66	63.25
1989	4.01	12.08	6.19	3.14	12.03	62.55
Średni błąd prognozy	0.26	0.85	0.15	0.26	0.42	0.62

Źródło: obliczenia własne

Tablica 52 Oszacowania parametrów modeli struktury przyjazdów do wyróżnionych regionów świata na podstawie danych statystycznych z lat 1960-1989

Zmienna objaśniana	Stała modelu	Zmienne objaśniające						R^2
		AF_{t-1}	AMP_{t-1}	AMR_{t-1}	AZZ_{t-1}	AZR_{t-1}	EU_{t-1}	
AF_t	0.33		-0.38	-0.32	-0.40	-0.19	-0.31	0.96
	[0.17]		[0.16]	[0.16]	[0.20]	[0.21]	[0.18]	
AMP_t	0.88	-1.17		-1.28	-0.42	-0.78	-0.83	0.91
	[0.14]	[1.08]		[0.20]	[0.48]	[0.33]	[0.19]	
AMR_t	0.90	-1.34	-0.87		-0.09	-0.92	-0.91	0.93
	[0.08]	[0.36]	[0.07]		[0.18]	[0.14]	[0.09]	
AZZ_t	0.34	-0.11	-0.40	-0.41		-0.29	-0.30	0.75
	[0.19]	[0.51]	[0.18]	[0.21]		[0.20]	[0.19]	
AZR_t	1.13	-2.08	-1.24	-1.10	-0.82		-1.09	0.98
	[0.12]	[0.73]	[0.17]	[0.21]	[0.28]		[0.10]	
EU_t	0.87	+0.99	-0.57	-0.33	-1.46	-1.24		0.91
	[0.07]	[1.34]	[0.22]	[0.30]	[0.56]	[0.22]		

Źródło: obliczenia własne

Wartosci prognozowanych wskaźnikow struktury swiadcza o pewnej stabilizacji struktury swiatowego ruchu turystycznego. Jeśli trendy z ostatnich kilku lat nie ulegna gwałtownym zmianom, to blad powyzszej prognozy nie bedzie prawdopodobnie wiekszy niz 0.6% dla dowolnego wskaznika struktury.

Tablica 53. Prognoza struktury swiatowego ruchu turystycznego na lata 1990-1991

Rok prognozy	Wskazniki struktury (%%)					
	AF	AMP	AMR	AZZ	AZP	EU
1990	3.74	13.38	6.15	2.92	11.75	62.06
1991	3.74	13.43	6.11	2.96	11.83	61.94

Źródło: obliczenia własne

Prezentowane w pracy modele ekonometryczne opisujace swiatowy ruch turystyczny oraz jego strukture stanowia probe ujecia tego zlozonego zjawiska w postaci pozwalajacej na jego predykcje. Prognozy otrzymane na podstawie sformulowanych modeli i ich weryfikacja ex post sklaniaja do uznania tychze za pozyteczne i stwarzajace szerokie mozliwosci interpretacyjne narzedzia analizy ilosciowej i jakosciowej.

Wynikow otrzymanych prognoz nie mozna traktowac jako jedynej mozliwosci rozwoju badanych zjawisk. Prognozy ekonometryczne sa prognozami warunkowymi. Ich realizacja jest tym bardziej prawdopodobna im mniejszej destabilizacji ulega badane zjawisko w okresie prognozy.

PODSUMOWANIE

Wpływy z turyystyki międzynarodowej odgrywają istotną rolę w bilansach płatniczych wielu krajów, a gospodarki niektórych ich regionów są w dużym stopniu uzależnione od turystyki. Ponadto wiele gałęzi gospodarki narodowej służy tam turystyce. Z tych powodów rządy, agencje oraz przedsiębiorstwa turystyczne muszą poświęcać wiele uwagi analizie struktury ruchu turystycznego i trendów w turystyce międzynarodowej z punktu widzenia popytu na usługi turystyczne oraz ich podaży. Narodowe administracje turystyki i inne związane z nimi ciała starają się przygotować właściwą krótko-, średnio- i długookresową politykę oraz odpowiednie plany a także śledzą zmiany, jakie następują na różnych rynkach turystycznych. Statystyka turystyki międzynarodowej i wykonane na jej podstawie prognozy powinny stanowić kanwę tych studiów i analiz.

Z przeprowadzonej w opracowaniu analizy międzynarodowego ruchu turystycznego wynika,że:

- według danych WTO w latach 1960-1989 turystyka międzynarodowa na świecie mierzona ilością przyjazdów turystów zagranicznych wzrosła prawie 6-krotnie z poziomu 69.3mln w 1960 roku do 414.2mln w roku 1989; szacunkowa liczba przyjazdów w roku 1990 wynosiła 425 mln;
- w tym samym okresie światowe wpływy z turystyki międzynarodowej wzrosły ponad 30-krotnie z 6.9 mld USD w 1960 roku do 209.4 mld USD w 1989 roku; szacunkowe wpływy w 1990 roku wyniosły 230 mld USD;
- największy udział w turystyce międzynarodowej ma Europa koncentrując prawie 2/3 przyjazdów i ponad połowę wpływów światowych, jednak jej udział stopnowo się zmniejsza na rzecz dynamicznie rozwijającego się regionu obejmującego Azję Wschodnią, Południowo-Wschodnią i Oceanię;
- kraje przyjmujące najwięcej turystów to: Francja, USA, Hiszpania, Włochy i Austria;
- kraje najwięcej zarabiające na turystyce międzynarodowej to: USA, Francja, Hiszpania, Włochy i Wielka Brytania;
- kraje, których mieszkańcy wydają najwięcej na turystykę zagraniczną to: USA, RFN, Japonia, Wielka Brytania i Francja.

Z przedstawionego w opracowaniu modelu światowego ruchu turystycznego wynika, że w 1991 roku należy oczekiwać liczby przyjazdów turystów zagranicznych na świecie rzędu 440 mln.

REGIONY I SUBREGIONY ŚWIATA WEDŁUG WTO

AFRYKA

AFRYKA WSCHODNIA

Burundi
Komory
Dżibuti
Etiopia
Kenia
Madagaskar
Malawi
Mauritius
Reunion
Rwanda
Seszele
Somalia
Tanzania
Uganda
Zambia
Zimbabwe

AFRYKA ŚRODKOWA

Angola
Kamerun
Rep. Środkowoafrykańska
Czad
Kongo
Gabon
Wyspy Św. Tomasza i Książęca
Zaïr

AFRYKA PÓŁNOCNA

Algieria
Egipt
Libia
Maroko
Sudan
Tunezja

AFRYKA POŁUDNIOWA

Botswana
Lesotho
Rep. Południowej Afryki
Suazi

AFRYKA ZACHODNIA

Benin
Burkina Faso
Wybrzeże Kości Słoniowej
Gambia
Ghana
Mali
Mauretania
Niger
Nigeria
Senegal
Sierra Leone
Togo

AMERYKI

KARAIBY

Anguilla
Antigua i Barbuda
Aruba
Bahamy
Bermudy
Barbados
Bonaire
Bryt. Wyspy Dziewicze
Kajmany
Kuba
Curacao
Dominikana
Dominika
Grenada
Gwadelupa
Haiti
Jamajka
Martynika
Monserrat
Portoryko
Saba
St. Vincent i Grenadyny
St. Christopher i Nevis
St. Lucia
Trynidad i Tobago
Turks i Caicos
Wyspy Dziewicze
St. Marten
St. Eustatius

AMERYKA POLNOCNA

USA
Kanada

AMERYKA SRODKOWA

Belize
Kostaryka
Salwador
Gwatemala
Honduras
Meksyk
Panama

AMERYKA POLUDNIOWA

Argentyna
Boliwia
Brazylia
Chile
Kolumbia
Ekwador
Gujana
Paragwaj
Peru
Surinam
Urugwaj
Wenezuela

AZJA

AZJA WSCHODNIA

Chiny
Hong Kong
Japonia
Korea Pd
Makau
Mongolia

BLISKI WSCHOD

Bahrajn
Cypr
Jemen
Irak
Izrael
Jordania
Kuwejt
Oman
Katar
Arabia Saudyjska
Syria
Turcja
Zjedn. Emiraty Arabskie
Jemen

AZJA POLUDNIOWA

Afganistan
Bangladesz
Bhutan
Indie
Iran
Malediwy
Nepal
Pakistan
Sri Lanka

AZJA PD - WSCHODNIA

Brunei
Indonezja
Malajzja
Myanmar (d. Birma)
Filipiny
Singapur
Tajlandia
Wietnam

OCEANIA

AUSTRALIA I N.ZELANDIA

Australia
Nowa Zelandia

MIKRONEZJA

Guam
Kiribati
Wyspy Marshalla
Mariany
Pohnpei
Truk
Yap

MELANEZJA

Fidzi
Nowa Kaledonia
Papua Nowa Gwinea
Wyspy Salomona

POLINEZJA

Samoa (USA)
Wyspy Cooka
Polinezja Franc.
Niue
Samoa Zach.
Tonga
Tuvalu

EUROPA

EUROPA WSCHODNIA

Bulgaria
Czecho-Slowacja
NRD (do X 1990r)
Wegry
Polska
Rumunia
ZSRR

EUROPA POLUDNIOWA

Gibraltar
Grecja
Włochy
Malta
Portugalia
San Marino
Hiszpania
Jugosławia

EUROPA POLNOCNA

Dania
Finlandia
Islandia
Irlandia
Norwegia
Szwecja
Wlk. Brytania

EUROPA ZACHODNIA

Austria
Belgia
Francja
RFN
Liechtenstein
Luksemburg
Monako
Holandia
Szwajcaria

LISTA TABLIC

Tab.1 Turystyka międzynarodowa na swiecie w latach 1960-1990.

Tab.2 Trendy w turystyce międzynarodowej na swiecie w latach 1960-1989 (sredniroczne tempa wzrostu). (%%)

Tab.3 Przyjazdy turystów zagranicznych wg regionów świata w latach 1985 - 1989. (mln)

Tab.4 Struktura przyjazdów turystów zagranicznych wg regionów swiata w latach 1960 - 1989. (%%)

Tab.5 Wpływy z turystyki międzynarodowej wg regionów swiata w latach 1985 - 1989. (mld USD)

Tab.6 Struktura wpływów z turystyki międzynarodowej wg regionów swiata w latach 1960 - 1989. (%%)

Tab.7 Relacje miedzy wpływami z turystyki międzynarodowej a eksportem swiatowym w latach 1980 - 1989.

Tab.8 Relacje między wpływami z turystyki międzynarodowej a eksportem w regionach swiata w latach 1985 - 1989.(%%)

Tab.9 Pierwsza dziesatka krajów, które przyjęły najwiecej turystów w 1989 roku.

Tab.10 Pierwsza dziesiatka krajów, które zanotowały największe wpływy z turystyki zagranicznej w 1989 roku.

Tab.11 Pierwsza dziesiatka krajów, które zanotowały najwiersze wydatki na turystyke zagraniczna w 1989 roku.

Tab.12 Turystyka międzynarodowa w Europie w latach 1960-1990.

Tab.13 Trendy w turystyce międzynarodowej w Europie w latach 1960-1989 (sredniroczne tempa wzrostu). (%%)

Tab.14 Struktura przyjazdów turystow zagranicznych według subregionow Europy w latach 1985 - 1989. (%%)

Tab.15 Struktura wpływow z turystyki zagranicznej według subregionow Europy w latach 1985 - 1989. (%%)

Tab.17 Struktura przyjazdow do Europy wg regionów świata w latach 1984 - 1988. (%%)

Tab.18 Struktura przyjazdów do subregionów Europy wg regionow świata w 1988 roku. (%%)

Tab.19 Przyjazdy turystów zagranicznych w Amerykach w latach 1960-1989. (tys.)

Tab.20 Trendy w przyjazdach turystow zagranicz. w Amerykach w latach 1960 - 1989 (srednioroczne tempa wzrostu). (%%)

Tab.21 Wpływy z turystyki miedzynarodowej w Amerykach w latach 1960-1989. (mln USD)

Tab.22 Trendy we wpływach z turystyki zagranicz. w Amerykach w latach 1960 - 1989 (srednioroczne tempa wzrostu). (%%)

Tab.23 Struktura przyjazdów turystów zagranicznych według subregionow Ameryk w latach 1985 - 1989. (%%)

Tab.24 Struktura wpływow z turystyki zagranicznej według subregionów Ameryk w latach 1985 - 1989. (%%)

Tab.25 Relacje miedzy wpływami z turystyki zagranicznej a eksportem w subregionach Ameryk w latach 1985-1989. (%%)

Tab.26 Struktura przyjazdów do Ameryk wg regionów swiata w latach 1984 - 1988. (%%)

Tab.27 Struktura przyjazdów do subregionów Ameryk wg swiata w 1988 roku. (%%)

Tab.28 Przyjazdy turystów zagranicznych w Azji i Oceanii w w latach 1960-1989. (tys.)

Tab.29 Trendy w przyjazdach turystów zagranicznych w Azji i Oceanii w latach 1960 - 1989 (średnioroczne tempa wzrostu). (%%)

Tab.30 Wpływy z turystyki zagranicznej w Azji i Oceanii w latach 1960-1989. (mln USD)

Tab.31 Trendy we wpływach z turystyki zagranicznej w Azji i Oceanii w latach 1960 - 1989 (średnioroczne tempa wzrostu). (%%)

Tab.32 Struktura przyjazdów turystów zagranicznych wg subregionów Azji w latach 1985 - 1989. (%%)

Tab.33 Struktura wpływów z turystyki zagranicznej wg subregionów Azji w latach 1985 - 1989. (%%)

Tab.34 Relacje między wpływami z turystyki zagranicznej a eksportem w Azji w latach 1984 - 1988. (%%)

Tab.35 Struktura przyjazdów do Azji wg regionów świata w latach 1984 - 1988. (%%)

Tab.36 Struktura przyjazdów do subregionów Azji wg regionów świata w 1986 roku. (%%)

Tab.37 Struktura przyjazdów turystów zagranicznych wg subregionów Oceanii w latach 1985 - 1989. (%%)

Tab.38 Struktura wpływów z turystyki zagranicznej wg subregionów Oceanii w latach 1985 - 1989. (%%)

Tab.39 Relacje między wpływami z turystyki zagranicznej a eksportem w Oceanii w latach 1984 - 1988. (%%)

Tab.40 Struktura przyjazdów do Oceanii wg regionów świata w latach 1984 - 1988 (%%)

Tab.41 Struktura przyjazdow do subregionow Oceanii wg regionow swiata w 1988 roku. (%%)

Tab.42 Turystyka miedzynarodowa w Afryce w latach 1960-1990.

Tab.43 Trendy w turystyce miedzynarodowej w Afryce w latach 1960-1989 (sredniorocznie tempa wzrostu). (%%)

Tab 44 Struktura przyjazdow turystów zagranicznych wedlug subregionow Afryki w latach 1985 - 1989. (%%)

Tab.45 Struktura wpływow z turystyki zagranicznej według subregionow Afryki w latach 1985 - 1989. (%)

Tab.46 Relacje miedzy wpływami z turystyki zagranicznej a eksportem wg subregionów Afryki w latach 1985-1989.

Tab.47 Struktura przyjazdow do Afryki wg regionow swiata w latach 1984 - 1986. (%%)

Tab.48 Struktura przyjazdów do subregionow Afryki wg regionow swiata w 1988 roku. (%%)

Tab.49 Charakterystyka oszacowań modelu D.

Tab.50 Prognozy liczby przyjazdów tyrustycznych na lata 1985 1991. (mln)

Tab.51 Prognozy struktury przyjazdow do wyroznionych regionow swiata na lata 1985-1989 uzyskane z modeli szacowanych na podstawie danych statystycznych z lat 1960-1984.

Tab.52 Oszacowania parametrow modeli struktury przyjazdow do wyroznionych regionow swiata na podstawie danych z lat 1960-1989.

Tab.53 Prognoza struktury swiatowego ruchu turystycznego na na lata 1990-1991.

LISTA RYSUNKÓW

Rys.1 przyjazdy turystów na swiecie.

Rys.2 Swiatowe wpływy z turystyki.

Rys.3 Struktura przyjazdow (wg regionów swiata).

Rys.4 Struktura wpływow (wg regionów swiata).

Rys.5 Przyjazdy, wpływy, eksport (dynamiki, 1960=100)

Rys.6 Wpływy z turystyki w eksporcie (wg regionów w 1989 roku.

Rys.7 Przyjazdy do Europy.

Rys.8 Wpływy z turystyki, Europa.

Rys.9 Przyjazdy w Europie (struktura wg subregionow).

Rys.10 Wpływy z turystyki w Europie (struktura wg subregionow).

Rys.11 Przyjazdy do Europy (struktura wg regionow swiata).

Rys.12 Przyjazdy do Ameryk.

Rys.13 Wpływy z turystyki, Ameryki.

Rys.14 Przyjazdy w Amerykach (struktura wg subregionow).

Rys.15 Wpływy z turystyki w Amerykach (struktura wg subregionow).

Rys.16 Przyjazdy do Ameryk (struktura wg regionow swiata

Rys.17 Przyjazdy do Azji i Oceanii

Rys.18 Wpływy z turystyki, Azja i Oceania.

Rys.19 Przyjazdy do Azji i Oceanii (struktura wg subregionow)

Rys.20 Wpiywy z turystyki w Azji i Oceanii (struktura wg subregionow).

Rys.21 Przyjazdy do Azji (struktura wg regionow swiata).

Rys.22 Przyjazdy do Oceanii (struktura wg regionow swiata).

Rys.23 Przyjazdy do Afryki.

Rys.24 Wpiywy z turystyki, Afryka.

Rys.25 Przyjazdy w Afryce (struktura wg subregionow).

Rys.26 Wpiywy z turystyki w Afryce (struktura wg sugregionow)

Rys.27 Przyjazdy do Afryki (struktura wg regionow swiata).

LITERATURA

[1] Compendium of Tourism Statistics 1985-1989, world Tourism Organization, Madrid 1990;

[2] Compendium of Tourism Statistics 1986-1990, world Tourism Organization, Madrid 1991;

[3] Current Travel and Tourism Indicators, World Tourism Organization, Madrid 1990;

[4] Giezgała J., Turystyka w gospodarce narodowej, PWE, W-wa 1977;

[5] Kordos J., Jakość danych statystycznych, PWE, W-wa 1988

[6] Libera K., Międzynarodowy ruch osobowy, PWE, W-wa 1989;

[7] Metody statystyki międzynarodowej (red. A. Zelias), PWE W-wa 1988;

[8] Międzynarodowe przepływy gospodarcze. Nowe tendencje i propozycje regulacji (red. L. Balcerowicz), PWN, W-wa 1987;

[9] Ogilvie F.W. Encyclopedia of Social Sciences. New York 1934. t.14, hasło: "Tourist traffic";

[10] Provisional Guidelines on Statistics of International Tourism, UN Publ. Sales No.E.78.XVII.6;

[11] Sawicki S. Prawo państwa do regulowania międzynarodowego ruchu osobowego, Wyd Prawnicze, W-wa 1986;

[12] Tourism Market Profile, WTO News, Madrid 1990;

[13] Wodejko S., Czynniki wpływające na rozwój turystyki międzynarodowej, Ruch Turyst.-Monografie nr 15, SGPiS, W-wa 1975;

[14] Wodejko S., Struktura regionalna turystyki międzynarodowej, Sprawy Międzynarodowe 1985 z.7/8.